

अरुण सुसेली

वर्ष २० अंक १८ का लागि

संरक्षकहरू

टीकाराम गुरुड़

रंगलाल गुरुड़

टीकाराम गुरुड़ (लिङ्गाम)

ताराकुमारी गुरुड़

रश्मी गुरुड़

सल्लाहकार

बाबुराम गुरुड़, प्रभुराम गुरुड़

डम्बरसिंह गुरुड़, मनिराज गुरुड़

संयोजक/सम्पादक/डिजाइन

चक्रबहादुर गुरुड़

व्यवस्थापक

भीम गुरुड़, दुर्गीमाया गुरुड़, गंगा गुरुड़,
गोविल गुरुड़, आशिष गुरुड़, टीका गुरुड़,
मिनु गुरुड़, भीमकुमारी गुरुड़,

मकरधवज गुरुड़,

राजकुमार गुरुड़, पवन गुरुड़

प्रतिनिधिहरू

नवीन गुरुड़, बिनोद गुरुड़ (संखुवासभा),
अनु गुरुड़, जीत मानकरे (अमेरिका),
लाल बहादुर गुरुड़, कर्ण कोरड़ी, लिला
गुरुड़, दाजु गुरुड़, (हडकड़), बमबहादुर
घले, यम गुरुड़, विनोद गुरुड़ (कोरिया),

आशा कुमारी गुरुड़, राम गुरुड़

(बैलायत), युवराज गुरुड़, सुरेशकुमार
गुरुड़, कमल गुरुड़ (वैल्जियम), नन्द

कुमार कोरड़ी (जापान),
रेशन कुमार गुरुड़ (सिंगापुर), विशाल
गुरुड़, विनोद गुरुड़ (पोर्चुगल),

मुक्ति गुरुड़ (अष्ट्रेलिया), सुरेन्द्र गुरुड़
(दुबई), हरिकृष्ण गुरुड़ (मलेशिया)

मुद्रण

सुलभ सप्लायर्स एण्ड प्रिन्टर्स, बागबजार

प्रकाशक

संखुवासभा तमू समाज सेवा समिति

देवीनगर-१०, घट्टकुलो, काठमाडौं

www.sankhuwasabhatamusamaj.org.np

सम्पादकीय.....

पृथ्वीमा मानव सभ्यतालाई चुनौती दिई यस वर्ष कोमिड १८ ले विश्वलाई नै असर गयो । गत वर्षको डिसेम्बरमा चीनको वुहानबाट शुरुवात भएको यस रोगले प्रविधिको अधिकतम् विकास भएका मुलुकहरूलाई पनि तहसनहस बनायो । संक्रमितहरूको संख्याको हिसाबले विश्वमा नै शक्तिशाली मुलुक मानिएको संयुक्त राज्य अमेरिका सबैमन्दा धेरै पीडित बन्यो ।

यो महामारीले स्वास्थ्य क्षेत्रमा व्यापक समस्या पैदा त गरेको नै छ, त्योमन्दा बढी आर्थिक समस्या सृजना गरेको छ । संक्रमणलाई नियन्त्रण गर्न धेरै देशहरूले लकडाउन गयो, कतिपय मुलुकहरूले अमैं पनि पूर्ण वा आशिक रूपमा लकडाउनहरू गरीरहेकै अवस्था छ । हाम्रो जस्तो विश्वको सबैमन्दा गरिब देशले पनि संक्रमणबाट बचाउन लकडाउन गयो । जसका कारण कलकारखानाहरू बन्द भए, उत्पादन रोकिए । व्यापार व्यवसाय ठप्प भयो । मानिसहरूले रोजगार गुमाए । अब बजारलाई पुरानै अवस्थामा फर्कन समय लाग्ने निश्चित छ ।

महामारीले हाम्रो संस्कृतिलाई पनि नरामरी प्रभाव पार्यो । हाम्रो जस्तो बहुजातिय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक र बहुसाँस्कृतिक राष्ट्रमा आ-आफ्नो पहिचान बोकेका धेरै संस्कार, संस्कृति र परम्पराहरू रहेका छन् । नौलिक पर्वहरू छन् । समुदायमा भव्य जमघट गरेर मनाउँने पर्वहरू सांकेतिक रूपमा गर्नु सिवाय अरु विकल्प रहेन । जन्मदेखि मृत्युसम्ममा गरीने हाम्रा धेरै कर्मकाण्डहरू छन् । दैशै तिहार जस्ता चाडहरू घरभित्रै सिमित रहे । स्थान र जात विशेषज्ञ गर्ने जात्राहरू पात्रोमा मात्र सिमित हुन पुगे । हामी गुरुडहरूको महान् चाड तमू ल्होछार पनि संधारमा नै छ । विशेषज्ञ राजमाडौंमा सामुहिक रूपमा भेला भएर मनाउँने ल्होछार यस वर्ष प्रभावित हुने निश्चित छ ।

पछिल्लो अवस्थामा केही देशहरूमा भ्याक्सिनको प्रयोग हुन थालेको छ तर ती प्रयोगमा आएका भ्याक्सिनहरूको पूर्ण परिक्षणहरू अमैं बाँकी नै छन् । तथापी ती भ्याक्सिनहरूको प्रारम्भिक नतिजाले उत्साहित बनाएको छ । अबका केही महिनापश्चात पकै पनि विज्ञानले सफलता पाउँने नै छ । त्यतिज्जेल हामी सचेत र सजग रहौं । आफू बच्चौं र अरुलाई पनि बचाऊँ ।

अन्तमा, तमू ल्होछार ल्वों ल्हो(गाई वर्ग) २०७७ को पावन अवसरमा हार्दिक शुभकामना ।

संख्यासमा तमू समाज सेवा समिति

काठमाडौं, नेपाल
२०७८

मिति: २०७७ पौष १५

मन्त्रिय

यो वर्ष विश्वले नसोचेको महामारी भोग्नुपन्थो । कोभिड १५ले सबैतिर असर गन्यो । यसबाट हामी पनि अद्युतो रहन सकेनाँ । सामाजिक, साँस्कृतिक गतिविधिहरूमा अवरोध भयो । भएका पनि पूँजी प्रभावकारी हुन सकेन । आर्थिक गतिविधी पनि कमजोर बन्न पुग्यो । मानव जीवनको अस्तित्वमाथि नै चुनौती आइपन्यो तर पछिल्लो अवस्थामा कोभिड १५ विरुद्धको भ्याक्षिसनको परिक्षणबाट भएका प्रगतिहरूबाट मानिसहरू उत्साहित बनेका छन् ।

यो वर्षको महामारीबाट हामी पनि प्रभावित भयाँ तर पनि हामीले हाम्रो गतिविधीहरूलाई निरन्तरता दिइरह्याँ । सामाजिक उत्तरदायित्व बोध गरेर स्थापना भएको हाम्रो समाजको उद्देश्य अनुरूप हाम्रो पाइलाहरू कहिलै डगमगाएन । विशेषगरी समाजका सदस्यहरूलाई आई परेका समस्याहरूमा हामीले पनि हातेमालो गन्याँ । समाधानका प्रयासहरू गन्याँ । यस कार्य गर्न तपाईंहरूले गर्नु भएको सहयोग र सहभागिताबाट नै सम्भव भएको हो । यसका लागि समाजका सल्लाहकार, कार्यसमितिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरू एवं समाजमा आवद्ध सबै महानुभावहरूप्रति आभार प्रकट गर्दछु । भविष्यमा पनि सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

समाजको गतिविधीहरूको संगलो मुख्यपत्रको रूपमा ‘अरुण सुसेली’ निरन्तर प्रकाशन हुँदै आईरहेको छ । यो वर्ष पनि यसको निरन्तरता स्वरूप वर्ष २० अंक १५ प्रकाशन भएको छ । यसले समाजको गतिविधि सबैसामूँ पुन्याउँने छ भन्ने विश्वास लिएको छ । यसका लागि सबै लेखक तथा विज्ञापनदाताहरूप्रति आभार प्रकट गर्दछु ।

अन्तमा, गुरुडहरूको महान् चाड तमू ल्होघ्यार ल्वों ल्हो (गाई वर्ग) २०७७ को पावन अवसरमा देश तथा विदेशमा रहनुभएका सम्पूर्ण दाजुभाइ एवं दिदीवहिनीहरूमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

रश्मी गुरुड
अध्यक्ष

विषय-सूची

जनगणना २०७८ : तथ्यांक बनाउने कि मिथ्यांक ?

नेपालको ठूलो जनसंख्या वैदेशिक रोजगारीमा गएका छन् । उनीहरु जग्नानामा पर्छन् कि पर्दैनन् ? उनीहरुको जग्ना हुन्छ कि हुँदैन ? यो हामीमाझ सबै उभार्दै आएको वा उभिजने गरेको प्रश्न हो । गुरुड समुदायले सन् २००१ मा भनदा २०७१ मा गुरुड जातिको जनसंख्या घटेर आएकाले पनि यो प्रश्नलाई अझ महत्वका साथ लिएका छन् ।

प्रा.डा. योगेन्द्र गुरुड

५

तमू ल्होछार : थाँसो फाले, स्यो कै खाने

गुरुड जातिले १५ पुसमा ल्होछार मनाउँछन् । यसलाई शास्त्रीय भाषामा “तोला ल्होछार” भनिन्छ । गुरुड भाषामा आफूलाई “तमू” भनेर चिनाउने गुरुड जातिले मात्र मनाउने हुँदा १५ पुसको ल्होछारलाई कही वर्षयता तोला ल्होछारभन्दा पनि तमू ल्होछारकै नामले पुकारिन्छ र चिनिन्छ ।

मनिराज गुरुड

६

नेपाल र चीनको सम्बन्ध, संखुवासभाको व्यापार र विकास

सन् १९५६ भएको व्यापार तथा पारवहान सरभौता पछि पुनः १९६४ मा दोस्रो व्यापार सन्धि भयो । पछि पुनः सन् १९६८ मा १० बँदे व्यापार सरवन्धि सरभौता भयो । र सन् १९७४ मा व्यापार तथा भुकानी सरभौता भएपछि व्यापारका उपाय तथा भुकानीका प्रक्रियाहरूबारेमा व्यवस्था भयो । सन् १९८६ मा नेपाल र तिब्बतबीच व्यापार लगायत सरवन्धि सरभौता भएपछि पञ्चशीलको आधारमा व्यापार चलन सहज भएको थियो ।

अ. भविश्वर गुरुड

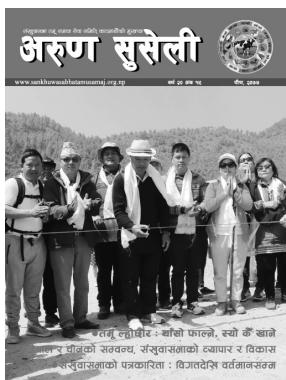
१०

संखुवासभाको पत्रकारिता : विगतदेखि वर्तमानसम्म

पत्रकारिता क्षेत्रको इतिहास हेर्दा संखुवासभामा २०३९ सालमा “नयाँखबर काटाज” नामको साप्ताहिक पत्रिका ज्ञान उदासले शुरुवात गरेको इतिहास मेटिन्छ । त्यसपछि २०५२ सालमा महेश थपलियाले “जनधारणा”, मातृका तिरिसनाले “अरुण सन्देश” र ज्ञान उदासकै “नयाँ देउराली” लगायतका साप्ताहिक पत्रपत्रिका दर्ता भई संचालनमा आएको थियो । त्याबेला यहाँ अफ्सेट प्रेसको अभावमा लिथोबाट पत्रिका प्रकाशन गरेर बाँडिन्थयो ।

१३

नबीन गुरुड

अरुण सुसेती, २०७९

साथमा

सम्पादकीय	१
अध्यक्षको मन्त्रव्य	२
हामीभित्रको हामी	१७
शिक्षित युवाका लागि सम्भावित	२०
नेपालको कर सम्बन्धी	२४
धार्मिक एकता	२६
गुरुड र गुरुडभित्रका मौलिक	२८
राज्यप्रणालीमा समावेशिता	३१
पर्यटन विकासमा संखुवासभाको	३३
कोम्पिड-१९का लक्षण	३५
अस्त्ताए समाजसेवी हवल्दार बाजे	३७
लगडाउनमा कुसुमका तीन गीत	३८
आशिषलाई संयोगले जुरेको	४०
संखुवासभामा गुरुडहरूको	४२
देउसीमैलोको दक्षिण विवरण	४४
समाजको आय, व्यय विवरण	५०
समाजको संक्षिप्त प्रगति विवरण	५५

संखुवासभा तमू समाज सेवा समितिको वर्तमान कार्यसमिति

रश्मी गुरुङ
अध्यक्ष

बाबुराम गुरुङ
वरिष्ठ उपाध्यक्ष

प्रभुराम गुरुङ
उपाध्यक्ष

डम्बरसिंह गुरुङ
महासचिव

भीम गुरुङ
सचिव

दुर्गमाया गुरुङ
कोषाध्यक्ष

गंगा गुरुङ
सह-कोषाध्यक्ष

आशिष गुरुङ
सदस्य

गोविन गुरुङ
सदस्य

पवन गुरुङ
सदस्य

मकरंदवज गुरुङ
सदस्य

टीका गुरुङ
सदस्य

भीमकुमारी गुरुङ
सदस्य

मीनु गुरुङ
सदस्य

राजकुमार गुरुङ
सदस्य

जनगणना २०७८: तथ्यांक बनाउने कि मिथ्यांक ?

■ प्रा.डा. योगेन्द्र गुरुङ

सामान्य बुझाइ र सहज अर्थमा भन्ने हो भने जनगणना भनेको टाउको गन्ने हो । कुनै निश्चित क्षेत्र वा देशको सीमाभित्र रहेका मानिसको संख्याको गणना नै जनगणना हो । तर वर्तमानमा जनगणनालाई त्यतिमा मात्रै सीमित गरीएको हुँदैन । जनगणनाले कुनै पनि देश वा क्षेत्रको आर्थिक, सामाजिक, विकासका सबै पाठोलाई समेटेको हुन्छ । त्यसैले जनगणना फगत टाउको गन्ने काम मात्र चाहिँ होइन ।

विश्व इतिहासमा जनगणना सैनिक उद्देश्यले सुरु भएको पाइन्छ । विभिन्न देशबीच लगातार जस्तो लडाइँ भइरहन्थ्यो । त्यसैले ती लडाइँमा जान सक्ने अर्थात् सेन्य सेवामा सहभागी हुन सक्ने वा गराउन सकिने जनशक्तिको पहिचान गर्न जनगणना सुरु भएको हो । विस्तारै सीमा निर्धारण हुँदै गयो । युद्ध कम हुँदै गए । त्यसपछि जनगणनाको उद्देश्यमा परिवर्तन हुँदै गयो । टाउकोको विशेषता खोज थालियो । र, अहिले आएर जनगणना कुनै पनि देशको नीति तथा योजना तर्जुमा गर्ने मुख्य आधार बनेको छ ।

नेपालमा जनगणनाको कुरा गर्दा यो सन् १९९१ मा सुरु भएको हो । जुन राणाकालको समय थियो । राणाकालमा जनगणनाको सिद्धान्तभन्दा पनि उनीहस्तको चाहना र आवश्यकताअनुसार प्रश्नावली बनाएर जनगणना सम्पन्न गरेको पाइन्छ । सन् १९५२ को जनगणना सन् १९५४ मा समेत गरेर दुई चरणमा सम्पन्न भयो । त्यो राणा शासनको अन्त्य तथा प्रजातन्त्र स्थापनाको समय थियो । त्यसैले त्यो जनगणना केही वैज्ञानिक हुँदाहुँदै पनि दुई वर्षको फरकमा दुई चरणमा सम्पन्न भएकाले अपेक्षाकृत रूपमा व्यवहारिक हुन सकेन ।

सन् १९६१ मा सम्पन्न जनगणनालाई नेपालको पहिलो वैज्ञानिक जनगणनाका रूपमा लिइन्छ । उक्त जनगणनामा संयुक्त राष्ट्रसंघको गाइडलाइन अनुसारै तथ्यांक संकलन गरीएको थियो । तथ्यांक महिला, बालबालिका, युवा, वृद्धवृद्धा उमेर समूहअनुसार संकलन गरीएको थियो । जनगणना भनेको एउटा ठूलो कार्य हो । यसमा ठूलो परिमाणमा धनराशी खर्च हुन्छ । त्यसैले जनशक्ति र समय पनि उतिकै लाग्छ । जनगणनाबाट प्राप्त तथ्यांक कै आधारमा राज्यको नीति तथा योजना तर्जुमा गरीने भएकाले जनगणना गर्नु राज्यको दायित्व पनि हो ।

वि.सं. २०४६ सालमा देशमा राजनीतिक परिवर्तन भयो । उक्त राजनीतिक परिवर्तनसँगै पहिचान र अधिकारका कुराहरू राष्ट्रिय मुद्दाका रूपमा अगाडि आउन थाले । जनगणनामा पनि पहिचानका केही कुराहरू समावेश गरीयो । त्यसैले सन् १९९१ को जनगणना अभ वैज्ञानिक बन्यो । सन् २०११ मा आइपुग्दा राष्ट्रिय जनगणनालाई 'पपुलेसन सेन्सस' मात्र भनिएन । यसलाई जनसंख्या तथा घरधुरी गणनाका रूपमा लिइयो । त्यसैले यसलाई 'पपुलेसन सेन्सस'को साटो 'पपुलेसन एण्ड हाउजिड सेन्सस' भन्न थालियो ।

अबको केही समयपछि नै नेपालमा जनगणना सुरु हुँदैछ । आगामी माघ-फागुनमा सुपरभाइजर र फागुन अन्तिम वा चैतमा गणकको माग हुनेछ । केन्द्रीय तथ्यांक विभागले आवश्यक तयारी गरीरहेको छ । कोभिड-१९ का कारण स्वास्थ्यमा समेत सचेत हुनुपर्न भएकाले जनगणनामा केही सावधानी अपनाउनु पर्न हुन्छ ।

त्यसका लागि पनि आवश्यक गृहकार्य भइरहेको छ ।

देश संघीयतामा गइसकेको छ । शासकीय स्वरूप संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहमा विभाजन गरीएको छ । यसपटक स्थानीय तहसम्मका सबै विवरण संकलन गरी प्रकाशित गर्ने र सोहीअनुसार नीति तथा योजना बनाउने लक्ष्य लिइएको छ । त्यसैले यथार्थ तथांक संकलन होस् भनेर सुपरभाइजर र गणक पनि सम्बन्धित स्थानीय तहको र त्यसमा पनि सकेसम्म सम्बन्धित वडाकै होस् भन्ने ध्येय राखिएको छ ।

सन् १९९९ को जनगणनापछि विभिन्न अधिकारकर्मी तथा सरोकारवाला संघ-संस्थाले जनगणनाका तथांकहरूलाई केलाउन थाले । प्रकाशित भएका तथांकहरू व्यवहारमा भोगेजस्तो, देखिएजस्तो नपाइएपछि उनीहरूले त्यसलाई मिथ्यांकका रूपमा लिए । सरकारले सबै तथांक पारदर्शी रूपमा प्रकाशित नगरेकाले पनि यस्तो कुरा बढी नै उठ्ने गरेको थियो । तर यसपटक स्थानीय तहसम्मको तथांक पारदर्शी रूपमा प्रकाशित गर्न नीति लिइएकाले पनि मिथ्यांक हुने सम्भावना रहँदैन ।

पहिले प्रमुख जिल्ला अधिकारी, जिल्ला शिक्षा अधिकारीलाई प्रमुख तोकेर केन्द्रीय तथांक विभागले जिल्लागत कार्यालय स्थापना गरेर तथांक संकलन गर्ने गरेको थियो तर यसपटक स्थानीय तहमै संयोजक र सहजीकरण गर्ने गरी अधिकारी तोकेर काम हुँदैछ । सरोकारवाला सबैलाई सहभागी गराउने नीति लिइएको छ । त्यसैले यसपटकको जनगणना नितान्त फरक रूपमा सञ्चालन हुँदैछ ।

विश्वमै जनगणना लिने दुई तरिका छन्, डिफ्याक्टो र डिजुरे । डिफ्याक्टो भनेको तोकिएको समयमा तोकिएको क्षेत्रभित्र रहेको जनसंख्याको तथांक संकलन हो । यसमा तथांक संकलन गरीएको समयमा उपरिथित वा सहभागीलाई मात्र गणना गरीन्छ । डिजुरेमा चाहिँ स्थायी र अक्सर बसोबास गर्नेलाई पनि गणना गरीन्छ । नेपालमा र विश्वका सबैजसो देशमा यी दुवै विधिको मिक्स अर्थात् मिश्रित रूप प्रयोगमा आउने गरेको छ ।

नेपालको ठूलो जनसंख्या वैदेशिक रोजगारीमा गएका छन् । उनीहरू गणनामा पर्छन् कि पर्दनन् ? उनीहरूको गणना हुँच कि हुँदैन ? यो हामीमाझ सधै उब्जाँदै आएको वा उब्जिने गरेको प्रश्न हो । गुरुङ समुदायले सन् २००९ मा भन्दा २०११ मा गुरुङ जातिको अरुण सुसेली, २०७७

जनसंख्या घटेर आएकाले पनि यो प्रश्नलाई अभ महत्वका साथ लिएका छन् । तर २००९ मा गुरुङ जातिमा समेटिएका डोल्पा, मनाड, मुस्ताडलगायतका जिल्ला तथा स्थानका केहीले फरक जातिको पहिचानका रूपमा आफूलाई प्रस्तुत गरेकाले पनि संख्या घटेको देखिएको हो । तर सँगसँगै हडकड, बेलायतलगायतका मुलुकमा बसाइँ-सराइ गर्नेको संख्या बढ्दा पनि नेपालमा गुरुङ जातिको संख्या घटेको तथ्यलाईसमेत नकार्न सकिँदैन ।

वैदेशिक रोजगारीमा गएका वा अन्य कारणले ६ महिना वा सोभन्दा बढी समय विदेशमा बिताएकालाई अनुपरिथित जनसंख्यामा गणना गरीएको हुँच । तर नेपाली नागरीकता त्यागेर विदेशमा स्थायी बसोबास सुरु गरेका वा नागरीकता लिएकालाई भने नेपालमा गणना गरीदैन । गुरुङ समुदायको हकमा केही परिवारका सबै सदस्य हडकड, बेलायतलगायतका मुलुक गएका छन् । उनीहरूले नागरीकता नै त्यागेको अवस्था भने छैन । स्वदेश फर्कने उनीहरूको योजना छ । तर पनि यहाँ कोही छैनन् । यस्तोमा उनीहरूको गणना अनुपरिथित जनसंख्याकै रूपमा पनि छुट्ने सम्भावना रहन्छ । तर यसपटक सम्बन्धित स्थानीय तह र गाउँका भाइ-बहिनीहरू गणक वा सुपरभाइजर हुने भएकाले सहज हुनेछ ।

सीमित अवधिका लागि स-परिवार विदेशमा रहेकाहरूले आफ्ना नातेदार, घरमा भाडामा बसेकाहरूलाई खबर गरेर आफ्नो गणना गराउन सक्नेछन् । सही तथांक संकलन होस् भन्नका लागि सरोकारवालाहरू पनि स्वयंसेवक खटाउन सक्नेछन् । वि.स. २०६८ सालको जनगणनाको नारा थियो, 'कोही नछुटुन्, कोही नदोहोरिञ्जन्' । यसपटकको नारा छ, 'मेरो गणना, मेरो सहभागिता' । अधिल्लोपटकको नारा जनगणनाको विश्वव्यापी मान्यता नै हो । कोही नछुटुन् र कोही नदोहोरिञ्जन् र यसपटकको नारालाई सार्थक बनाउन हामी सबैले जनगणनाका समयमा आफ्नो सहभागिता र ह्यो कि रहेन निश्चित गर्नुपर्छ । यति हुन सक्यो भने न त्यो मिथ्यांक हुँच न राज्यको नीति र योजना नै गलत आउँछ ।

**सचेत रहौं, सतर्क बनौं,
कोमिड १५ बाट आफू बचौं र अरुलाई
पनि बचाउै ।**

तमू ल्होछार : थाँसो फाल्ने, स्यो कै खाने

■ मनिराज गुरुङ

गुरुड समुदायको मान्यतामा १४ पुसको रात सबैभन्दा लामो र चिसो हो । यस रात रात कटाउन गाहो भएर भँगेरो/फिस्टो पनि तीनपटक मुर्छा पर्छ भनिन्छ । १५ पुससँगै दिन लामो हुँदै जान्छ । धर्तीमा नयाँ बोट-बिरुवा उम्रन थाल्छन् । वर्षको सबैभन्दा छोटो दिनको अन्त्य र लामो तथा च्यानो दिन आगमनको खुसियालीमा नयाँ वर्ष मनाउने परम्परा बस्यो । अन्ततः यही परम्परा नै ल्होछार अर्थात् नयाँ वर्ष हो । र, यो नै ल्होछारबारे अहिलेसम्मको सर्वस्वीकार्य मान्यता र परिभाषा हो ।

नेपालमा ल्होछार मान्ने फरक-फरक जातिले तीन फरक-फरक समय फरक नाममा ल्होछार मनाउँछन् । शेर्पालगायतका केही जातिले यसलाई 'ल्होसार' पनि भन्छन् । यसको उत्पत्ति शब्द तिब्बती भाषामा चाहिँ 'लोसार' हो । ल्होछार नयाँ वर्षका रूपमा मनाइन्छ । गुरुड भाषामा नयाँ बुझाउने शब्द 'छार' हो, त्यसैले यसलाई ल्होछार भन्ने गरीएको हो । तर केही गुरुडले पनि ल्होछार नभनी ल्होसार नै भन्ने गरेका छन् ।

गुरुड जातिले १५ पुसमा ल्होछार मनाउँछन् । यसलाई शास्त्रीय भाषामा 'तोला ल्होछार' भनिन्छ ।

गुरुड भाषामा आफूलाई 'तमू' भनेर चिनाउने गुरुड जातिले मात्र मनाउने हुँदा १५ पुसको ल्होछारलाई केही वर्षयता तोला ल्होछारभन्दा पनि तमू ल्होछारकै नामले पुकारिन्छ र चिनिन्छ । तामाङ जातिले माघ शुक्लपक्ष प्रतिपदाका दिन ल्होछार मनाउँछन् । त्यसलाई 'सोनाम ल्होछार' भनिन्छ भने फागुन शुक्लपक्ष प्रतिपदाका दिन

शेर्पा जातिले मनाउने ल्होछारलाई 'ग्याल्बो ल्होसार' भनिन्छ । यद्यपि नेपालमा ल्होछार मनाउने सबैले यसलाई नयाँ वर्षकै रूपमा मनाउँछन् ।

ल्होछार सम्बन्धी किंवदन्ती

नेपालमा ल्होछार मान्ने वा मनाउने समुदाय प्रायः बौद्ध धर्मावलम्बी वा बौद्ध धर्मप्रति आस्था राख्छन् । त्यसैले ल्होछारबारे बौद्ध धर्मसँग सम्बन्धित किंवदन्ती पनि जोडिएको छ । जसअनुसार भगवान् गौतम बुद्धले आफू

महापरिनिर्वाण हुने बेला विभिन्न पशुपन्थीलाई बोलाए । बुद्धलाई भेट्न १२ वटा विभिन्न पशु तथा पन्थी पुगे । त्यसरी बुद्धलाई भेट्न गएका सबै पशुपन्थीलाई एक-एक वर्ष सम्मान गर्ने परम्पराको थालनी भयो । ल्होछारको वर्गचक्रमा रहेका १२ विभिन्न पशुपन्थी नै महापरिनिर्वाणको समयमा बुद्धलाई भेट्न पुगेका पशुपन्थी हुन् ।

तर बौद्ध धर्मसँग जोडिएको यो किंवदन्ती तामाङ समुदायमा बढी प्रचलित छ । १४ पुसको रात सबैभन्दा लामो हो भन्ने मान्यता गुरुङ समुदायको हो । जुन वैज्ञानिक तथ्य (वर्षकै सबैभन्दा लामो रात २२ डिसेम्बर)सँग धेरै नजिक छ । त्यस्तै, तामाङ जातिले मनाउने 'सोनाम ल्होछार'लाई कृषकको ल्होछार र शेर्पाले मनाउने 'ग्याल्बो ल्होसार'लाई राजाको ल्होछार पनि भनिन्छ । सोनाम ल्होछार र ग्याल्बो ल्होसार चाहिँ अधिक वर्षको समयमा सँगै पर्छ । ग्याल्बो ल्होसार पनि सोनाम ल्होछारकै दिन मनाइन्छ ।

ल्होछार र खगोलशास्त्र

ल्होछारमा विभिन्न १२ वटा ल्हो (वर्ग) हुन्छन्- मुसा, गाई, बाघ, बिरालो, गरुड, सर्प, घोडा, भेडा, बाँदर, चरा, कुकुर र मृग । यी पशुपन्थी तमू ल्होको वर्गचक्रमा हुन्छ । तामाङ र शेर्पाको वर्गचक्रमा गाईको सट्टा गोरु, गरुडको सट्टा गिद्ध वा द्रागन तथा मृगको सट्टा सुँगुर हुन्छ । नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानका उपकुलपति संस्कृतिविद् डा. जगमान गुरुङको भनाइअनुसार वर्ग चक्रमा रहेका पशुपन्थीमा थोरै भिन्नता देखिनु गुरुङ जातिमा हिन्दुकरणको प्रभाव हो । हिन्दुले गाईलाई माता मानेका छन् भने गुरुङ जातिमा सुँगुर छुन वा सुँगुरको मासु खान वर्जित छ ।

पूर्वी दर्शन तथा हिन्दु परम्परामा राशिफल हुन्छ भने पश्चिमा परम्परामा पनि 'जोडियक साइन' (राशिफल) हुन्छ । हिन्दु परम्परामा नामको पहिलो अक्षर का आधारमा राशिफल निर्धारण हुन्छ भने पश्चिमा परम्परामा जन्मेको महिनाका आधारमा 'जोडियक साइन' निर्धारण हुन्छ । हिन्दु परम्पराको राशिफल र पश्चिमा परम्पराको 'जोडियक साइन' दुवै १२ वटै हुन्छन् । त्यसमा उल्लेख हुने चित्र पनि करिब मिल्दोजुल्दो छ । यता ल्होछारको वर्गचक्रका चित्र पनि करिब-करिब मिल्दोजुल्दो नै हुन्छ । संस्कृतिविद् गुरुङको भनाइअनुसार राशिफल, 'जोडियक साइन' वा ल्होछारको वर्गचक्रका चित्र आकाशमा देखिने ताराहरूको विशेष समूह (नक्षत्र) हुन् । जसको पृथ्वीमा कुनै न कुनै प्रकारको प्रभाव परेको हुन्छ ।

वर्ष गणना र वर्ग चरित्र

ल्होछार मनाउने सबै समुदायले यस वर्ष मुसा ल्होलाई बिदाइ गरेर गाई/गोरु ल्होलाई स्वागत गर्दै छन् । ल्हो मान्ने समुदायको वर्ष गणना पनि ल्हो अरुण सुसेली, २०७७

अनुसार नै हुन्छ । हरेक १२ वर्षमा ल्होको एक चक्र पूरा हुन्छ र दोहोरिन्छ । वर्गचक्रलाई गुरुङ भाषामा 'ल्होकोर' भनिन्छ । आगामी १४ पुससम्म जन्मिएकाहरूको ल्हो मुसा हुन्छ भने त्यसपछि अर्को एक वर्षभर जन्मिएकाको ल्हो गाई हुन्छ । हिन्दु परम्परामा मेष राशिलाई पहिलो राशि मानिएजस्तै ल्होछारको वर्गचक्रमा सुरुवाती वर्ग मुसालाई मानिएको छ । त्यसैले सामान्यतः ल्हो गणना गर्दा सुरुमा मुसा ल्होबाट गन्ने चलन छ । हिन्दु परम्परा र आस्थाअनुसार राशिको प्रभाव मानिसको स्वभावमा पर्ने बताइन्छ । ल्होको वर्ग र वर्ग चरित्रको पनि यसरी नै विश्लेषण गरीएको हुन्छ । कुनै पनि व्यक्तिको स्वभाव तथा आनीबानीमा वर्गको प्रभाव हुने बताइन्छ । त्यसैले बाघ र बिरालो, कुकुर र बिरालो, गरुड र सर्प वर्ग भएकाहरूका बीचमा सकेसम्म वैवाहिक सम्बन्ध कायम गर्नाईदैन ।

ल्होछार भोटेको चाड

ल्होछार नेपालमा गुरुङ, तामाङ, शेर्पा, ह्याल्मी, थकाली लगायत जातिले मनाउँछन् । ल्होछार चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बतमा अभ बढी धुमधामका साथ मनाइन्छ । त्यस्तै, चीन र चिनियाँहरू पुगेको संसारका विभिन्न मुलुकमा पनि चिनियाँ नयाँ वर्षका रूपमा ल्होछार भव्य रूपमा मनाइन्छ । त्यसैगरी मंगोलिया, भियतनाम, कोरिया, भुटान, थाइल्यान्ड, बर्मालगायत देशमा पनि ल्होछार पर्व मनाइन्छ । ल्होछारलाई पुकार्ने नाममा भने विविधता भेटिन्छ ।

गुरुङ जातिको पुर्खोली इतिहास तथा बसाँ-सराइमा विद्यावारिधि गरेका डा. टेकबहादुर गुरुङका अनुसार, गुरुङ जातिको पुर्खा हजारौं वर्षअघि चीनको 'नासि-यि' करिङ्गोर हुँदै तिब्बतबाट नेपालको भूमिमा प्रवेश गरेका हुन् । गुरुङ जातिको शास्त्र 'प्ये'मा पनि गुरुङ जाति उत्तरबाट आएको उल्लेख छ । नेपालमा ल्होछार मान्ने सबै जातिको बसाँ-सराइ नेपालको भूमिमा उत्तरबाटे भएको करिब-करिब स्पष्ट छ । हाम्रो सामान्य बुझाइमा तिब्बत अर्थात् उत्तर हिमालपारि भनेको भोट हो । त्यसैले ल्होछारलाई कहाँ-कहाँ भोटेको चाड भनेर पनि उल्लेख गरेको पाइन्छ ।

थाँसो फाल्ने विधि

१५ पुस नयाँ वर्षको पहिलो दिन हो । त्यसैले

१५ पुसको दिन आपसमा शुभकामना साटासाट गर्ने, आफन्तजनसँग भेटघाट गर्ने, मीठो-मसिनो खाने गरीन्छ । यो सामान्य परम्परा र प्रक्रिया हो । १४ पुसको रातलाई अधिल्लो र पछिल्लो कुनै पनि दिनमा गणना गर्नाईदैन । त्यसैले १४ पुसको राति जन्मिएका बच्चाको 'ल्हो' चमेरो राख्ने पनि चलन छ । चमेरो अर्थात् न पशु, न पन्छी । आजकल भने मध्यरातअधि र पछिको समयअनुसार 'ल्हो' राख्ने चलन छ ।

ल्होछारको मौलिक परम्पराको कुरा गर्दा शास्त्रीय कार्य अर्थात् गुरुङ पुरोहित (तमू खेगी)हरूले गर्ने मुख्य कार्य १४ पुसको राति हुन्छ । १४ पुसको मध्यरातमा थाँसो फाल्ने (दोष मन्साउने वा पन्छाउने) काम हुन्छ । यो कार्य तमू खेगीले गर्छन् । यसका लागि कोदोको पिठो ठिक्क तातो पानी हालेर मुछिन्छ । कहाँ-कहाँ ढिँडो पकाएकै रूपमा पकाउने चलन छ । त्यो ढिँडोको डल्लोबाट १२ वटै ल्होको प्रतिमूर्ति अर्थात् कँदु बनाइन्छ । ती कँदुलाई मान्द्रो वा भकारीको टुक्रामा राखिन्छ । यसलाई 'था' अर्थात् दोष भनिन्छ । नजिकै एउटा पाथीमा कोदो भरेर त्यसमाधि पनि अर्को कँदु राखिन्छ, जसलाई रक्षक कँदु भनिन्छ ।

मध्यरात हुनै लाग्दा तमू खेगीहरू पच्यु, क्लेब्री वोन लमलगायतले थाँसो फाल्ने मन्त्र पढ्न थाल्छन्, यो मन्त्र मुखाग्र हुन्छ । त्यसैले गुरुङ जातिको वेद (यो)लाई थुतरी अर्थात् थुतुना (मुखमै कण्ठ भएको) वेद पनि भन्ने गरीन्छ । यदिप आजकल लेख्य रूपमा पनि पाइन थाले को छ । थाँसो मन्त्र पढिसकेपछि कँदु राखिएको मान्द्रो वा भकारीको टुक्रालाई धकेलिन्छ । त्यस क्रममा कँदुहरू दायाँ-बाँया ढल्छन् । कँदु त्यसरी ढल्दा कुन दिशातिर वा कुन कँदु भएकोतिर ढलेको छ, सोही आधारमा आउने वर्ष कुन वर्गलाई शुभ वा अशुभ छ हेर्ने गरीन्छ ।

गुरुङ जातिको उत्पत्तिको किंवदन्तीअनुसार गुरुङ जाति नौ महागुरु (पुरुष) र सात माडी (महिला अर्थात् आमा)का सन्तान हुन् । त्यसैले ल्होछारमा थाँसो फाल्ने काम सम्पन्न भएपछि तमू खेगीहरूले पुरुषलाई नौ र महिलालाई सातवटा गाँठो (सरा) भएको रखे डोरी (रिपा) लगाइदिन्छन् । रिपा बनाउन काँचो धागो प्रयोग गरीन्छ । तेल-बेसार दलेर रिपा बनाइन्छ । रिपा लगाइसकेपछि बल्ल ल्होछारको रमाइलो गर्ने परम्परा अर्थात् रमझम सुरु हुन्छ ।

ल्होछारको अर्को महत्वपूर्ण परम्परा स्यो कै (उठाएको भात) खानु हो । ल्होछारको दिन घर-घर बाट चामल, दाल संकलन गरेर युवायुवतीले घरबाहिर वननजिकै गएर वनभोज खान्छन् । दाल, चामल संकलन गर्ने क्रममा देउसी-भैलो खेले जस्तै घर-घरमा जाने चलन छ । जसलाई स्याँसा खेल्ने भनिन्छ । सामान्यतः स्यो कै खाँदा घरबाट संकलन सामग्री केटीहरूले र बजारबाट किन्नुपर्ने सामान केटाहरूले ल्याउने चलन छ । यस्तो खालको वनभोज अन्य समयमा पनि खाने चलन छ । तर ल्होछारमा खानेलाई मात्र स्यो कै भनिन्छ, जुन मौलिक परम्परा हो । आजकल स्यो कै खाने चलन यदाकदा मात्र पाइन्छ ।

ल्होधार र अधिकार प्राप्तिको आन्दोलन

पछिल्लो समय विश्वभर नै चाडपर्व वा यस्ता विशेष समारोहलाई अधिकार प्राप्तिको आन्दोलन वा सचेतनासँग जोड्ने गरेको पाइन्छ । नेपालमा पनि खासगरी ०४६ सालमा आएको राजनीतिक परिवर्तनपछि ल्होछारलाई गुरुङ समुदायले कहाँ न कहाँ अधिकार प्राप्तिको आन्दोलनसँग जोडेर मनाउन थालेको पाइन्छ । प्रधानमन्त्री, मन्त्री, विभिन्न राजनीतिक दलका नेतालाई निस्ता गरेर सामूहिक ल्होछार मनाउनुको पछाडि पनि यही उद्देश्य लुकेको छ । अधिकार प्राप्तिका लागि दबाब दिँदै सामूहिक ल्होछार मनाउँदै जाँदा ०५८ सालमा तत्कालीन सरकारले १५ पुसमा गुरुङ जातिलाई सार्वजनिक बिदा दिने निर्णय गरेको थियो ।

०६२/६३ को जनआन्दोलनपछि नेपालका सबै जसो प्रमुख जातिको चाडपर्वमा सरकारले सार्वजनिक बिदा दिन थाल्यो । तर, देश संघीयतामा गएर प्रदेश सरकार गठन भएसँगै सरकारले अधिकांश जातिको पर्वमा दिँदै आएको त्यस्तो सार्वजनिक बिदा कटौती गरेको छ । दुई वर्षअधिबाट त्यसरी सार्वजनिक बिदा कटौती गरीएपछि ती जातिहरू आन्दोलित छन् । गुरुङ जाति पनि आन्दोलित छ । गत वर्ष विभिन्न जिल्लाका प्रशासन कार्यालय घेराऊदेखि राजधानी काठमाडौंमा माझीघर मण्डलामा धर्नासमेत दिइएको थियो । यदिप स्थानीय तहलाई अधिकार सम्पन्न बनाइएसँगै गत वर्षदेखि केही स्थानीय तहले सम्बन्धित पालिका क्षेत्रमा स्थानीय पर्वको सार्वजनिक बिदा दिन थालेका छन् ।

नेपाल र चीनको सम्बन्ध, संखुवासभाको व्यापार र विकास

विगतको राजनीतिक संघर्ष, आन्दोलन र परिवर्तन

संसारमा भएको राजनीतिक संघर्ष र आन्दोलनका विभिन्न चरण र कालखण्डहरूको लामो श्रृङ्खला छ । यसका आफ्नै खाले परिस्थिति, समय, देशको राजनीतिक अवस्था, जनताको क्षमता र विकासमा भर पर्दछ । कहिंकै सामन्तवादको विरुद्धमा ठूला क्रान्ति र आन्दोलन भएका छन् । कतिपय देशमा धार्मिक आन्दोलन, भाषिक, आन्दोलन, जातिय आन्दोलनले आक्रान्त थियो । पाकिस्तान धार्मिक र बंगलादेश भाषिक, युगण्डा, नाइजेरिया, दक्षिणी सुडान भारतको आसाम जस्ता देशहरू जातिय यसका उदाहरणहरू छन् । कतिपय संघर्ष र आन्दोलनहरू तानाशाहीहरूको विरुद्धमा भएका थिए ।

नेपालको सन्दर्भमा यसलाई हेर्दा सात सालको जनआन्दोलन जहाँनीय राणा शासनको विरुद्धमा थियो । त्यसपछि सामन्तवाद, साम्राज्यवाद, विस्तारवाद र तानाशाही राजतन्त्रको विरुद्धमा संघर्ष चलेको थियो । नेपाली कांग्रेस, नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीहरूको स्थापना त्यतिबेलै भएको र राजनैतिक अधिकारको लागि त्याग, बलिदान, समर्पण र निष्ठाकासाथ राजनीतिक आन्दोलन र संघर्षमा होमिएका थिए । १७ साल ३६ सालको आन्दोलन पञ्चायतको अन्त्यको आन्दोलन थियो । फिलिपिन्सको मार्कोस ढलेपछि भएको नेपाली विद्यार्थी आन्दोलनले प्राप्त गरेको जनमत संग्रह र पञ्चायतको अन्तको आन्दोलन र संघर्ष जारी रहयो । चरणबद्ध आन्दोलन र संघर्षमय आन्दोलनले त्याग, समर्पण, बलिदानी संघर्षको बिचमा नै ४२ सालको शिक्षक आन्दोलन, राजदरवार बम काण्ड यसैको नमुना थियो ।

४४ सालको पोल्याण्ड चेर्णे विलको विद्यार्थी दुधकाण्डको विरुद्धमा चलेको सनसनी विद्यार्थी आन्दोलन र ४६ सालको जनआन्दोलनले संवैधानिक राजतन्त्र सहितको प्रजातन्त्रको अपूर्ण राजनैतिक अधिकार सहितको प्रजातन्त्र नेपाली जनताले प्राप्त गरेका थिए । त्यसैताका छिमेकी मित्र भारतले पारवहन सन्धि नविकरण

■ अ. भविश्वर गुरुङ
मानेभञ्ज्याङ, संखुवासभा

नगर्न नाममा नेपालमा एकाकासी नाकाबन्दी लगाएका थिए । यसले नेपाल र भारतबीचको मित्रतामा धमिलिएको थियो । नेपालको राजनीतिक परिवर्तन संगसंगै पुनः नेपाल र भारतबीचमा सम्बन्ध सुधार भएको थियो ।

बैसट्टी त्रिसट्टी सालमा सम्पन्न भएको ऐतिहासिक शान्तिपूर्ण जनक्रान्तिले झण्डै ७५ बर्ष अगाडि सुरु भएको राजनीतिक अधिकार प्राप्तिको आन्दोलनको क्रान्तिको कालखण्डको युगको चरण नेपाली जनताले संविधानसभाको दोस्रो सभाले जनसंविधान दिएपछि सम्पन्न र संस्थागत भएको छ । तर दोस्रो संविधानसभाले नयाँ संविधान नेपाली जनतालाई प्रदान गरेपछि भएको मधेसवादी आन्दोलनका कारण जनाई नेपाली जनतालाई पुनः भारतले अधोषित नाकाबन्दी गरेर भुपरिवेष्ठित राष्ट्रले पाउने पारवहनको अधिकारलाई उल्लंघन गरेको थियो । तत्कालीन सम्माननीय प्रधानमन्त्री के.पि. शर्मा ओलीले नाकाबन्दीमा भारतसँगको चट्टानी अडानका कारण तथा चीनसँगको पारवाहन सन्धि र इन्धनको खपतले गर्दा हाम्रो स्वभिमान र राष्ट्रियता तथा सार्वभौम स्वतन्त्र राष्ट्रको रूपमा उभ्याउन सफल भएको थियो । पछिल्लो समय दुवै छिमेकी देशहरूसँगको द्वैत्य सम्बन्धहरू सुधार भएका छन् भने विकास निर्माणका क्रमहरू अगाडि बढीरहेको छ । हाम्रो सिमा सुरक्षाका लागि कालापानी, लिपुलेक समेत नेपालको ठहर गर्दै नेपालकै इतिहासमा अद्भुतपूर्वक राष्ट्रिय एकता कायम गर्दै संविधान संशोधन गरेर नेपालको नयाँ नक्सा सार्वजनिक गरेको अवस्था छ ।

नेपाल र चीनको सम्बन्ध

आर्थिक, सामाजिक विकासको उच्च बृद्धिदरका साथ विश्व मानचित्रमा नवीन शक्तिकोरुपमा उदीयमान हाम्रो छिमेकी ठूला राष्ट्रहरू भारत र चीनसँगको हाम्रो

पूरानो तथा न्यानो सम्बन्ध रही आएको थियो । यी सम्बन्ध निर्धारण गर्न विभिन्न कालखण्डहरूमा दुई देशको बीचमा सन्धि सम्झौताहरू भएका छन् । खासगरी प्राचिनकालमा चीन र नेपालको राजनीतिक अवस्था फरक भएता अनादीकालदेखि नै कुनै तरहले सम्बन्ध रही आएको थियो । आधुनिक नेपालको र तिब्बत राज्य, गोरखा, कास्की, काठमाडौं उपत्यका पूर्वको किराँत लिम्बु राज्यहरूको बीचमा सम्बन्धहरू भएको पाईन्छ । जसमा प्राचिनकालमा भन्दा यो कालखण्डमा अधिकांस सन्धि सम्झौताहरू लिखिए रूपमा भएको पाईन्छ । खासगरी चीनमा कम्युनिष्ट जनवादी गणतन्त्रको स्थापना भएपछि यो सम्बन्धमा आधुनिकिकरण भएको हो । जब जनगणतन्त्र चीनसंग सन् १९५५ देखि दैत्य सम्बन्ध शुरू भई आधुनिककालमा नेपाल र चीनको सम्बन्ध प्रगाढ हुन थालेको पाईन्छ । यसलाई संस्थागत र वैधानिकता प्रदान गर्न विभिन्न सरकारका समयमा भएका सन्धि सम्झौताहरूले प्रष्ट पार्दछ । सन् १९५६ मा नेपाल र चीनको तिब्बत सम्बन्धी वार्ता भई नेपालले पञ्चशीलको आधारमा चीनसंगको सम्झौता गर्ने प्रस्ताव गरेकोमा भारतले यसको विरोध गरेको थियो । यसैबीचमा नेपाल र चीनबीच मैत्रीपूर्ण सन्धि तथा नेपाल तिब्बत सम्बन्धलाई मिलाएर ऐउटै सन्धि गर्ने प्रस्ताव राखेपछि नेपाल चीनबीच मैत्रीपूर्ण सम्बन्ध कायम गर्ने तथा चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत र नेपाल अधिराज्यबीच व्यापार तथा पारवहान सम्बन्धी सम्झौता २० सेप्टेम्बर १९५६ मा सम्पन्न भएपछि नेपाल र चीनको बीचको सम्बन्ध संस्थागत भएको पाईन्छ ।

सन् १९६० अप्रैल २८ तारिख शान्ति तथा मैत्री सन्धि भएपछि नेपाल चीन सीमा सम्झौता समेत सोही १९६० मा सम्पन्न भएको थियो । त्यसपछि चीनले राजमार्ग निर्माण सम्बन्धि सम्झौता गरेपछि नेपाल र चीन जोड्ने राजमार्गको निर्माण शुरू भएको हो । यसलाई भारत र अमेरिकाले विरोध जनाए पनि नेपाललाई भारत परिवेष्टित मुलुकवाट मुक्त गरी चीनसंगको बाटो निर्माण भएको थियो । पछिल्लो समय चीनका सहयोगमा स्याफुबेसी रसुवा राजमार्ग बनेको हो । सन् १९५६ भएको व्यापार तथा पारवहान सम्झौतापछि पुनः १९६४ मा दोस्रो व्यापार सन्धि भयो । पछि पुनः सन् १९६८ मा ९० बुँदे व्यापार सम्बन्धि सम्झौता भयो । र सन् १९७४ मा व्यापार तथा भुक्तानी सम्झौता भएपछि व्यापारका

उपाय तथा भुक्तानीका प्रक्रियाहरूबारेमा व्यवस्था भयो । सन् १९८६ मा नेपाल र तिब्बतबीच व्यापार लगायत सम्बन्धि सम्झौता भएपछि पञ्चशीलको आधारमा व्यापार चल्न सहज भएको थियो ।

सन् १९९६ मा गैरसरकारी सहयोग मञ्चको स्थापना गर्ने सम्झौता भएको र सन् १९९९ मा भएको सांस्कृतिक सम्झौताले सांस्कृतिक तथा बैज्ञानिक आदान प्रदान गर्ने भयो । पछि १९८८ मा नेपाल र चीनको बीचमा सैनिक सम्झौता भएपछि साथै सैनिक उपकरण र समाग्री नेपालले चीनवाट ल्याएपछि भारतले यसलाई १९६५ को भारतसंगको हतियार आपुर्तिसम्बन्धि सम्झौता उल्लंघन गरेको भनी नेपाललाई नाकावन्दी गरेको थियो । पछि सन् २००८ मा आर्थिक सहयोग सम्झौता गरेपछि चीनले नेपाललाई सहयोग गर्दै आएको छ । नेपालमा भएको राजनीतिक परिवर्तन र आन्तरिक मामलामा कहिले पनि चीनले हस्तक्षेप गरेको अवस्था अहिलेसम्म छैन ।

सन् २००९ मा नयाँ सन्धिको मस्यौदा गरी पुनः सन्धि भएको छ । यसै गरी सन् १९९५ मा विश्व व्यापार संगठन (WTO) को स्थापना भए पछि नेपाल चीन र भारत विश्व व्यापार संगठनको सदस्य समेत भएको अवस्था छ ।

नेपालको अवस्था र चीनसंगको सम्बन्ध.

संख्यारसभाको व्यापार र विकास निर्माण

सन् १९५६ अगाडिका सम्झौताहरू युद्धका पृष्ठभूमि र असमान सन्धिकारूपमा रहेका थिए भने १९५५ पछि समानता पारस्परिक लाभ र सहयोग, पञ्चशीलको आधारमा भएका छन् । नेपाललाई चीनले थुप्रै आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गरेको छ । थुप्रै बाटाहरू, कलकारखानादेखि ट्रली बस सेवा जस्ता आर्थिक समृद्धिका लागि सहयोग रहिआएको छ । नेपालले अहिलेसम्म दुवै छिमेकी दूला मित्र राष्ट्रहरूसंग पञ्चशीलको आधारमा असल मित्र राष्ट्रको रूपमा व्यवहार गर्दागर्दै पनि नेपालीहरूको सार्वभौम स्वतन्त्रतामाथि मधेश आन्दोलनका नाममा नेपाललाई भारतले अघोषित नाकावन्दी लगाई अमानवीय व्यवहार गरेको प्रष्ट हुन आउँदछ । हामी चाहन्छौ, सार्वभौम स्वतन्त्र मुलुकले प्रयोग गर्ने अधिकार माथि हस्तक्षेप नगरोस । तर हामीले पनि २०४५ सालमा भारतले नाकावन्दी गरेको विषयलाई गम्भिरतापूर्वक सरकारले नलिएकाले यस्तो अवस्था आएको हो ।

त्यसैलाई मध्यनजर गरी नेपाल र चीनको सीमा किमाथांकासम्म जाने सबैभन्दा छोटो बाटो निर्माण गर्न भनी उत्तर दक्षिण कोशी राजमार्ग राष्ट्रिय गैरवको बाटोको रुपमा नेपाल सरकारले घोषणा गरी हाल हाम्रो पहलमा चीनको तातोपानीबाट देन्दोडसम्मको ५९० कि.मि. बाटो प्रयोग गरी निर्माण सामाग्री पुऱ्याई किमाथांकावाट यता ८ कि.मि.बाटो निर्माण भई भएको थियो । यसमा परराष्ट्र मन्त्रालयका सहसचिव अमृत राईको ढूलो सहयोग रहेको थियो । अबको सरोकारको विषय भनेको उत्तर दक्षिण सबैभन्दा छोटो दूरीको बाटो जोगवनीदेखिको किमाथांकासम्मको यो बाटो अविलम्ब निर्माण सम्पन्न गर्नु पर्दछ । विगत मकालु हिरक महोत्सवका अवसरमा सम्माननीय राष्ट्रपति विद्या भण्डारीज्यूबाट यसको अनुगमन तथा भ्रमण भएको थियो । अरुण तेस्रोको लागि तत्कालीन उर्जा मन्त्री माननीय राधा ज्ञावलीज्यूको समयमा भारत र नेपालको तर्फवाट सम्माननीय प्रधानमन्त्रीद्वय नरेन्द्र मोदी र के.पि. शर्मा ओलीज्यूबाट १०० मेगावाट जलविद्युत आयोजनाको उद्घाटन सम्पन्न भएर निर्माणाधिन रहेको छ । किमाथांकासम्मको बाँकी द्रयाक ओपनका लागि माननीय राजेन्द्र गौतमको पहलमा रक्षा मन्त्री माननीय इश्वर पोखरेलज्यूबाट छुमसुरको भिर १४ किलोमिटर नेपाली सेनावाट खोल्ने गरी विष्टोटक पदार्थ र बन्दोबस्ती भण्डारणका लागि च्याम्ताङ्गमा बंकर निर्माण सम्पन्न हुन लागेको छ र १५० नेपाली सेना समेतको व्यारेक खडा भईसकको अवस्था छ र अब यही माघ महिनादेखि नेपाली सेनाले सो भिरको द्रयाक ओपनको कार्य शुरू गर्न जनाएको छ । संखुवासभाको अर्को छोटो बाटो कैवा सभाखोलाको बाटो कालोपत्रे भई सकेको छ भने उत्तरी क्षेत्रका बाटोहरूमा पर्न खोलाहरूमा पुल बन्का लागि DPR तैयार भई IEE, EIA बन मन्त्रालयले स्वीकृत गरीसकेको अवस्था छ भने माननीय राजेन्द्र गौतम र हामीहरूको पहलमा कोभिड १९ कै महामारी भएको अवस्थामा समेत यसै आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि अर्थ मन्त्रालय, भौतिक योजना मन्त्रालयवाट २ अर्व ६० करोडको बजेट विनियोजन भई जिरो पोइन्ट लभिङ्गहिलवाट नेभारे एक खण्ड, नेभारेबाट देउराली एक खण्ड र देउरालीबाट नुमसम्मको ४७ किलो मिटरका टेन्डर समेत खोलिएको अवस्था छ । खासगरी यसमा हाम्रो सुभावमा तीन खण्ड कालोपत्रे गर्न गरीएकोमा कुनै पनि ठेकेदारले एक

खण्डमा भन्दा अर्को खण्डमा टेन्डर राख्न नपाउने र राखेमा सबै खण्डको टेन्डर रद्द हुने व्यवस्था गरीएको छ । संखुवासभामा व्यापारका हिसावले चेपुवा च्याम्ताङ्गमा सुख्खा बन्दरगाह निर्माण गर्नु पर्दछ । सहज पारवाहनका कारण आवश्यक बस्तुहरूको सहज आपूर्ति हुनेछ । माननीय राजेन्द्र गौतम लगायातको पहलबाट केवाँदेखि सभाखोलासम्मको बाटो कालोपत्रे भईसकेको अवस्था छ । चैनपुरबाट पोखरीसम्म कालो पत्रे भई सकेको छ भने पिलुवाबाट मादी ओखरबोठेसम्मको कालोपत्रे सम्पन्न हुन लागेको अवस्था छ । अब सङ्क कालोपत्रे गर्नु पर्न खाँदवारीदेखि पाँठ बाह्विसे, वाना चैनपुरसम्म, मानेभञ्ज्याङ्गदेखि चन्दनपुर हेलुवाबैसी हुँदै बुधवारे, अरुणथानदेखि अरुणसम्म, पोखरीदेखि नुनढाकी हुँदै गुफापोखरी, मुढेदेखि आँखीभुई हुँदै कैवासम्म, पिलुवादेखि खराङ्ग बजारसम्म, मुढेदेखि तामाफोक तेलोक महिविभरसम्म, ओखरबोठेदेखि मादी मुलखर्क गुफा पोखरी, चिचिलादेखि देवीटार हुँदै बाह्विसे, भ्याङ्गखोलाबाट याफुडाँडा इम्बुङ्ग हुँदै अरुणसम्म, नुमबाट अरुणको पुल सेदुवा हुँदै टसी गाउँसम्मका सङ्कहरूलाई कालोपत्रे गर्नु पर्दछ । नेपाल सरकारका तर्फवाट पनि यसैलाई महसुस गरी सम्माननीय प्रधानमन्त्री के.पि. शर्मा ओलीज्यूबाट भएको सम्बोधन साथै तत्कालीन उप-प्रधानमन्त्री तथा भौतिक योजना मन्त्री मा. विजय गच्छदार, अर्थ मन्त्री मा. विष्णु पौडेल तथा तत्कालीन व्यवस्थापिका संसदका विकास समितिका सभापति स्व. रविन्द्र अधिकारीज्यूहरूको भ्रमण र किमाथांका सङ्क निर्माण गर्ने भन्ने र हालै २०७७ साल कार्तिक २६ गते मात्र सम्मानीय प्रधानमन्त्री के.पि. शर्मा ओलीज्यूबाट किमाथांकामा राखिएको शसस्त्र प्रहरी क्याम्प बिओपी, च्याम्ताङ्गको नेपाली सेनाको वंकर निर्माण र अरुण तेस्रोको अनुगमन र भ्रमणवाट पनि अविलम्ब यो छोटो जोगवनीदेखिको किमाथांकाको सङ्क द्रयाक ओपन र कालोपत्रे गर्नका लागि सम्बन्धित मन्त्रालयलाई निर्देशन गर्नु भएवाट अविलम्ब सङ्क निर्माण हुने कुरामा हामी विश्वस्त रहेका छौ । हेरौ, अब भविश्यले संखुवासभालीलाई के सन्देश दिनेछ हेर्न बाँकी रहेको छ । आज आर्थिक समृद्धि र विकासका लागि भारत र चीनसँगको सम्बन्ध अनिवार्य चासो र आवश्यकता बनेको छ ।

संखुवासभाको पत्रकारिता : विगतदेखि वर्तमानसम्म

■ नबीन गुरुङ, संखुवासभा

पूर्वी नेपालको संखुवासभा जिल्ला एउटा दुर्गम हिमाली तथा पहाडी जिल्ला हो। यस जिल्लालाई विगतमा दुर्गम, गरीबीले चेपिएको र कुनै पनि सुविधा नपुगेको भनेर गणना गरीन्थ्यो, अझ एकताका राजधानी बस्ने अधिकांसले त संखुवासभाको नाम नै सुनेका छैनन् समेत भन्थ्ये। वास्तवमा हो पनि, त्यतिबेला संखुवासभाको जनजीवन गरीबीमुनी नै थिए। न त यहाँ यातायात, संचार लगायतको सुविधा थियो, न त अन्य कुराहस्को सुविधा नै थियो। तर विस्तारै यहाँका जनजीवन समयसंगै परिवर्तनशील बन्दै गएको छ।

संखुवासभा जिल्ला आफैमा हरेक क्षेत्रबाट सबल र धनी जिल्लाको रूपमा हेर्ने गरीन्छ। यो जिल्ला सौन्दर्यले भरिपूर्ण भएकाले पर्यटकीय हिसाबले प्रचुर संभावना बोकेको जिल्ला हो। हिजो हेलिकप्टरमा बोकाएर ल्याई विसं. २०३२ सालमा नै त्रुम्लिङ्गटारदेखि सेकाहा अरूणथानसम्म गाडी गुडाएको इतिहास छ। अहिले भारतको जोगमुनीदेखि तिब्बतको किमाथांकासम्म ३ सय ९० किमि त्रिदेशीय लिंकको रूपमा राष्ट्रिय गैरवको राजमार्ग निर्माणधीन छ। जुन किमाथांका नाका नेपालको नै सबैभन्दा छोटो र बाहै महिना सहज रूपमा अ१ वा१ त ज१ वा१ त गर्न सक्ने मानव बसोबास भएको नाका हो। त्यति

संखुवासभाको विभिन्न सम्पर्क संघर्ष

पूर्वी पहाडको आवाज तपाईंको आफैने आवाज

मात्रै होइन हिजो अर्ध्यांरोमा बसेको संखुवासभा २०४२/४३ सालमा अरूण तेस्रो जलविद्युत आयोजना विश्व बैंकको लगानीमा निर्माण हुने भनिएपछि राजनैतिक खिचातानीले पछाडि धकेलिएको अरूण तेस्रो समेत अहिले करिब ४० प्रतिशत काम सम्पन्न भइसकेको छ। सन् २०२२ मा निर्माण सम्पन्न हुने निर्माण कम्पनी सतलज जलविद्युत निगमले जनाएको छ। त्यति मात्रै होइन अहिले संखुवासभाको अरूण नदीबाट

मात्रै करिब पाँच हजार मेगावाट विद्युत उत्पादन गर्न सकिने गरी सर्भे भएको छ। साना हाइड्रोपावारहरू पिलुवा, दिव्येश्वरी, हेवा र तल्लो पिलुवा गरी जिल्लामा चारवटा संचालनमा रहेका छन्। त्यसैले पनि यो जिल्लालाई जलविद्युतको 'हब' नै मानिन्छ।

त्यसका साथै यो जिल्ला आर्थिक रूपमा सम्पन्न छ। यहाँ अलैंची, रुद्राक्ष र चिराइतो जस्ता नगदे बालीको खानी नै हो। विश्वको गहिरो अरुण उपत्यकादेखि विश्वको नै पाँचौं अगलो मकालु हिमाल समेत यहाँ जिल्लामा पर्दछ। लालीगुराँसको राजधानी तिनजुरे-मिल्के-जलजले र धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्र शिवधारा, सभापोखरी, सिद्धकाली र मनकामनाधाम यहाँ छ। त्यसका साथै मुलुकको नै छोटो किमाथांका नाका समेत यही जिल्लामा पर्दछ। त्यसैले संखुवासभा जिल्ला आफैमा उर्वर जिल्लाको रूपमा गनिन्छ।

मैले यो माथिका फेहरिस्ता किन जोडिरहेको छु भने संखुवासभामा भएका विकास र संभावनायुक्त ठाउँहरूको प्रचारप्रसारमा पत्रकारिताको समेत देन छ। हिजो राजधानीमा बस्नेहरूले संखुवासभाको नाम नै सुनेको छैन भनेलाई विभिन्न संचार माध्यमबाट पत्रकारहरूले सूचना र समाचार प्रवाह गरेकै कारणले संखुवासभाको नाम सुन्न बाध्य बनाए। संखुवासभाको बारेमा हरेक छापा पत्रपत्रिकामा लेखेर होस् अथवा टेलिभिजनका लागि सुन्दर-सुन्दर दृश्यहरू छायाँकन गरेर विभिन्न हार्ड तथा सफ्ट न्यूज बनाएर देखाए, हेर्न लालियत बनाए अथवा विभिन्न ठाउँको बारेमा रेडियो रिपोर्टहरू बनाएर सुन्न बाध्य बनाए। त्यतिबेला अनलाइन पोर्टलहरूको थोरै थिए। त्यसैले छापा र विद्युतीय संचारमाध्यमबाट संखुवासभाको बारेमा बारम्बार समाचार तथा रिपोर्टहरू प्रकाशन तथा प्रशारण हुन थालेपछि आमामानिसहस्रको

ध्यानाकर्षण संखुवासभा जिल्लातर्फ तानिएको थियो । संखुवासभा जिल्लाको समृद्धि र विकासमा पत्रकारिताको समेत उलेख्य योगदान रहेको छ । संचारका छापा, रेडियो र टेलिभिजनका विभिन्न माध्यमबाट जिल्लाका बारेमा नदेखाइएको भए वा प्रकाशन-प्रशारण नगरीएको भए विकासले फड्को मार्न त्यति सजिलो थिएन ।

संखुवासभामा निर्माण

हुने भनिएको बहुचर्चित नौ सय मेगावाटका अरुण तेस्रो आयोजनाको कुरा होस् वा आर्थिक विकास कुरा होस्, भोटखोला क्षेत्रमा रहेको बहुपति प्रथाका कुरा होस् वा यहाँका जनजीवन र आदिबासी जनजातिहस्तको संस्कृति र संस्कारका कुरामा होस्, यी सबै विषयमा पत्रकारिताले समेट्ने प्रयास गरेको थियो र अहिले पनि थियो । यसैगरी राजनैतिक दलहरूका एकता र समय सन्दर्भमा गरेको महत्वपूर्ण आन्दोलनहरूलाई प्रचारमा ल्याउँने काममा संचार क्षेत्रले भूमिका निर्वाह गरेको छ । यहाँ भएका राम्रा कामको प्रचारप्रसार र नकरात्मक कामको तत्कालै टिकाटिप्पणी र आलोचना गर्न गरेको छ । त्यसैले संखुवासभाको पत्रकारिताको विगतदेखि वर्तमानसम्म नै गरिलो इतिहास छ ।

संचार क्षेत्रका हाम्रा अधिल्लो पुस्ताका अग्रजहरूले संखुवासभामा गरेको पत्रकारिताको इतिहास निकै सकसपूर्ण थियो । तर उहाँहरूले दुःख कष्टका साथ गरेको संचारकर्मले नै पछिल्लो पुस्तालाई उत्प्रेरणा दिएको छ । पछिल्लो समय संखुवासभाका पत्रकारहरू व्यवसायिक बन्दै पनि गएका छन् । हिजो र आजको अवस्था फेरिएको छ । हिजो दुःखकष्ट गर्दै काम गर्ने जिल्लामा थुप्रै संचारकर्मीहरू उत्पादन भइसकेका छन् ।

पत्रकारिता क्षेत्रको इतिहास हेर्दा संखुवासभामा २०३९ सालमा 'नयाँ खबर कागज' नामको साप्ताहिक पत्रिका ज्ञान उदासले शुरुवात गरेको इतिहास भेटिन्छ । त्यसपछि २०५२ सालमा महेश थपलियाले 'जनधारणा', मातृका तिम्सिनाले 'अरुण सन्देश' र ज्ञान उदासकै अरुण सुसेली, २०७७

'नयाँ देउराली' लगायतका साप्ताहिक पत्रपत्रिका दर्ता भई संचालनमा आएको थियो । त्यतिबेला यहाँ अफसेट प्रेसको अभावमा लिथोबाट पत्रिका प्रकाशन गरेर बाँडिन्थ्यो । अहिले जस्तो आधुनिक कम्प्युटर र प्रेसहरू थिएनन् ।

काम गर्न साहै असहज परिस्थिती थियो । तैपनि उहाँहरूले केही समय निरन्तरता दिए । त्यसपछि लगातार रूपमा थुप्रै मासिक, पाक्षिक र साप्ताहिक पत्रपत्रिकाको प्रकाशनको शुरुवात भयो । कुनै पत्रिकाले निरन्तरता पाए भने कुनै पत्रिका बिरुवामा नै निमोठिए । ०६२/०६३ को आन्दोलनको सफलतासंगै शासन व्यवस्था फेरियो । संचारले पनि अर्को फड्को मार्यो । जिल्लामा पहिलो पटक सामुदायिक एफ.एम.को रूपमा २०६४ सालमा खाँदबारी एफ.एम.को जन्म भयो । त्यसले भन्न संचारको क्षेत्रमा नयाँ तरङ्ग ल्यायो । छापा माध्यमका पत्रपत्रिकामा मात्रै सिमित भइरहेको समयमा खाँदबारी एफ.एम.को 'चार्म' एउटा छुट्टै थियो । खाँदबारी आसपासका क्षेत्रबाट रेडियोको स्टुडियो अवलोकन गराउँन विद्यालयहरूबाट विद्यार्थीहरू शैक्षिक भ्रमणमा समेत ल्याउँथे ।

त्यसको केही समय पछाडि गुराँस एफ.एम.को प्रशारण शुरू भयो । त्यसैगरी सुनाखरी, पाखिबास, रेडियो संखुवासभा, अरुण, नयाँ अभियान र सांग्रिला गरी अहिले संखुवासभा जिल्लामा आठ वटा एफ.एम. रेडियो प्रशारणमा रहेका छन् । श्रोताका लागि यो खुशीको कुरा हो । त्यसैगरी छापा माध्यमको इतिहास हेर्ने हो भने मातृका तिम्सिनाको 'अरुण सन्देश' पछाडि 'भुल्को' र 'गाउँबेसी' लगायतका साप्ताहिक पत्रपत्रिकाहरू प्रकाशन हुन थाले । त्यसले पनि केही समय पछि विश्राम

विश्वसनीय समाचारका लागि संखुवासभा एक्सप्रेस Sankhuwasabha Express weekly साप्ताहिक

अबहरैका
हप्ताको
विहार झोजी
झोजी पढ्नै
नेवाला एसेप्रेस लाग्निक
लाग्निक, लाग्निक

लियो । त्यसपछि दीपेन्द्र शाक्यले 'संखुवासभा पोष्ट' साप्ताहिक प्रकाशन गरेका थिए । त्यसको केही समयपछि गंगा बिष्ट, कुबेरप्रसाद भेटुवाल र राजधन राईको पहलमा 'मकालु सन्देश' साप्ताहिक पत्रिका करिब ३/४ वर्ष जति संचालनमा आयो । छेटू शेर्पाले केही समय

'जलजला साप्ताहिक' संचालन गरे । मुढे साप्ताहिक, खबर संख्यावासभा, कोशी दर्पण लगायतका थुप्रै पत्रपत्रिका दर्ता भएर २/४ वटा अंकहरू समेत प्रकाशन भए । कतिपय बन्द भए । जिल्लामा पहिलो पटक 'संख्यावासभा पोष्ट' नामको दैनिक पत्रिका कृष्णभगत प्रधान, कृष्णराज शाक्य र दीपेन्द्र शाक्यको पहलमा संचालनमा आयो । जिल्लामा एफ.एम. रेडियो संचालन पछि पहिलो पटक दैनिक पत्रिका संचालनमा आउँदा सबै स्थानीयहरू खुशी भएका थिए । सूचना र संचारको क्षेत्रमा यसले महत्वपूर्ण फड्को मार्नेछ भनेर सबैले आशा गरेका थिए । तर करिब नौ महिना जति संचालनमा आएपछि अन्ततः प्रकाशन बन्द हुन पुग्यो ।

त्यसको केही समयको अन्तरालमा 'पाखिबास' साप्ताहिकको जन्म भयो । उक्त साप्ताहिक करिब नौ बर्षदेखि प्रेम निरौलाले अहिलेसम्म निरन्तर रूपमा प्रकाशन गरीरहेको छ । करिब ५ वर्ष अगाडिदेखि चैनपुरबाट पदम अधिकारीको नेतृत्वमा 'लालिगुराँस साप्ताहिक' दर्ता गरी नियमित रूपमा प्रकाशन भइरहेको छ । त्यसैगरी दुई बर्षदेखि गोकुल खनाल अध्यक्ष र यो पंक्तिकार प्रकाशक/सम्पादक रहेको 'संख्यावासभा एक्सप्रेस' साप्ताहिक पत्रिका संचालनमा आएको छ । अहिले निरन्तर रूपमा 'संख्यावासभा एक्सप्रेस' हरेक विहिबार प्रकाशन भइरहेको छ ।

अहिलेको आधुनिक र बैज्ञानिक युगमा छापा पत्रिका भन्दा आममानिसहरू डिजिटलर्फ ढाल्कि रहेका छन् । हरेक मानिसहरू सामाजिक संजाल प्रयोग गर्दछन् । हरेक कुरा अनलाइन पढ्न र हर्ने रुचाउँछन् । त्यसैले न्यूज पोर्टलहरू समेत संख्यावासभा जिल्लामा प्रशस्तै खुल्न

थालेका छन् । जिल्लाको पहिलो व्यवसायिक न्यूज पोर्टल ईमकालु डट कम हो । जुन ध्यान कुलुङ्गले विगत ३/४ बर्षदेखि संचालन गरीरहेका छन् । फेरि न्यूज पोर्टलको कुरा गर्नुपर्दा खाँदबारी, गुराँस, रेडियो संख्यावासभा, नयाँ अभियान र पाखिबास एफ.एम.को समेत आफ्नै रेडियोको न्यूज पोर्टल रहेको छ । यसैगरी खेवाहाड मेवाहाडले 'नागरीक चासो' र विजय कार्कीले 'अरुण सन्देश' नामको न्यूज पोर्टल संचालनमा ल्याएका छन् ।

जिल्लामा राष्ट्रियस्तरका सबै संचारमाध्यमका न्यूज स्ट्रिन्जर/रिपोर्टरहरू रहेका छन् । यहाँ भएका घटनाहरू तत्कालै राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संचारमाध्यमहरूमा प्रकाशन तथा प्रशारण हुने गरेको छ । हिजोको जस्तो लिथोबाट पत्रिका छापे, फलपीमा समाचार बोक्ने, टेलिभिजनका सम्बाददाताहरूले हवाईजहाजमा भिडियो खिचेर समाचारका लागि पठाउने दिनहरू इतिहास भएका छन् । प्रविधिले फड्को मारेका कारण पत्रकारहरू आज खाँदबारीबाट नै विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संचारमाध्यमहरूमा बसिबसि रिपोर्टिङ गरीरहेका छन् । अहिले युट्यूब च्यानलको प्रचलन बढेको छ । जिल्लामा थुप्रै युट्यूब च्यानल समेत संचालनमा आएका छन् ।

पत्रकारहरूको हकअधिकारका लागि स्थापित सबैभन्दा ठूलो राष्ट्रिय संस्था नेपाल पत्रकार महासंघको जिल्ला शाखामा ४० जना पत्रकारहरू आवद्ध भएका छन् । आवद्धमध्ये करिब २० जनाको हाराहारीमा पूर्ण व्यवसायिक रूपमा नै संचारकर्ममा लागेका छन् । कतिपय स्थानीय संचारमाध्यममा आवद्ध छन भने कतिपय राष्ट्रिय संचार माध्यममा लामो समयदेखि आवद्ध छन् ।

संख्यावासभा जिल्लामा त्रियाशील पत्रकारहरू

नाम	सञ्चार संस्था	नाम	सञ्चार संस्था	स्थानीय एफएमका स्टेशन म्यानेजरहरू
ईन्द्र गिरी	इमेज टिभी	दुर्गा कटुवाल	अरुण एफएम	पाखीवास एफ.एम. प्रेम निरौला
गंगा विष्ट	रेडियो सांगिला	भविन कार्की	थाहा सञ्चार	सुनाखरी एफएम बीरबहादुर लिम्बु
दिपेन्द्र शाक्य	कान्तिपुर टिभी	मेघराज तामाड	एमिन्यूज टिभि	गुराँस एफएम समिक्षा मगर
कृष्णराज शाक्य	कारोबार	सुजन बज्राचार्य	नेपाल टेलिभिजन	दिपेन्द्र शाक्य
नवीन गुरुङ	नयाँ पत्रिका	खेवाहाड मेवाहाड	ब्लाष्ट दैनिक	कृष्णराज शाक्य
अनिश विष्ट	अन्नपूर्ण मिडिया	दृश्यदिव्य राई	गोरखापत्र	रेडियो अरुण दुर्गाबहादुर कटुवाल
ध्यान कुलुङ	गोरखापत्र			नयाँअभियान दुर्गेश पौडेल
मोहन राई	जनता टेलिभिजन			रेडियो सांगिला गंगा विष्ट
प्रेमप्रसाद निरौला	पाखीवास साप्ताहिक			
पदम अधिकारी	लालीगुराँस साप्ताहिक			

संख्यासभा जिल्लामा हालसम्म दर्ता भएको पत्रपत्रिकाहरू

क्र.सं.	पत्रपत्रिका नाम	प्रकाशक	सम्पादक	क्रिसिम	दर्ता मिति
१.	नयाँ खबर कागज	ज्ञान उदास	ज्ञान उदास	साप्ताहिक	२०३५/५/२२
२.	जनधारणा	महेश थपलिया	महेश थपलिया	साप्ताहिक	२०५२/१/१५
३.	नयाँ देउराली	ज्ञान उदास	ज्ञान उदास	पाक्षिक	२०५२/१२/२०
४.	अरुण सन्देश	मातृका तिम्सिना	मातृका तिम्सिना	साप्ताहिक	२०५६/५/८
५.	चौतारी टाइम्स	पर्शुराम दाहाल	पर्शुराम दाहाल	साप्ताहिक	२०५८/१/७
६.	भूलुको	गोकुल कु. खत्री	उमेश कु. डॉग्नी	साप्ताहिक	२०५८/५/७
७.	गाउँवेसी	मातृका तिम्सिना	मातृका तिम्सिना	साप्ताहिक	२०६०/१/८
८.	संख्यासभा पोष्ट	दीपेन्द्र शाक्य	दीपेन्द्र शाक्य	साप्ताहिक	२०६१/५/२१
९.	बाल उद्यान	तारा ब. बुढाथोकी	तारा ब. बुढाथोकी	मासिक	२०६१/८/१२
१०.	द इष्ट होराइजन	कुबेर प्र. भेटुवाल	कुबेर प्र. भेटुवाल	पाक्षिक	२०६१/८/२
११.	गन्तव्य	ज्ञान उदास	कुसाङ लामा	पाक्षिक	२०६२/३/२८
१२.	हाम्रो स्वाभिमान	राजधन राई	गोविन्द तामाड	मासिक	२०६३/६/१२
१३.	मकालु सन्देश	गंगा बिष्ट	कुबेर प्र. भेटुवाल	साप्ताहिक	२०६३/१२/२३
१४.	लालीगुराँस	पदम ब. अधिकारी	पदम ब. अधिकारी	साप्ताहिक	२०६४/६/२८
१५.	अरुण सुसेली	तारा ब. बुढाथोकी	गणेश राई	द्वैमासिक	२०६४/११/२६
१६.	संख्यासभा शैक्षिक दर्पण	शालिग्राम घिमिरे	बिमला नेपाल(कँडेल)	मासिक	२०६४/१/३१
१७.	अरुण उपत्यका आवाज	भरत घिमिरे	मेदिनी घिमिरे	साप्ताहिक	२०६६/३/१
१८.	श्रीपाल शान्ति	नुच्छराज श्रेष्ठ	नुच्छराज श्रेष्ठ	साप्ताहिक	२०६६/५/२८
१९.	तेस्रो पाइला	विश्वास राई	भीष्मराज राई	साहित्यिक	२०६६/५/२८
२०.	खाँदाबारी टाइम्स	विनोद गुरुङ	छिरिङ्ग शेर्पा	साप्ताहिक	२०६६/८/२४
२१.	बालापान	सुजन अधिकारी	मिनकुमार आलेमगर	पाक्षिक	२०६६/८/२५
२२.	संख्यासभा	कृष्णभगत प्रधान	कृष्णराज शाक्य	साप्ताहिक	२०६६/१२/३
२३.	लालतारा	कमला शर्मा	राजेन्द्र थापा	साप्ताहिक	२०६६/७/१५
२४.	चैनपुर	कुमार अधिकारी	भवानी प्र. शर्मा	साप्ताहिक	२०६७/८/१५
२५.	चेहरा	जयराम कोइराला	मनकुमार सुब्बा	द्वैमासिक	२०६८/२/१३
२६.	समावेशी आवाज	ज्ञानविक्रम राई	ज्ञानेन्द्र राई	द्वैमासिक	२०६८/३/२१
२७.	जलजला खबर	छेटू शेर्पा	छेटू शेर्पा	साप्ताहिक	२०६८/१०/१७
२८.	असल शासन आवाज	असल शासन कलब	दोर्ण प्र. त्रिताल	साप्ताहिक	२०६८/१०/१
२९.	पाउला	मिनकुमार आलेमगर	मिनकुमार आलेमगर	२०६८/१२/८	
३०.	कोशी दर्पण	श्याम निरौला	श्याम निरौला	साप्ताहिक	२०६८/१२/१६
३१.	पूर्वी गर्जन	दिव्यराज बराल	पुष्प ब. कोइराला	साप्ताहिक	२०३५/८/७
३२.	माडसुक-खामाड (कुलदेवता)	विश्वास राई	विश्वास राई	द्वैमासिक	२०६५/८/७
३३.	मुढे	देवराज सुवेदी	सलबहादुर पौडेल	साप्ताहिक	२०६५/१२/२०
३४.	पाखिबास	प्रेम निरौला	प्रेम निरौला	साप्ताहिक	२०७०/३/३
३५.	It Info Weekly	रमेश दियाली	रमेश दाहाल	साप्ताहिक	२०७१/५/१५
३६.	पूर्वी मंगोलियन आवाज	वीरेन्द्र कु. राई	वीरेन्द्र कु. राई	साप्ताहिक	२०७१/५/३०
३७.	अनलाईन टाइम्स	विपीन तामाड	विपीन तामाड	साप्ताहिक	२०७१/६/६
३८.	तीनजुरे	प्रेम निरौला	विनोद काफ्फले	साप्ताहिक	२०७२/६/६
३९.	गोखाली खबर	प्रेम निरौला	प्रेम निरौला	दैनिक	२०७३/१२/१३
४०.	खबर संख्यासभा	देवराज सुवेदी	इन्द्र गिरी	दैनिक	२०७४/५/२२
४१.	गिभिएन	जीवनाथ खनाल	जीवनाथ खनाल	साप्ताहिक	२०७४/६/८
४२.	सिलिचोड	ध्यानबहादुर राई	ध्यानबहादुर राई	साप्ताहिक	२०७४/७/१३
४३.	अरुण पोष्ट	दुर्गा ब. कट्टवाल	निर्मला खुलाल	साप्ताहिक	२०७६/३/३०
४४.	संख्यासभा एक्सप्रेस	नवीन गुरुङ	नवीन गुरुङ	साप्ताहिक	२०७६/६/७

श्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संख्यासभा

हामीभित्रको हामी

संख्यावासभा तमू समाज सेवा समिति काठमाडौले निरन्तर प्रकाशन गर्दै आइरहेको मुख्यपत्र अरूण सुसेली यो वर्ष पनि प्रकाशन हुन लागेको जानकारी पाउँदा खुशी लागेको छ । स्थापनाकालबाटै निरन्तर प्रकाशन गर्दै आएको अरूण सुसेलीले हामी गुरुङ जाति र हाम्रो समुदाय केन्द्रीत लेख/रचनालाई स्थान दिँदै आएको मैले पाएको छु । यस ऋममा मैले हामीभित्र 'हामी' देख्यै । तीन करोड नेपालीभित्र एक विशिष्ट पहिचान बोकेको हामी गुरुङहरू छाँ । गुरुङहरूस्थितै विभिन्न थर तथा उपथरहरू छन् । थरहरू हुनु आवश्यक पनि छ । एकै थरभित्रका मानिसहरूलाई भाइखलक भनिन्छ । भाइखलकभित्र बिहेबारी चल्दैन । यदि कसैले गरेछ भने ऊ सामाजिक सजायको भागीदार बन्नुपर्छ भने 'पाप' लाग्ने मान्यता पनि छ । त्यस्तै एकै परिवारमा विहेवारी गरे देशको कानुनले पनि हाडनाता सम्बन्धी सजायको व्यवस्था गरेको छ । त्यसैले सृष्टिको निरन्तरताका लागि पनि कुटुम्बहरू चाहिन्छ । हामी गुरुङ जातिमा कुटुम्बी साइनोका लागि फरक थरका हुनुपर्छ ।

गुरुङ जातिभित्र पनि थर तथा उपथरहरू छन् । सोध्योज गर्दै जाने ऋममा थर र उपथर दुवैको संख्या तथा सूची बढ्दै गएको पाइन्छ । एउटै थरभित्र पनि धेरै उपथर पाइन्छ । हामीले आफ्नो थर भन्ने र लेख्ने बेलामा वास्तविकता नभुझी उल्लेख गर्दा पनि उपथर बढ्दै गएको हुन सक्ने मेरो अनुमान रहेको छ । उदाहरणका लागि वि.सं. १८६२ मा थुम सभाउत्तरभित्र सिमल्यदेखि उत्तर फ्याकिसन्दाघाट हुँदै दक्षिण पाड्मा डाँडासम्म, त्यहाँबाट पूर्व पाड्टा डाँडा वोरड्खोला हुँदै पश्चिमतर्फ, यति चार किल्लाभित्रको आवादी र बस्तीबाहेका जग्गामा बस्ती बसाउने जिम्मेवारी सिंघवीर गुरुङ र जोखु (जोखु) गुरुङले पाएका रहेछन् । उहाँहरू दुवै जनाका सन्तानहरू सोही किल्लाभित्र सेकाहामा बसोबास गर्छन् । मुखियाको मुलघर चाहिँ सेकाहाको गाँडे मुखिया गाउँ हो । उनीहरू

■ लालबहादुर गुरुङ, हडकड

राजथरी ब्रह्मोमय (ब्रह्मोगी) लामा गुरुङ हुन् । हामी पूर्वली गुरुङहरू ब्रह्मोगीलाई कोरड्गी लामा भन्ने गर्छौ ।

सन् १९९८ को कुरा हो, हडकडमा गुरुङहरूको संस्था तमू द्हो ह्युल स्थापना गर्न धेरै गुरुङहरू भेला भएका थिए । छलफलको सिलसिलामा भएको एक कार्यक्रममा पोखरा घर भएका समाजसेवी क्या टेकनसिंह गुरुङसँग परिचय भयो । उहाँले मसमक्ष संख्यावासभामा कुन-कुन थरका गुरुङहरू छन् भनेर जिज्ञासा राख्युभयो । मैले प्रायः सबै थरहरू रहेको बताएँ । उहाँले जिल्ला सदरमुकाम खाँदबारीदेखि अलि माथि ठूलो गुरुङ गाउँ छ भनेर सुन्नु भएको रहेछ । मैले त्यो गाउँको नाम सेकाहा रहेको जानकारी गराएँ । सेकाहाको पल्लो गाउँको नाम चिप्लेगाउँ हो । सेकाहामा कोरड्गी लामा र घोण्डे गुरुङ धेरै छन् । त्यसपछि लाम्छानेहरू भएको सुनाएँ । हाम्रोतिर लाम्छानेलाई लाम्छाने भन्ने गरीन्छ । चिप्लेगाउँमा चाहिँ लाम्छाने पहिलो र घोण्डेहरूको संख्या दोस्रो स्थानमा रहेको बताएँ । उहाँ पनि लाम्छाने हुनुहुँदो रहेछ, म पनि लाम्छाने, लाम्छानेभित्र पनि लेम्बो लाम्छाने । हामीले दाजुभाइको साइनो लगायाँ ।

मैले हाम्रो जिल्ला र त्यहाँ रहेका गुरुङहरूको विषयमा बताइसकेपछि उहाँले निश्कर्ष निकालुभयो, 'संख्यावासभाका गुरुङहरू कास्की जिल्लाको सिक्लेसबाट गएका हुन् ।' गुरुङ भाषामा सिक्लेसलाई चिली पनि भनिन्छ । त्यसैले सिक्लेसबाट सेकाहा र चिलीबाट चिप्ले भएको उहाँको अनुमान थियो । त्यसैगरी सिक्लेसमा पनि ब्रह्मोगी लामा, कोन्मे (कोने) र लेम क्रहाँ लाम्छानेहरू नै रहेका छन् । उहाँका अनुसार गुरुङको थरहरू गण्डकी क्षेत्रबाट पूर्व कोशी क्षेत्रसम्म पुग्दा केही बाड्गाटिङ्गा एवं तलमाथि हुन पुग्यो । हाम्रो भाषाको लिपि नहुँदा लेखाइ र बोलाइमा शुद्धता र एकरूपता आउन सकेन ।

त्यसैकारण थरहस्को उच्चारणमा फरक हुन गएको हो । बोलीचालीमा सहजताका लागि यसरी परिवर्तन भएको हुनुपर्छ । पूर्वतिर भनिने कोरड्गी भनेको ब्रह्मोमय (ब्रह्मांगी) र घोण्डे भनेको कोन्से (कोने) हो । त्यसैगरी लेम्बो लाम्छाने भनेको लेम ब्रह्मां लाम्छाने हो । अझ गुरुङ भाषामा सौं लाम्छानेलाई लेम मात्र भनिन्छ । मुखिया अर्थात् जेठो ठूलाबडाहस्लाई ब्रह्मां भन्ने गरीन्छ ।

लाम्छाने मुखियालाई लेम ब्रह्मां भन्दा रहेछन् । लेम ब्रह्मालाई पूर्वतिर लेम्बो भनिएको रहेछ । हिजोआज लाम्छानेको उपथर धेरै सुनिन्छ । यसो हुनुमा एउटै बाबुको जेठो छोरो गाउँको मुखिया बन्यो भने ऊ चाहिँ लेम ब्रह्मां भयो । अरू भाइहस्लाई लेम मात्र भनियो । भाइहरु छुट्टिएर जहाँ पुग्छ, थरको अगाडि त्यहाँ ठाउँको नाम पनि जोड्न थालियो । उदाहरणका लागि पहिले लमजुङका फ्जो, नायु, कत्ल्ये, खाइमर, काँगु र क्युम्बो डाथर (पाँच गाउँलाई) पोजो घनपोखरा भन्ने नामका गुरुङ गाउँहरु रहेछ ।

नेपाल एकीकरणको क्रममा गोर्खाली फौज आउँदा धेरै गुरुङ, मगरहरु सेना भएर आएका रहेछन् । एकीकरणपछि त्यही सेनाहस्तमध्ये चम्पसिंह गुरुङलाई भोट मुग्लानका रैती ल्याई सुनसरी धरानस्थित विजयपुरदेखि संखुवासभाको चैनपुरसम्मका कालाबज्जरमा बस्ती बसाउन, आवाद गर्न र तिरो कर उठाइ सोहँ आनामा दश आना हाप्रो (सरकारको)मा दाखिला गर्नु, ६ आना इकुंडाले खाने व्यवस्था मिलाउनु भन्ने आदेश तथा अधिकार दिएको तात्कालीन राजा श्री ५ गीर्वाणले जारी गरेको लालमोहरमा उल्लेख छ । उनै डिङ्गा चम्पसिंहले बस्ती बसाई आवाद गराउने क्रममा लमजुङको डाथर, पोजो, घनपोखरासमेतबाट आएका लाम्छाने गुरुङहस्लाई नै प्वोजो, पोजो भन्दै जाँदा पैंजो भएको अड्कल गर्न सकिन्छ ।

हाप्रो अगाडि दृष्टान्त छ, संखुवासभाका हाप्रो पूर्वार्ज्यमन्त्री श्री तारामान गुरुङ र यसै अरुण सुसेलीका सम्पादक चक्र गुरुङलाई लिन सकिन्छ । उहाँहरु पनि ब्रह्मांगी गुरुङहरु हुन् । तर उहाँहस्लाई त्यस भेगका गुरुङहस्ले टारली भनेर चिन्छन् । ब्रह्मांगी मात्रभन्दा उहाँहस्लाई नचिन्न सक्छ । उहाँहरु मेरो आमाको मावली र मेरो बुढा मावली हुनुहुन्छ । म सानो छँदा आमासँग धेरैपटक चक्रको घर सेकाहाको अरुण सुसेली, २०७७

टारली गाउँमा जाने गर्थे । अनि टार नभएको यस गाउँलाई किन टारली गाउँ भनिएको भनेर आमासँग जिज्ञासा राख्यै । हाप्रो बाजेहरु ओखलदुङ्गाको रम्जाटारबाट आएकाले टारली भनेको रे भन्नुहुन्थ्यो । यसरी आफ्नो मुख्य थर नै छुट्दै गएको देखिन्छ । खासगरी पैजो भनिन्दै आएका गुरुङहरु लाम्छाने नै हुन् । यसका लागि तपसिलका केही तथ्यहस्ते पनि पुष्टि गर्दछः

- (१) डिङ्गा चम्पसिंह गुरुङको थर लाम्छाने नै हो । उहाँले अरू भाइहस्लाई पनि त्याएको देखिन्छ ।
- (२) पैंजोहरु र अरू लाम्छानेहरु बीचमा अरै पनि दाजुभाइको नै सम्बन्ध छँदैछ ।
- (३) गुरुङहस्लको शास्त्र क्येलोमा पनि चारथरे गुरुङहस्लको चार भाइ भोटमा लामा पढ्न गएको, दुई भाइ लामा विद्यामा उत्तीर्ण भएर लामा भए तर दुई भाइ लामा विद्या उत्तीर्ण गर्न बाँकी भएकाले उतै बसेको भन्ने उल्लेख छ । उतै बसेका दुई भाइ सामान्य ज्ञान मात्र नभई पूरा विद्या प्राप्त गर्न बसेको देखिन्छ । यसैगरी लामा विद्या उत्तीर्ण गरेर आएकालाई लामा र उतै बसेकालाई लेम भन्ने गरेको भनाइ छ । अर्को कथामा के पनि छ भने घले राजालाई छिमेकी राज्यका राजा र लामाहस्ले कुटविद्या गरेर साहै दुःख दिएको हुँदा आफ्नो नजिकको मानिसहस्लाई लामा पढ्न पठाएको उल्लेख छ ।
- (४) पैंजो थरका परिवारमा कुखुराको मासु पकाएर त खान्छन् तर घरभित्र कुखुरा पोल्ने काम भने गर्दैनन् । घरभित्र पकाउँछन् तर पकाउँदा उम्लिएर अगेनोमा पोख्न दिँदैन । पोखिएमा पितृ बज्यैलाई गन्ध हुन्छ र रिसाउँछिन् भन्ने भनाइ छ । यस प्रचलनमा जोडिएको भनाइ, पहिले बज्यै घलेकी छोरी भएको र घले परिवारले कुखुरा नखाने भएकैले यो मान्यता पैंजो परिवारमा देख्न पाइन्छ । हाप्रो भाइखलकमा लाम्छानेको अगाडि अन्य पोलो, राउल, कली आदि जे लखिए पनि ती कुनै ठाउँको नाम, कुनै पदको नाम, पुर्खाहस्लका नामबाट लेखिएको छ । जस्तै: आझलाली, हेलुवाली, माल्टाली, मादीले, बाघाली । अन्य थरहरु घले, घोण्डे, लामाहस्ला पनि यसैगरी परिवर्तन गर्दै लेखिएको देखिन्छ ।

भगवान् बुद्धले भन्नुभएको थियो रे, कुरा सुन तर विश्वास गरी नहाल । देख्न सकिने कुराहस्लाई हेर । स्पर्श गर्न सकिने कुरालाई छामेर बुझ । त्यसरी प्राप्त

अनुभवलाई विश्वास गर, त्यही नै सत्य हो । हामीले पनि अनुभवबाट खारिएका कुराहस्लाई मात्र विश्वास गरौं । मैले पनि प्राप्त गर्न सकेका सबै गुरुङ विद्वानहरूद्वारा लेखिएका पुस्तकहरू पढ्ने गरेको छु । कतिपय कुरा लेखिएका र व्यवहारमा भएका कुराहरू फरक पनि भेटेको छु ।

केहीले आफ्नै खलक, खानदान, सरदार, काजी, मुखियालगायतका विषयमा लेखेका छन् । गुरुङ ये ताँ ल्हु ताँको अधिकारिकताको विषयमा पनि प्रशस्त लेखेका छन् । त्यसैले सबै विषय र लेखकहरूको पुस्तकहरू खोजी-खोजी पढ्ने गरेको छु । जति धेरै अध्ययन गरीयो त्यति नै सत्य नजिक पुर्णिदो रहेछ । हुन त हडकडमा नेपाली भाषामा त्यति धेरै पुस्तकहरू पाइँदैन तर गण्डक क्षेत्रका गुरुङहरूसँगको अन्तरक्रियाबाट पनि केही कुराहरू थाहा पाउन सकिन्छ । गुरुङ संघ-संस्थाहरूले नेपालबाट निमन्त्रणा गरीएका बौद्धिक व्यक्तित्वहरूबाट

पनि थुप्रै ज्ञानका स्रोतहरू प्राप्त हुने गरेको छ ।

विगतको समयको तुलनामा अहिले धेरै परिवर्तन भएको छ । प्रविधिको विकास भएको छ । अध्ययनका साधनहरू पुस्तकमा मात्र सीमित नभएर इन्टरनेटको युग सुरु भएको छ । एउटै किलकको भरमा विश्वको सूचना प्राप्त गर्न सकिन्छ । हाम्रो संस्कार र संस्कृतिको अध्ययनका लागि पनि सबै क्षेत्रको मानिसहरूसँग सम्पर्क गर्न सञ्चारको प्रशस्त माध्यमहरू उपलब्ध छन् । मुलुकमा पनि संघीय गणतन्त्र स्थापना भएको छ । संविधान र कानुनले पनि हामीलाई अधिकारहरू दिएको छ । यसको पूर्ण प्रयोग गर्न सकिए, हामी र हाम्रो समाज अब्बल बन्न सकदछ । हाम्रो पहिचान सुरक्षित हुन सकदछ ।

अन्तमा गुरुङ ल्होछार (ल्वों ल्हो) २०७७ सालको पावन अवसरमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

शुभकामना

गुरुङहरूको महान् चाड तमू ल्होधार (ल्वों ल्हो)
२०७७ को पावन अवसरमा देश-विदेशमा रहनु भएका
सम्पूर्ण दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरूमा सुख, शान्ति र
समृद्धिका लागि हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

टीकाराम गुरुङ
संस्थापक अध्यक्ष

रंगलाल गुरुङ
पूर्व अध्यक्ष

टीकाराम गुरुङ(लिंगाम)
पूर्व अध्यक्ष

ताराकुमारी गुरुङ
पूर्व अध्यक्ष

इति

संख्यावासमा तमू समाज सेवा समिति, काठमाडौं

शिक्षित युवाका लागि सम्मानित गन्तव्य : अन्तर्राष्ट्रिय संस्था

■ डॉष्टरसिंह गुरुड

मैले यस भन्दा केही वर्ष अधिको अंकमा तमू युवाहरूको रोजाइमा पर्न नसकेको क्षेत्र निजामती सेवा शिर्षकमा आफ्नो विचार र सल्लाह पस्क्ने प्रयास गरेको थिएँ । उक्त लेखको मुख्य उद्देश्य नेपालको स्थायी सरकार निजामती सेवामा शिक्षित तमू युवाहरूको आकर्षण अनि सहभागिता बढाउनु रहेको थियो । तथापी मैले अपेक्षा गरे जति उक्त लेखको सकरात्मक प्रभाव पाउँन नसकेको अनुभूति भएको छ । तमू युवाहरूलाई लक्षित गरी तमू ह्युल छोंज धी गुरुङ राष्ट्रिय परिषदले आयोजना गरेको निःशुल्क लोकसेवा तयारी कक्षामा पनि तमू युवाहरूको उल्लेख्य सभागिता हुन सकेन । संख्यावास्त्राभाट मुस्किलले ३ जना युवाहरू उक्त तयारी कक्षामा पठाउँन सकिएको तितो अनुभव पनि रहयो । प्रायः हाम्रा तमू युवाहरूको आफ्नो करियर योजनाको पहिलो लक्ष्य बेलायती सेनामा भर्ती हुने हो, त्यो भएन भने युरोप अमेरिकाको राष्ट्रो कमाई हुने ठाउँमा जाने प्रयास गर्ने रहेको हुन्छ । त्यो पनि हुन सकेन भने भारतीय सेना अनि त्यसपछि मात्रै निजामती सेवा र शिक्षा सेवातिर सोच्ने गरेको पाईन्छ । यसका अलवा केही शिक्षित तमू युवाहरू अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थातिर पनि विस्तारै आर्कषित हुन थालेको पाइन थालेको छ ।

काममा निकै खटेर काम गर्नुपर्ने, जागिरको स्थायित्व नहुने, नियमित जागिरका लागि आफूलाई शैक्षिक, अनुभव र तालिमका हिसावले पनि चुस्त दुरुस्त (Updated) राखी राख्नुपर्ने चुनौतीका बाबजुद पनि आकर्षक तलव सुविधा तथा अन्य विभिन्न अवसरहरू पनि प्राप्त हुने हुनाले आजभोली अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाको जागिर पनि शिक्षित युवायुवतिका लागि एउटा राम्र अवसर हुँदै गइरहेको छ । खासगरी ६० को दशकपछि नेपालमा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरू व्यापक रूपमा क्रियाशील रहन थालेको पाइन्छ । अहिले नेपालमा यस्ता अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरू भए २००को हाराहारीमा कार्यरत छन् । यसको अलवा UKAID,

USAID, SDC, JICA, KOICA, GIZ, SNV, फिनीस दूतावास, नर्वेजियन दूतावास लगायतका दर्जन बढी द्विपक्षिय दातृ निकाय, विश्व बैंक समूह, संयुक्त राष्ट्र संघ अन्तर्गतका दर्जन बढी एजेन्सी, युरोपियन युनियन, एसियाली विकास बैंक र ICIMOD जस्ता बहुपक्षिय अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरू पनि नेपालमा कार्यरत छन् । नेपालको समग्र विकास र मानविय सेवामा उनीहरूको भूमिका महत्वपूर्ण रहदै आएको छ । यसरी कार्यरत २०० भन्दा बढी अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरूलाई आवश्यक पर्ने स्थानीय, जिल्लास्तरीय, राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरका जनशक्ति नेपालमा रहेका शिक्षित तमू युवाका लागि राम्र अवसर हुन सक्ने देखिन्छ ।

सेवामा कसरी प्रवेश गर्ने

अहिले बजारमा प्रायः एउटै गुनासो सुन्ने गरिन्छ, त्यो के भने यस्ता अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूमा जागिर खान मन छ तर कति ठाउँ आवेदन र बायोडाटा पठाइयो तैपनि छनौटमै परिदैन, कामै गर्न पाइएको छैन । यति वर्ष र उती वर्षको अनुभव भएको भन्छन्, या छोटो सूचीमा परी हाले पनि मौखिक अन्तर्वार्तामा फालीदियो । केही निश्चित र सिमित पदहरूमा बाहेक अधिकांश पदका लागि केही वर्षको सम्बन्धित कामको अनुभव आवश्यक हुन्छ तर त्यस्तो अनुभव अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाको नै अनुभव हुनुपर्ने भन्ने चाहिँ अनिवार्यता छैन । त्यस्तै खालको काम सरकारी, गैह्सरकारी, तालिम प्रतिष्ठान, शैक्षिक संस्था आदिमा काम गरेको मिल्दोजुल्दो अनुभव भए पनि हुन्छ । अझ अलि छोटो अनुभव भए पनि हुने खालका पदहरूका लागि कुनै संघसंस्थाहरूमा स्वयंसेवा गरेका वा काम गर्दै तालिम लिएका (On The Job Training) गरेकाहरूलाई पनि कतिपय संघ संस्थाहरूले

सर्ट लिस्टमा राख्न सक्छ । तर आवेदन गर्नु अघि तपाइसंग विज्ञापनमा मागेको सम्बन्धित विषयको न्युनतम शैक्षिक योग्यता र सम्बन्धित कामको अनुभव छ कि छैन राम्ररी हेरेर आवेदन दिँदा राम्रो हुन्छ । अन्तर्राष्ट्रिय संस्थामा काम गर्ने हो भने आफूसंग आईटी र सम्बन्धित विषयको राम्रो ज्ञान सीप हुन जरूरी छ, कारण अधिकांश विज्ञापनहरू विभिन्न अनलाईन जब पोर्टलहरूमा दिइएको हुन्छ । जसलाई राम्ररी हेर्ने, बुझ्ने, आफ्नो कभर लेटर र अद्यावधिक गरिएको बायोडाटा अपलोड गर्न सक्ने र आवश्यक अनलाईन फारमहरू सजिलै भर्न सक्ने हुनु पर्दछ । अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरूका लागि आवश्यक पर्ने पदहरूको विज्ञापन निम्न लिखित अनलाईन जब पोर्टलहरूमा हेर्न सकिन्छ:

www.jobsnepal.com, www.merojobs.com,
www.people2people.com, www.ramrojobs.com, www.nepalmaijobs.com

यसका अतिरिक्त राष्ट्रिय दैनिकहरू कान्तिपुर, राइजिङ नेपाल, हेरेक बुधबारको हिमालयन टाईम्स र सोमबारको द काठमाण्डु पोष्टमा पनि यस्ता खाले विज्ञापनहरू दिईएका हुन्छन् । जसलाई नियमित हेर्न बानी गर्नुपर्छ ।

आफ्नो आवेदनलाई बलियो बनाउने केही उपयोगी टिप्सहरू:

आवेदनको चरण

१. जब माथि उल्लेखित वेब साइटहरू खोल्नुहुन्छ, आफ्नो योग्यता, क्षमता र अनुभवसंग मेल खाने खालको पदमा किलक गर्नुहोस् ।
२. जहिले पनि विज्ञापन गरिएको पदको नाम, काम गर्ने स्थान, मुख्य जिम्मेवारी र यसका लागि मागिएको न्युनतम शैक्षिक योग्यता राम्ररी हेर्नुहोस् । त्यहाँ भनिएका कुराहरू आफूसंग मिल्छ कि मिल्दैन, योग्यता र गुणहरू छ कि छैन ? हेर्नोस्, दाँज्ञुहोस् र स्वमूल्याकान गर्नुहोस् ।
३. यदि विज्ञापनमा उल्लेख भएका कुराहरू आफूसंग छ भने आफ्नो अद्यावधिक गरिएको बायोडाटा (Updated Bio-Data) तयार गर्नुहोस् । छुटेका कुरा छन् भने त्यसलाई अद्यावधिक गर्नुहोस् । कतिपयले जुन पद र जिम्मेवारी उल्लेख भएको विज्ञापन मागेको भए पनि आफ्नो बायोडाटा अद्यावधिक गर्न अल्छी गर्ने,

जुन विज्ञापनमा पनि त्यही एउटै बायोडाटा पठाई दिने, यतिसम्म कि कभर लेटर (Application) मा पनि कहिलेकाही त नसच्याई पठाइ दिने गर्नाले पनि त्यस्तो उम्मेदवार छोटो सूचीमै नपर्ने सम्भावना रहन्छ ।

४. तपाईंको आवेदन पत्र र बायोडाटाले सधै विज्ञापनमा उल्लेखित पदले खोजेको सम्बन्धित शैक्षिक योग्यता, तालिम, अनुभव, ज्ञान र सीप तपाइसंग छ, म त्यसका लागि सक्षम छु भनेर स्पष्ट बोल्न र दावी गर्न सक्नु पर्दछ अनि मात्र तपाईं छोटो सूचीमा पर्ने सम्भावना रहन्छ ।

अन्तर्वार्ताको चरण

१. यदि तपाइले आवेदन र बायोडाटामा तपाईं आफू सक्षम र उपयुक्त उम्मेदवार छु भनेर आफ्नो दावी राम्ररी प्रस्तुत गर्नुभएको छ भने अन्तर्वार्तामा छनौट हुने सम्भावना निकै बलियो हुन्छ । त्यस्तो अवस्थामा तपाइलाई फोन अथवा इमेलबाट अन्तर्वार्ताका लागि छनौट भएको जानकारी आउँछ । धेरैजसो संस्थाले पहिले लिखित अनि मौखिक अन्तर्वार्ता गर्ने गर्दछन् ।

२. यसरी तपाईं लिखित परीक्षाका लागि छानिनु भयो भने मान्युहोस् उक्त पदका लागि तपाईं पनि एउटा सम्भावित उम्मेदवार हुनुहुन्छ । कारण यदि उक्त पदमा ५०० जनाको आवेदन परेको छ भने तपाईं जस्तै उम्मेदवारहरूको कभर लेटर, बायोडाटा, तालिम वा अनुभवका आधारमा मुस्किलले ९ देखि ११ जना मात्र अन्तर्वार्ताका लागि छनौट गरिन्छ ।

३. आवेदन दिँदै गर्दा के सोच्नु पर्छ भने म पनि यो पदका लागि उपयुक्त हुन सक्छु । कुनै पनि बेला मलाई लिखित परीक्षा र मौखिक अन्तर्वार्ताका लागि बोलाउन सक्छ भने सोच्नु पर्छ । विज्ञापनमा उल्लेख भएका मुख्य जिम्मेवारी र कामको प्रकृति आदि सबै राम्ररी हेरेर सम्बन्धित विषयवस्तुहरू खोजेर पढ्ने र लेख्ने बानी समेत गर्नु पर्दछ । आजभोली प्रायः सबै संस्थाहरूले कम्प्युटरमा आधारित लिखित परीक्षा लिने भएकाले आफ्नो टाईपिङ स्पीड पनि छिटो र राम्रो बनाउनु पर्दछ ।

४. समयलाई विशेष ध्यान दिनुहोस् । समयको ख्याल नगर्ने र समयको व्यवस्थापन गर्न नसक्ने व्यक्ति अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाका लागि उपयुक्त हुन सक्दैन । कारणबस् छनौटमा परी हाले पनि पछिसम्म निरन्तरता नपाउन

सक्छ । त्यसैले समयको व्यवस्थापनलाई तपाईंको जीवनको सफलताको मुल मन्त्र मान्ने गर्नुहोस् । जहिले जहाँ पनि दिइएको समयभन्दा १५ मिनेट वा आधा घण्टा अगावै पुग्नुहोस् । लिखित परीक्षामा पनि आफ्नो उत्तरलाई दिइएको समयभित्र बुझाउनु होस् ।

मौखिक अन्तर्वार्ता

१. लिखित परीक्षा राम्रो भयो भने २ हप्तादेखि १ महिनाभित्रमा प्रायः मौखिक अन्तर्वार्ताका लागि सफल उम्मेदवारलाई बोलाउने गरिन्छ । यसरी मौखिकका लागि छनौटमा पर्नु भनेको तपाईं अब जागिरका लागि धेरै नजिक पुगी सक्नु भएको भन्ने सोच्दा हुन्छ । कारण प्रायः धेरै संस्थाहरूले लिखितमा सम्मिलित कुल संख्याको ३० देखि ५० प्रतिशत मात्र सफल उम्मेदवारलाई मौखिकका लागि बोलाउने गर्दछ ।

२. लिखित परीक्षामा जस्तै मौखिकमा पनि कम्तीमा १५ मिनेट अगावै अन्तर्वार्ताका लागि पुग्नुहोस् । तपाईं अन्तर्वार्तामा जाँदा सधै हँसिलो, उत्साहित र उक्त पदको विज्ञापन मैरै लागि भएको हो, त्यसैले म पनि यो पदका लागि सफल उम्मेदवार हुन्छ भन्ने सकरात्मक सोचका साथ प्रस्तुत हुनुहोस् । आफूले प्रयोग गर्ने पोशाकमा पनि ध्यान दिनुहोस् । साहै तडकभडक पनि नहोस् र साहै बेवास्ता गर्ने पनि नगर्नुहोस् ठिक्क मिलाउनुहोस् । अन्तर्वार्ताको कोठाभित्र प्रवेश गरेपछि सबैलाई अभिवादन गर्नुहोस् । अनुमति लिएर बस्नुहोस् । अन्तर्वार्तामा प्रायः २ देखि ४ जनासम्म अन्तर्वार्ता लिने व्यक्तिहरू रहने गर्दछन् ।

३. परिचयदेखि उनीहरूले भनेका सबै प्रश्नहरू राम्ररी ध्यान दिएर सुन्नुहोस्, बुझ्नु होस् र क्रमशः उत्तर दिनुहोस् । याद राख्नुहोस्, अन्तर्वार्तामा सोधेका विषयवस्तु भन्दा बाहिर गएर अनावश्यक जान्ने पल्टिएर धेरै उत्तर दिनु र सैद्धान्तिक कुरा धेरै गर्नु भन्दा आवश्यक, सिलसिलेवार, व्यवहारिक र अनुभवमा आधारित उत्तर दिँदा तपाइको नम्बर बढी आउन सक्छ । थाहा नभएको र नगरेको कामलाई बनावटी उत्तर दिने प्रयास नगर्नुहोस् । थाहा भएको कुरा स्पष्टताका बताउनुहोस् । थाहा नभएका कुरा पनि इमान्दारी साथ भन्नुहोस् ।

४. प्रायः गरी बरिष्ठ तहका कर्मचारीहरूको लिखित तथा मौखिक अन्तर्वार्ता अंग्रेजी भाषामै संचालन गरिन्छ । त्यसैले अंग्रेजी भाषा राम्रो र स्पष्ट हुन अपरिहार्य हुन्छ अरुण सुसेली, २०७७

तर त्यसो भनेर तपाईं बढी नआतिनुहोस् । मेरो व्याकरण नमिला कि, कतै गल्ती होलाकि भन्ने पीर नगर्नुहोस् । आफूले भन्न खोजेको कुरा अंग्रेजीमै प्रयास गर्नुहोस् तर नडराई र नहिच्कचाई प्रयास गर्नुहोस् । कुनै कुराको बयान गर्न अलि गाहो भयो भने मात्रै अनुमति लिएर त्यस्ता वाक्यहरू नेपालीमै पनि भन्ने प्रयास गर्नुहोस् ।

५. अन्तर्वार्तामा जानु अधिनै आफूले आवेदन दिएको पदको मुख्य जिम्मेवारी के के हो भनेर राम्रोसंग हेरेर जानुहोस् । कारण अन्तर्वार्तामा तपाइलाई प्रायः यो प्रश्न आउने निश्चित हुन्छ । त्योबेला तपाइले कतिको राम्ररी भन्न सक्नुहुन्छ, त्यसको मुल्यांकन राम्रै हुने गर्दछ ।

६. अन्तर्वार्ताको शुरुमै वा बीचमा पनि यो पदको तलब सुविधा कति हुन्छ भनेर कहिले पनि नसोध्नुहोस् । कतिपयले अन्तर्वार्ता शुरू हुन साथ तलब तथा बिदाका बारेमा सोध्ने गर्दछ । यसले तपाईंको अन्तर्वार्तालाई कमजोर बनाउँदछ । यदि तपाइको अन्तर्वार्ता राम्रो हुँदै गएको हो भने प्रायः अन्तर्वार्ताका टोलीले अन्तिमितिर तपाइको अपेक्षित तलब कति हो भनेर सोध्ने गर्दछ ।

७. प्रायः सबै अन्तर्वार्ता सकिएपछि हामीले तपाइलाई धेरै सोध्यौ, हामीलाई तपाइका केही प्रश्न छ कि भनेर सोधिन्छ । त्यस्तो अवस्थामा तपाइले सकेसम्म प्रश्न भन्दा पनि पुनः धन्यवाद दिनु होस् । यदि छनौटमा परे भने म धेरै राम्रो काम गर्ने छु भन्ने प्रतिवद्धता जनाउनुहोस् । यसले तपाइप्रति सकरात्मक सन्देश प्रवाह गर्न मद्दत गर्दछ ।

अन्त्यागमा

१. तपाईं आफ्नो अध्ययनलाई निरन्तर राख्नुहोस् ।

२. भाषा, आई.टी. सम्बन्धी सीप र अनुसन्धानको कुरालाई विशेष रुचीका साथ बढाउँदै लैजानु होस् ।

३. दुइचार पटक सफल भइएन भन्दैमा निराश नहनुहोस्, आफ्नो प्रयास जारी राख्नुहोस् ।

४. तपाईंको अध्ययनसंगै सम्भव भएसम्म विभिन्न गैरसकारी संस्थाहरूमा स्वयंसेवकको रूपमा भए पनि काम गर्नुहोस् । कामको अनुभव लिई दक्ष बन्नुहोस् । यस्तो खालको स्वयंसेवक अथवा अन द जब तालिम नै भए पनि १ देखि २ बर्षको अनुभव भयो भने विज्ञापनले तोकेको अनुभवलाई सहयोग पुग्दछ ।

५. तपाइको निरन्तर प्रयासले पढ्ने बानी र अनुसन्धान गर्ने बानी बढ्दछ । यसले सम्भावित लिखित र मौखिकमा

आउने प्रश्नहरू थाहा हुनुका साथै आफ्नो आत्मविश्वास बढेर जान्छ । यसरी लगनशील भएर निरन्तर मेहेनत गरिरहे अवश्य पनि एकदिन सफलता प्राप्त गर्ने निश्चित छ ।

(विकास अध्ययन विषयमा स्नातकोत्तर, कानूनमा स्नातक र स्वीट्जरल्याण्डको बासेल युनिभर्सिटीबाट स्वास्थ्य व्यवस्थापन विषयमा पोष्ट ग्राजुएट गर्नु भएका

लेखक ब्लिटेन नेपाल मेडिकल ट्राई, केयर नेपाल, स्वीस विकास नियोग, युन.एफ.पि.ए., मेडिर इन्टरनेशनल, ह्युम्यन प्राक्टिस फाउण्डेशन डेनमार्क जस्ता अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूमा निकै लानो समयदेखि व्यवस्थापकीय पदमा समेत रहेर काम गरी सक्नुभएको छ । हाल उहाँ बेलायत सरकारको सहयोगमा सञ्चालित पूर्णिमा कार्यक्रममा राष्ट्रियस्तरको संयोजक पदमा कार्यरत हुनुहुन्छ ।)

शुभकामना

गुरुङहरूको महान् चाड तम् ल्होधार (ल्वों ल्हो)
२०७७ को पावन अवसरमा देश-विदेशमा रहनु भएका
सम्पूर्ण दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरूमा सुख, शान्ति र
समृद्धिका लागि हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

बाल कुमार गुरुङ
खाँडबारी ४, ठाँडागाउँ, सेकाहा

अ. भविष्यत गुरुङ
मानेभञ्ज्याड, संखुवासभा

गणेश कुमार गुरुङ
धुरबाराही, काठमाडौं

जितमान गुरुङ
मांसिंगा, संखुवासभा

खणेन्द्र मेघि गुरुङ
काठमाडौं

गंग बहादुर गुरुङ
खाँडबारी ५, माल्टा

संजिब गुरुङ
सिटलपाटी, आइला

सुनमाया गुरुङ
माढी, संखुवासभा

नेपालको कर सम्बन्धी सामान्य जानकारी

■ डॉ बुपेन्द्र गुरुङ

पृष्ठभूमि

कर भन्नाले जनताले सरकारलाई प्रदान गर्ने अनिवार्य भुक्तानी वा योगदान हो । कर तिरेवापत प्रत्यक्ष फाइदा नभए पनि सर्वसाधारणको हितका लागि सरकारले खर्च गर्ने गर्दछ । कानुन बमोजिम मात्र कर लगाउनु पर्दछ भन्ने मूल मान्यतामा रही करारोपण गर्ने गरीन्छ । कर लगाउनुको उद्देश्य राजस्व संकलन गरी सम्पत्तिको पुनर्वितरणद्वारा आम जनताको जीवनस्तर माथि उठाउनु हो । कर राजस्व र गैरकर राजस्व गरी दुई प्रकारका राजस्व हुन्छन् । दण्ड शुल्क, जरिवाना शुल्क आदि गैरकर राजस्व हुन् भने आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तः शुल्क, भन्सार महशुल आदि कर राजस्वका उदाहरणहरू हुन् । कर राजस्व प्रत्यक्ष कर अर्थात् जसलाई लगाइएको छ उसैले बहन गर्नुपर्ने कर (जस्तैः आयकर, सम्पत्ति कर, घरजग्गा कर आदि) र अप्रत्यक्ष कर अर्थात् कर तिरे पनि करको भार अरूमा हस्तान्तरण गर्न सकिने कर (जस्तैः मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, भन्सार महशुल आदि) गरी दुई प्रकारका हुन्छन् ।

यस आलेखमा आन्तरिक कर राजस्व सम्बन्धी सामान्य जानकारी प्रदान गर्ने हेतुले छोटकरीमा चर्चा गरीएको छ । नेपालमा स्वयंकर निर्धारण प्रणाली लागू भएको छ । व्यवसाय गर्ने व्यक्तिलाई आफ्नो कारोबारको वारेमा बढी जानकारी हुन्छ भन्ने मान्यताका आधारमा स्वयंकर निर्धारण प्रणाली लागू भएको हो । यस प्रणाली अनुसार करदाताले आफ्नो कारोबार आफै घोषणा गरी तिर्नु पर्ने कर यकिन गरी कर दाखिला गर्नु पर्दछ ।

करदाता दर्ता

व्यवसाय एवं लगानी गर्ने व्यवसायिक फर्म, कम्पनी, साफेदारी संस्थाले व्यवसाय शुरू गर्नु भन्दा अगाडि जुन व्यवसाय गर्ने हो सोसँग सम्बन्धित निकाय वा संस्थामा व्यवसाय दर्ता गर्नु पर्दछ । उदाहरणका लागि स्थानीय व्यापार व्यवसायका लागि स्थानीय तहका अरूण सुसेली, २०७७

सरकारहरू गाउँपालिका, नगरपालिका, उपमहानगरपालिका र महानगरपालिका वा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयमा, उद्योग व्यवसाय संचालनका लागि उद्योग विभागमा, कम्पनी दर्ताको लागि कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयमा, औषधी सम्बन्धी व्यवसायको लागि औषधी व्यवस्था विभागमा व्यवसाय दर्ता गरेको प्रमाण पत्र लिनु पर्दछ ।

यसरी व्यवसाय दर्ता गरी सकेपछि व्यवसाय दर्ता प्रमाणपत्र, सम्बन्धित व्यक्तिको नेपाली नागरीकताको प्रमाणपत्र, फोटो, घरवालमा भए घरवाल सम्झौताको पत्र तथा आफै घरजग्गामा व्यवसाय गर्न भए लालपूर्जाको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि र व्यवसायका लागि अनुमति पत्र चाहिने भए सोको प्रतिलिपि लिई आफ्नो व्यवसाय भएको क्षेत्रको करदाता सेवा कार्यालय र आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा करदाता दर्ता गरी स्थायी लेखा नम्बर लिनु पर्दछ । स्थायी लेखा नम्बर उल्लेख भएको करदाता दर्ता प्रमाणपत्र र करपाटी सबैले देखिने गरी कारोबार स्थानमा राख्नु पर्दछ ।

रोजगारी आय भएका प्राकृतिक व्यक्तिले आफू कार्यरत रहेको कार्यालयको सिफारिश, नेपाली नागरीकताको प्रतिलिपि र फोटो सहित निवेदन दिई करदाता सेवा कार्यालय आन्तरिक राजस्व कार्यालयबाट व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लिनु पर्दछ ।

मदिराजन्य तथा सुर्तिजन्य कारोबार गर्ने करदाताले अन्तःशुल्क समेत तिर्नुपर्ने हुँदा करदाता दर्ता भएको कार्यालयबाट अन्तःशुल्क इजाजत प्रमाणपत्र लिई कारोबार गर्नु पर्दछ ।

मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता हुनुपर्ने करदाता अर्थात् वार्षिक कारोबार वस्तुको हकमा पचास लाख रुपैया तथा वस्तु र सेवाको मिश्रित कारोबार वा सेवाको कारोबार गर्नेको हकमा बिस लाख रुपैया भन्दा बढी हुने

करदाताले मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ताको लागि निवेदन दिनु पर्दछ । त्यसैगरी महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका तथा नगरपालिका वा विभागले तोकेको क्षेत्रभित्र हार्डवेयर, फर्निचर, फर्निसिङ्ग, इले कट्रौं नि वस, मार्बल, डिस्को थेक, हेल्थ क्लब, बार सहितको रेष्टरेन्ट, शैक्षिक परामर्श, क्याटरिङ्ग, पार्टी प्यालेस आदि व्यवसाय संचालनको लागि भने जतिसुकै कारोवार भए पनि अनिवार्य मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता हुनु पर्दछ ।

कर सहभागिता

करदाताले आफ्नो व्यवसायको कारोवार आयकरतर्फ आय विवरण, मू.अ.करतर्फ कर विवरण र अन्तःशुल्क तर्फ अन्तःशुल्क विवरण करदाता दर्ता भएको कार्यालयमा बुझाउँनु पर्दछ । आय विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र र मू.अ.कर विवरण जुन महिनाको कर विवरण बुझाउँने हो, त्यसपछिको महिनाको २५ गतेभित्र बुझाउँनु पर्दछ । तर रोजगारीको आय चालिस लाख रुपैया भन्दा कम हुने प्रकृतिक व्यक्तिले आय विवरण पेश गर्नु पर्दैन ।

यसरी कारोबारको घोषणा गरी आय विवरण, कर विवरण तथा अन्तःशुल्क विवरण अनुसार तिर्नुपर्ने कर तिर्नु पर्दछ । यसलाई कर सहभागिता भनिन्छ । जुन करदाताले कर विवरण र आय विवरण बुझाउँदैन त्यसलाई नन्फाइलर भनिन्छ ।

मू.अ.कर विवरण नबुझाउँने करदाताले प्रति कर अवधि वा प्रति महिना एकहजार रुपैया वा लाग्ने करको प्रतिदिन ०.०५ प्रतिशतले हुने रकम मध्ये जुन बढी हुन्छ सो बराबरको जरिवाना बुझाउँनु पर्दछ । त्यसैगरी मू.अ.कर विवरण अनुसार लागेको रकम पनि कर अवधि समाप्त भएको २५ दिन भित्र दाखिला नगरेमा बार्षिक १५ प्रतिशत ब्याज र १० प्रतिशत थप दस्तुर लाग्ने कानुनी व्यवस्था छ ।

आय विवरण दाखिला सम्बन्धमा कुनै व्यक्तिले आफ्नो बार्षिक कारोवारको रकम र स्वमित्वको प्रकृति अनुसार आय वर्ष समाप्त भएको मितिले तिन महिनाभित्र आय

विवरण (डे ०१ वा डे ०२ वा डे ०३ वा डे ०४ विवरण) दाखिला गर्नुपर्ने र बढीमा तीन महिनाको लागि स्थाद थप हुन सक्ने व्यवस्था छ । किस्ता दाखिला गर्नुपर्ने दायित्व भएका करदाताले अनुमानित आय विवरण पनि दाखिला गर्नु पर्दछ । आय विवरण दाखिला नगरेमा प्रति महिना एकसय रुपैया वा निर्धारण योग्य आयको ०.१ प्रतिशत प्रति वर्षका दरले हुने रकम मध्ये जुन बढी हुन्छ सो बमोजिम

शुल्क र अनुमानित आय विवरण दाखिला नगरेमा प्रति विवरण दुइ हजार रुपैया शुल्क लाग्दछ । आय विवरण अनुसारको करयोग्य आयमा प्रत्येक वर्षको आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम कर लाग्दछ ।

अन्तःशुल्कको इजाजत पत्र प्रत्येक आर्थिक वर्षको लागि श्रावण महिनाभित्र नवीकरण गर्नुपर्ने अन्यथा समयावधि अनुसार २५ प्रतिशतदेखि १०० प्रतिशतसम्म जरिवाना लाग्न सक्ने व्यवस्था छ । मदिरा र सुर्तीजन्य वस्तु जस्ता उद्योग बाहेक अन्य स्वयं निश्कासन गर्न पाउने वस्तुको कारोवार गर्नले इजाजत पत्र नवीकरण गर्नु नपर्न तर तोकिएको खातापाता राख्नी अन्तःशुल्क विवरण भने दाखिला गर्नु पर्दछ ।

कानुनी प्रावधान

नेपालमा आन्तरिक कर राजस्वमा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क प्रचलित कर हुन् । आयकर ऐन २०५८ तथा आयकर नियमावली २०५९ आयकर निर्देशिकाहरू बमोजिम आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन २०५२ तथा मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली २०५३ तथा मूल्य अभिवृद्धि कर निर्देशिका बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क ऐन २०५८ तथा अन्तःशुल्क नियमावली २०५९ एवं अन्तःशुल्क निर्देशिका बमोजिम अन्तःशुल्क सम्बन्धी प्रशासन हुने व्यवस्था छ ।

(लेखक नेपाल सरकारका कर अधिकृत हुनुहुन्दै ।)

धार्मिक एकता : गुरुड़ समुदायमित्रको एक चुनौती

■ युवराज गुरुड़

कुनै पनि जातिको धर्मसंस्कृतिलाई राज्यको मान्यता र बाहिरी प्रभावले असर पार्न गरेको छ । हामी गुरुड़(तमू) जाति र हाम्रो समुदायलाई पनि राज्य एकिकरणपछिको विभिन्न कालखण्डमा राष्ट्रले अङ्गिकार गरेका मान्यता तथा छिमेकी राज्यहरूको धर्मसंस्कृतिमा आउँने गरेका उथलपुथल र राजनीतिक परिवर्तनले प्रभावित तुल्याउँछ । हामी जस्तो मिश्रित संस्कारको प्रभाव परेको गुरुड़हरूमा सबैलाई यो थाहा भएकै कुरा हो । त्यसैले जन्मदेखि मृत्युसम्ममा गरीने उद्देश्य एउटै भए पनि कर्मकाण्ड ठाउँ अनुसार पच्यु, क्लेब्री र लामागुरुबाट फरक-फरक तरिकाले गर्दै आएको पाइन्छ । बौद्ध धर्ममा पनि समुदाय विशेष शाखा, उपशाखाहरू छन् । जुन धर्मसंग मात्र सम्बन्धित भएर लामागुरुहरूबाट गरीने कर्मकाण्डमा पनि निश्चित विधि र पद्धति नहुँदा फरक हुँदै गए । जसले गर्दा गुरुड़हरूको आफ्नो मौलिकपन नदेखिनु र खर्चिले हुँदै जानुले गुरुड़ समुदायमा एउटा वित्तिणा देखिएको छ । यसलाई सुधार गर्दै जानु अपरिहार्य छ ।

प्रत्येक दशवर्षको अन्तरालमा जनगणना हुँदै आएको छ । जनगणनामा गुरुड़हरूले लेखिने धर्ममा एकरूपता देखिएको छैन । आगामी २०७८ सालमा पनि जनगणना हुँदैछ । धर्मको सवालमा गुरुड़हरूको बौद्ध धर्ममा बढी भुकाव भए पनि हाम्रो समुदायमा कतिपय अगुवाहरूले उक्त जनगणनामा गुरुड़हरूले वोन धर्म लेख्नुपर्दछ भन्ने आवाजहरू उठाइरहेका छन् । यदि वोन धर्म नै लेख्ने हो भने पनि हामी यसबारे प्रष्ट हुन जरूरी छ । गुरुड़हरूले मान्ने गरेको परम्परागत धर्मसंस्कृतिमा मुलतः प्रारम्भिक जिववादी, भाँक्रिवादको आधारशिलामा परिस्कृत वोन धर्मका अंशहरू जस्तै: युड्डुड यसका अंशहरू केलोंको रूपमा क्योर वोनमा, मृत्यु संस्कारका पक्षहरू र गुरु पद्मसम्बवले प्रतिपादन गरेका बौद्ध धर्मका केही अंशहरूलाई समावेश गर्दै लगेको देखिन्छ । यसरी वोन धर्म विकासक्रमको आधारमा जिववादी वोन र युड्डुड वोन गरी दुइभागमा भेटिन्छ । चरणको आधारमा झोल वोन,

क्योर वोन र ग्योर वोन तिन भागमा बाँडिएका छन् ।

यसरी धर्मसंस्कृतिको कुराहरू उठाइरहँदा कतिपय समुदाय र समाजले निर्माण गरेका गुम्बाहरू विगतमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय र गुम्बा विकास समिति दुवैमा दर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था थियो । तर हाल नेपाल सरकारले बौद्ध दर्शन प्रबर्द्धन तथा गुम्बा विकास समितिको नियमावली अनुसार गुम्बा विकास समितिमा मात्र दर्ता गरी यसै मार्फत सञ्चालन गर्ने वा यसबाट दर्ता खारेजी गरी जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट सञ्चालन गर्ने विकल्पसहितको निर्णयहरू बनाएको छ । यसबाट समाजहरूले निर्माण गरेका गुम्बाहरू प्रभावित हुने देखिन्छ । तसर्थ हाम्रा गुरुड़ समुदायका नेतृत्वहरूले पर्याप्त बहस र आवस्यक भूमिका निर्वाह गर्न जरूरी छ ।

गुरुड़ संस्थाहरूले केन्द्रीयस्तर र समुदायस्तरमा जातिय उत्थान, धर्म र संस्कृतिको संरक्षणका लागि थुप्रै सम्मेलन, गोष्ठी र सेमिनारहरू आयोजना गरे । पर्याप्त छलफल र सम्वादहरू भए । एकआपसमा सम्झौता गरेर एकरूपता कायम गराउँन प्रयास पनि जारी राखेको छ । यो एकदमै सकरात्मक पक्ष हो तर पर्याप्त भने छैन । तल्लो सरोकार निकाय अर्थात जनस्तरमा भझरहेको वेथितिहरूमा कसरी एकरूपता कायम गर्न सकिन्छ भन्ने बारेमा खासै बहस भएको पाइँदैन । जबसम्म जनस्तरमा एकरूपता कायम हुन सक्दैन तबसम्म हाम्रो समुदायमा कहिँ न कहिँ विवाद यथावत रहने निश्चित छ । अर्कोतिर आफ्नो पुर्ख्योली थातथले छाडेर शहरको बसाइँ, आधृनिक शिक्षाप्रणाली, विदेशी संस्कृतिको प्रभाव अदिको कारणले हाम्रो धर्मसंस्कृतिमा विचलन ल्याइरहेको छ । धार्मिक र सॉस्कृतिक विचलनले हाम्रो पहिचान जोगाउँन समेत चुनौती थपिएको छ ।

यसैले हात्रो भाषा, लिपी, भेषभुषाको संरक्षण गर्दै धर्मसंस्कारमा देखिएको कतिपय विचलनहरूलाई मौलिकपनमा औँच नपुग्ने गरी परिमार्जन गर्दै एकरूपता कायम गराँ र गर्वका साथ हामी गुरुङहरूएक हाँ भन्न सकौ ।

अन्तमा तमू ल्होछार(गाई वर्ग) २०७७ को पावन अवसरमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना ।

सन्दर्भ सामाजीहरू

गुरुङ, इन्द्रबहादुर, वोन धर्म र तमूहरू, तमू संसार, २०५९

गुरुङ, होमा थकाली, तमू(गुरुङ) जातिको उत्पति र धर्म संस्कृति

(लेखक काठमाडौं उपत्यका तमू गुम्बाका पूर्व अध्यक्ष हुनुहुन्दै)

शुभकामना

**गुरुङहरूको महान् चाड तमू ल्होधार (ल्वों ल्हो)
२०७७ को पावन अवसरमा देश-विदेशमा रहनु भएका
सम्पूर्ण दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरूमा सुख, शान्ति र
समृद्धिका लागि हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।**

बलभद्र गुरुङ
खाँड्बारी ४, टारलीगाउँ

मोतिलाल गुरुङ
चेतुवा, मकालु

कृष्ण गुरुङ
आमराङ्, संखुवासभा

मेहरमान गुरुङ
हेलुवा, संखुवासभा

पूर्णकुमार गुरुङ
माड्गाया, संखुवासभा

ताराबीर गुरुङ
याफूङ्डा, दिँदिँ

खड्गबहादुर गुरुङ
खाँड्बारी ४, अरुणथान

जोपाल गुरुङ
बसुन्धरा, काठमाडौं

पढ्गमकुमारी गुरुङ
काम्भेस्थली, काठमाडौं

कुबीर गुरुङ
काम्भेस्थली, काठमाडौं

गुरुड र गुरुडमित्रका मौलिक प्रचलनहरू

■ देवी गुरुड, अनुसन्धानकर्ता

गुरुडहरू हिमालयको फेदमा अभ भनौं अन्नपूर्ण, माछापुच्छे, मनास्लु र हिमचुलीको दक्षिणी काखमा आफ्नो पुर्वोली थातथले भई नेपालको पश्चिम, मध्य र पूर्व क्षेत्रमा बसोबास गर्ने एक तिब्बत(वर्मेली) जाति हो । गोर्खाका राजा पृथ्वी नारायण शाहको एकीकरण अभियानसंगै गुरुडहरू गण्डक क्षेत्रबाट पूर्वतिर बसाइँ-सराइ गएका हुने भनेर अध्येताहरू मान्दछन् । सन् २०११ को जनगणना अनुसार नेपालको कुल जनसंख्याको दुई प्रतिशत गुरुडहरू छन् । गुरुड समुदायको बसोबासको मुख्य जिल्लाहरू पश्चिममा कास्की, लमजुङ, गोरखा, स्याङ्जा, मनाङ, मुस्ताङ र पर्वत हुन् भने पूर्वमा संखुवासभा, ताप्लेजुङ, तेह्रथुम, मोरछ र इलाम हुन् ।

सन् १९६० को दशकतिर गुरुडको एथ्नोग्राफी अध्ययन गरेका मानवशास्त्री एलेन म्याक फार्लानका अनुसार गुरुडहरू हजारौं वर्ष पहिले चीनको पश्चिमी पहाडी क्षेत्रबाट अन्नपूर्ण नजिक आएका हुन सक्दछ । आफ्नो भाषमा तमू भनिने यो जातिको छुट्टै भाषा, संस्कृति र रितिरिवाजहरू छन् ।

पूर्वका गुरुडहरू नेपाली भाषा बोल्दछन् । त्यहाँका वृद्धवृद्धाहस्त्वेषि केटाकेटीसम्मले नेपाली नै बोल्ने गर्दछ । आफ्नो पुरानो बोलीचाली जोगाउँनका लागि पूर्वका गुरुडहरू अहिले पश्चिमबाट बोलाइएका भाषा शिक्षकहरूबाट तालिम लिन थालेका छन् । पश्चिममा गुरुडहरूको आफ्नै भाषा भए पनि उनीहरूको गुरुड भाषिकाहरू धेरै छन् । एउटा डाँडा कटेर अर्कोमा पुगदा एकअर्कासंग नबुझिने फरक बोली सुनिन्छ । त्यसैले गुरुड बस्ती भएका जिल्लाहरूका सदरमुकाममा रहेका एफ.एम.हरूबाट गुरुड भाषामा प्रशारण हुने विभिन्न सूचना र समाचारहरू एकअर्कामा धेरै बुझिदैनन् । यसको ज्वलन्त उदारहण सन् २०१५ मा गोरखा जिल्लामा केन्द्रबिन्दु भएर आएको भुकम्पको समयमा उक्त जिल्लाको लाप्राकभन्दा माथिल्लो भेगका गुरुडहरूलाई सूचनाको अभाव भएको थियो ।

अरुण सुसेली, २०७७

गुरुडहरूको परम्परागत पेशा कृषि, भेडापालन तथा पशुपन्छी पालन हो । बेलायती तथा भारतीय सेना, सिंगापुर पुलिस र नेपाली सेनामा भर्ति हुने चलन पहिलेदेखि नै छ । तर, अहिलेको आर्थिक-सामाजिक विकासले त्यो संस्कृतिलाई विस्तारै परिवर्तन गर्दै लगेको छ । संखुवासभा, मादीका मेरा बाजेहरूले भेडीगोठ सम्बन्धी निकै रमाइलो किस्सा सुनाउनु हुन्छ । बाजेहरू दशकौसम्म भेडीगोठमा बस्नुभयो । मादी क्षेत्रमा ३०/४० वर्षअधिसम्म धेरै भेडीगोठहरू थिए । एउटै बथानमा तीनहजारदेखि चारहजारसम्म भेडाहरू हुन्थ्ये रे । गाउँका गुरुड ठिटाहरू बसन्त ऋतुदेखि शरदसम्म नै भेडाको बथान र भोटे कुकुर लिएर अरू पशुपालकहरूसंग लगभग तीनहजार मिटर उचाईमा रहेका सिद्धितिर जाने गर्थे । सिद्धिमा बस्दा बाजेहरूले मकैको सातु, भेडाको मासु, दुध, दही र मोही भने प्रशस्त खानुहन्थ्यो रे । यी खानाहरूमा प्रशस्त प्रोटिन पाइने भएकोले अहिलेसम्म पनि उहाँहरूलाई निरोगी बनाएको हो भन्ने निर्क्याल गर्न सकिन्छ । शारीरिक परिश्रम र पौष्टिक खानेकुराका साथै दुड्ना र मुर्चुङ्गामा संगीहरू निस्फिक्री नाँच्ने र गाउँने बानीले पनि उहाँहरूलाई मानसिक रूपमा स्वारथ्य बनाएको हुनसक्छ । हिँडेर दुई दिन लाग्ने तेह्रथुम बजारमा भेडाको ऊनबाट बन्ने घुम, राडी, काम्लो, पाखी र चकटीजस्ता सामान लगेर बेच्ने चलन थियो । अहिले पनि केही गाउँमा यस्ता सामानहरू बनाउँने चलनचल्तीमा नै छ । संखुवासभाका राईगाउँहरूमध्य भाषी र भोटेगाउँहरूमध्य तलका गुरुडहरू अहिलेसम्म पनि भेडा चराउँन माथिल्लो भेग हटिया र चेपुवागाउँ नजिकका चरन क्षेत्रतिर जाने गर्दछन् ।

भेडीगोठमा रहेका बाजेहरू पेटमा समस्या भएको बेला 'बिखा' खाने, आगोमा पोलेको ठाउँमा

भेडाको घ्यू र चोटपटक लागदा घाऊमा पाँचऔले लगाउँने र घर फर्कदा भेडासंगै ती औषधीहरू पनि बोकेर ल्याउनुहुन्थ्यो रे । गुरुडहरू परम्परागत रूपमा भेडाको मासु खाने बानीले होला गाउँधरमा अहिले पनि ३-४ वटा भेडा पाल्ने गरेका छन् । त्यहाँबाट भेडाहरू भापा, मोरड र सुनसरीहुँदै काठमाडौंमा रहेका गुरुडहरूले मासुका लागि खरिद गरेर लैजाने गरेका छन् ।

बाजेहरूको अर्को अनुभव, अहिलेजस्तो त्योबेला यातायातको सुविधा थिएन, नून बोक्न सुनसरीको धरानसम्म हिँडेरे पुग्नु पर्ने हुन्थ्यो । आउँदा-जाँदा १२ दिन लाथ्यो रे । जाँदा ढाकरमा ओढ्ने र ओछ्याउँने कपडा सहित आलु, अन्न र घ्यू लिएर जाने गर्दथे । धरान पुगेर आलु, अन्न र घ्यू बेच्ने गर्दथे, बिक्रीबाट प्राप्त रकमले नून तथा घरायसी सामान किन्नुहुन्थ्यो रे । बाटोमा बास बस्ने घर खासै थिएन । त्यसैले बेलुकीको रात चौतारीको फेद र ओढारतिर सुन्नुहुन्थ्यो रे । अझै पनि बरुणभन्दा माथि भोटेगाउँहरूमा बटुवाहरूलाई बास बस्न मिल्ने दुंगाका एकतले घरहरू धेरै भेटिन्छन् ।

संख्यावासभा, ताप्लेजुङ्ग, तेहथुम र सोलुखुम्बुका बाजेहरू हिँडेर धरान जाँदाका पुराना किस्साहरू सुनाउँन सधै उत्सुक हुन्छन् । अहिलेका मानिसहरू खाँदबारी, चैनपुर, बसन्तपुर, धरानहुँदै काठमाडौंसम्म प्रविधिको विकाससंगै मोटरमा सरर सवार भएको देख्दा उनीहरू प्रविधिको विकास देखेर दंग पर्छन् । तर सहरको दूरी र समयको खुम्च्याई देखेर ती ठाउँहरू कतिपयले आफ्ना लागि बिरानो पो हुने हो कि भनेर सुविधासम्पन्न ठाउँहरूमा बसाइँ सर्न मान्दैनन् ।

आफ्नै धर्म र रितिरिवाज भएका गुरुडहरू हिन्दुकरण वा संस्कृतिकरणको बढ्दो लहरले हिन्दु बने । अन्नपूर्ण र माछापुच्छे हिमालमुन्तिरको पछिलो थातथलो छोडेर लिम्बुवान र खम्बुवान गएका गुरुडहरूले विस्तारै बाहुन-क्षेत्रीहरूको नक्कल गर्दै हिन्दु धर्म अङ्गाले । ४०/५० वर्ष अधिसम्म पूर्वका गुरुडहरूले जन्मदेखि मृत्युसम्मका संस्कारहरू ब्राह्मण पुरोहितहरू बेलाएर गर्ने गर्थे । सन् १९९० पछि उनीहरू आफूलाई बौद्धमार्गी भन्न थाले । चन्द्रकुमार घोण्डे गुरुडको अगुवाईमा पोखराबाट लामा लगेर मादीमा संख्यावासभा जिल्लाकै पहिलो गुम्बा निर्माण गरे । अहिले त्यहाँका गुरुडहरूले लामा नै प्रयोग गरेर कर्मकाण्ड गर्ने गर्दछन् । यद्यपि

चिना हेराउँने तथा ग्रहशान्तिका गराउँनका लागि पुरोहित प्रयोग गर्न भने पूर्ण रूपमा छोडेका छैनन् ।

गुरुडहरूको बाहुल्य रहेको पश्चिम नेपालमा भने पूर्वितरका गुरुडहरूले अवलम्बन गरेको प्रचलन भन्दा फरक रहेको छ । आफूलाई बौद्धमार्गी वा बोन धर्मावलम्बी जे भने पनि उनीहरू मुलतः पितृ, प्रकृति वा दुंगालाई पूजा गर्ने समुदायको रूपमा आफूलाई लिन्छन् । जन्मदेखि मृत्युसम्मको संस्कार करै पच्यु भनिने त करै दुड्गा भनिने पूजारीबाट गराउँछन् । लामा लगाउँने चलन कहिकै र्भर्खर मात्र शुरू हुँदैछ । लामाहरूको आफ्नो लिखत शास्त्र हुन्छ भने पच्यु र दुड्गाहरू मैखिक परम्परामा आधारित हुन्छन् । गुरुडहरू बौद्ध धर्मावलम्बी बनेसंगै तिब्बतीयन नयाँ वर्षलाई ल्होछारको रूपमा मनाउँने परम्परा शुरू भएको हो । तर पहिलेदेखि मनाउँदै आएका हिन्दु चाडपर्वहरू दर्शै, तिहार, तीज र संक्रान्तीहरू पनि यथावत नै छन् । विगतमा दर्शै मान्ने महिनामा पितृहरूको पूजा हुन्थ्यो तर पछि त्यो महिनामा दर्शै नै मुख्य चाड बनेर आयो । चलनहरूमा आएको यो खालको परिवर्तन र दुविधालाई लिएर हाम्रा बाजे पुस्ताहरू चिन्ता व्यक्त गर्नुहुन्छ । आधुनिक र पश्चिमी जीवनशैलीको सानिध्यताले कतिपय नयाँपुस्ताले इसाई धर्म मान्न थालेका छन् । गुरुड जातिको संस्कृतिक धरोहरको रूपमा रहेको हेमन्त ऋतुमा नॉचिने घिमा गतिको 'गर्दा-शिवा' नॉचमा एक ठकुरी राजाको मृत्युपछि उनकी रानी सती जाँदाको वर्णन हुन्छ । नॉचमा गुरुडहरू सौखिन र पारङ्गत हुन्थ्ये । पश्चिमका गुरुडले मनाउँदै आएका रोधी बस्ने चलन पनि विस्तारै हराउँदै गएको छ, यो एउटा चिन्ताको विषय हो ।

परम्परागत रूपमा खाइने आलु, ढिङ्गो, सिस्नो आदिदेखि हरियो मकैलाई उसिनेर सुकाएपछि बेमौसममा गेडागुडीसँग वा फाल्टै खान मिल्ने फाल्टी, मोहीबाट बनाई नेसोल्लर, मूलाको सिन्की र सागको गुन्डूक, भटमासका किनेमा आदि हाम्रा बाझ-बाजे पुस्ताका लोकप्रिय खानेकुराहरू हुन् । साथै, पूर्वका गुरुडहरूले जाडोमा घ्यू, नून, तातोपानी, लसुन वा दुन्दुको पातको मिश्रण गरेर पिउँछन् । त्यस्तै, रक्सीलाई घ्यूमा भाँनेर सुरूप-सुरूप पार्छन् । यसो गर्दा सर्दी भाग्छ भन्नुहुन्छ । यी खानेकुराहरू नितान्त गुरुडहरूका मौलिक कुरा होइनन्, भौगोलिक रूपमा खाद्यसुरक्षाका लागि वा पहाडी

समुदायले आफैले सिजना गरेका खाद्य बानीहरू हुन् । कतिपय खानेकुराहरू बनाउँन, पकाउँन या तयार पार्न धेरै मेहनत र समय खर्च हुन्छ । दूरी-समयको संकुचनको मनस्थितिमा रहेको नयाँपुस्तामा यी खाना बनाउँन सिक्न र तयार पार्न धैर्यता र समय दुवै कम छ । बुढापाकाहरू पहाडी ठाउँमा पिठो र ढिङ्गो मन पराउँछन् भने युवा र बच्चाहरू दाल-भात तरकारी मन पराउँछन् । खानाकै कारण पनि पुस्तान्तरण हुन, र साडकेतिक द्वन्द्व हुने गर्दछ ।

अहिलेको विज्ञानसम्मत टृष्णिकोणमा अस्वस्थकर मानिएको रक्सी गुरुडहरूको अपरिहार्य पेय पदार्थ हो । अहिलेको बाजे पुस्ताले रक्सी छाडेका छैनन् । पितृलाई चढाउँन, छोरीचेलीलाई कोशेली पठाउँन, धर्म, तिथिबार र चाडपर्वमा रक्सी नभई नहुने हुन्छ । तम्बाखु, सुर्ती र चुरोट भने आफ्नो सौखले अम्मल हुने हो । पूर्व र पश्चिममा सुर्तीका अम्मली वृद्धवृद्धाहरू धेरै छन् तर उनीहरूमध्ये धेरैलाई सामान्य भन्दा बढी स्वास्थ्य समस्या देखिएन । गाउँघरमा बस्ने गुरुडहरू कोहि बिरामी भएमा सबैभन्दा पहिले कि त जडीबुटी कि त धामीझाँकी लगाउँने गर्छन अनि मात्र आधुनिक चिकित्साको पालो आउँछ । मोटर नपुगेको ठाउँमा बिरामीले अकालमा ज्यान गुमाउँनु त्यति अस्वभाविक मानिएन ।

वर्गका हिसाबले गुरुड समुदायमा भिन्नता रहे पनि सामूहिक, सामाजिक र सास्कृतिक कार्यमा उनीहरूको ऐक्यबद्धता देखिन्छ । यो समुदायले गरिबीको निर्मम सहरीस्वरूपलाई भने कहिल्यै भोग्नपरेको छैन । उसो पनि गुरुडहरूमा 'किनसीप'को भावना हुन्छ र अफ्रियारोमा सहयोग प्राप्त हुने भएकोले उनीहरूलाई खाद्यसुरक्षामा धेरै सजिलो हुने गरेको छ । विगतमा परम्परागत रूपमा गुरुडहरूमा रहेको 'उपल्लो' चारजात(घले, घोताने, लामा र लाम्छाने) र सोह जात 'तल्लो' जातहरूबीच (घ्याब्रे, क्याढ्हे, कुरुम्छे, जिग्रे, थोर्जे, दोर्जाली, रिमाली, फोज, चोर्मी, पोम, थिं, मिहगी, पैंगी, खत्रा, योज, खोलाली, सोगुन र थोर्जामी) वैवाहिक सम्बन्ध गाँसिदैन । पछिलो समय गुरुडभित्र ठूलोसानो थरको विभेद लगभग अन्त्य भइसकेकाले यी थरहरूबीचको विहेवारीलाई बन्देज छैन । आफ्नै समुदायभित्रको चालचलन, संस्कृति र रितिरिवाजको राम्रो ज्ञान हुने भएकाले हुनसक्छ । अरुण सुसेली, २०७७

गुरुडहरूको सकेसम्म आफ्नै जातिभित्र बिहे गर्ने चलन बढी हुन्छ । अर्कोतिर, समयक्रममा आफ्नै जातको मान्छे रोजनुपर्छ भन्ने चलन पनि बिस्तारै हट्टै पनि गएको छ । गुरुड समुदायको अर्को महत्वपूर्ण पाटो 'मामाचेली-फुपूचेला' अर्थात मामाका र फुपूका सन्तानहरूबीच हुने विहेवारी हो । 'मामाचेली-फुपूचेला'लाई अहिले पुरानो चलन भनेर मान्यता दिए पनि यी र यस्ता चलनहरू साँस्कृतिक रूपमा धनी र जनसांख्यिक हिसाबले महत्वपूर्ण जातजातिहरूमा प्रचलित हुन्छ । यी कुराहरू सदियौदेखि गुरुडहरूको आफ्नो एन्जोबायोलोजी अर्थात जातिगत जीवविज्ञानमा आधारित भएर चलेको परम्परा हो । यो विवाह परम्पराले विवाहमा रहेका केटाकेटीलाई जवाफदेही बनाउन सहयोग गर्दछ भने दुई परिवारबीच सम्बन्ध सुमधुर बनाउँनका साथै दुःख-कष्ट परेको बेलामा सरसहयोग गर्न जिम्मेवार बनाउँदछ ।

गुरुड संस्कृतिको एउटा पक्ष संयुक्त परिवार थियो । जहाँ दुईभन्दा धेरै पुस्ता एकै छानामुनि बस्ने र एकअर्कामा कामको बाँडफाँट हुने गर्दथ्यो । समयको कालक्रमसँगै युवा र युवतीहरू दुर्गमबाट सुगम, गाउँबाट सहर र देशबाट विदेश जाने क्रमले यो चलन विस्तारै घट्टै गएको भान हुन्छ । यसरी परिवार, समुदाय र संरचनामै आएको परिवर्तनले बच्चादेखि नै सिक्ने र सिकाउने रैथाने ज्ञानको पुस्ता हस्तान्तरणमा केही कमि हुँदै गईरहेको छ । संस्कृति र स्थानीय ज्ञानको प्रसार कम हुँदै गईरहेको छ । अहिलेको परिवेश, आधुनिकता, नयाँ शिक्षा, दूरी-समयको संकुचन र कम्प्युटरकृत सञ्जालले नयाँ र पुरानो पस्ताबीच दरार आइरहेको भान हुन्छ ।

(लेखकको प्रकाशोनमुख कृति 'नेपालमा बुद्धयौली'को एक अंश)

संखुवासभाको लोकप्रिय साप्ताहिक खबर हरेक विहिवार खोजी-खोजी पढ्दै ।

विश्वसनीय समाचारका लागि

संखुवासभा एक्सप्रेस
Sankhuwasabha Express weekly साप्ताहिक

ज्वराहरैक
हाताको
विहिवार-खोजी
खोजी पढ्दै ।
संखुवासभा एक्सप्रेस
साप्ताहिक
संखुवासभा

राज्य प्रणालीमा समावेशिता र संखुवासभाको अवस्था

■ चन्द्र गुरुङ

राज्य सञ्चालनको नेतृत्वमा विगतदेखि नै हिन्दु तथा खसआर्य वर्गको वर्चस्व रहँदै आएको छ । तर शासकहरूले राज्यसञ्चालनको भूमिकामा छुटेका वर्गहरूलाई पनि समावेश गर्न उद्देश्यले बेलाबेलामा विभिन्न नीतिहरू अवलम्बन गरेको पाइन्छ । जसलाई शासक वर्गहरूले समावेशिताको सिद्धान्त अन्तर्गत समेट्ने गरेको छ । लिच्छविकाल र मल्लकालमा धार्मिक स्वतन्त्रतालाई राज्यले संरक्षण गरेको थियो तर जातिगत विभेदको प्रथा भने जयस्थिती मल्लको शासनकालमा शुरुवात भएको देखिन्छ । शाहवंशको शासनकालमा हिन्दु धर्मलाई प्राथमिकतामा राख्ने काम गर्यो । राजालाई हिन्दु धर्मको प्रतिकको रूपमा पनि लिइयो । नेपाल एकिकरणको समयमा पृथ्वीनारायण शाहले एकसमयमा नेपाल प्रवेश गरेका क्रिस्तियनहरूलाई देश निकाला गरेको इतिहासमा पढ्न पाइन्छ । अर्कोतिर काठमाडौंबाट केही थेरवादी बौद्धहरूलाई पनि निकाला गरेको थिए । त्यतिखेर केही बौद्ध धर्मावलम्बीहरूले बौद्धमार्गहरू विरुद्ध राज्यले गरेको दमनको विरोध पनि गरे ।

००७ सालको क्रान्तिपछि जनताको चेतनाको स्तरमा वृद्धि भयो । जातिय विभेद तथा अन्य कुरीतिको विरुद्धमा जनताले आवाज उठाउँन थाले । तथापी गाउँघर मुखिया, जिम्मावालहरूको नियन्त्रणमा रहेको थियो । तिनैको तजविजीमा स्थानीय समुदाय चल्ये । तिनलाई राज्यले पनि संरक्षण गरेको थियो ।

०४६ सालको जनआन्दोलनपछि पुनः वहुदलिय व्यवस्था प्राप्त भयो । तर समावेशिता भाषणमा मात्र प्रयोग गरीने नारा भयो । शासनप्रणालीमा विगतको तुलनामा गैरहिन्दु र गैरखसआर्यको सहभागितामा वृद्धि भयो तर पर्याप्त भएन ।

०६२/०६३को दोस्रो जनआन्दोलनको सफलतापछि मुलुकले अर्को फड्को मार्यो । एउटा शासन व्यवस्था ढल्यो र संघीय गणतन्त्रको स्थापना भयो ।

यसबीचमा सशस्त्र युद्ध पनि भयो, धेरै धनजनको नोक्सानी भयो । कति मारिए, कति वेपत्ता भए । परिणामतः जनताले भने खोजेको शासन व्यवस्था प्राप्त गर्यो ।

२०७२ सालमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको संविधान पनि जारी भयो । नेपालीहरू ऐतीबाट जनता, जनताबाट नागरीक भएको घोषणा भयो । यता समानुपातिक समावेशिताको ठूलै चर्चा भयो । संविधानमा पनि लेखियो । तर, गैरहिन्दु र गैरखसआर्यहरूले आफ्नो शैक्षिक, आर्थिक, सामाजिक, धार्मिक, आवस्थामा सुधार भएको महसुस भने गर्न भने पाएन् । यसो हुनुमा दलहरूको नेतृत्वमा बसेका व्यक्तिहरूको परम्परागत सोच नै हो । हुन त जनजाति, दलित तथा पिछिडेका क्षेत्रहरूमा पनि केही सक्षम व्यक्तिहरू छन् । राज्यका शासकहरू पनि तिनैलाई समावेश गरेर राज्यप्रणालीमा समावेशीता भएको देखाउँछन् । तर समावेशीताको सिद्धान्तले परिकल्पना गरेको अवस्थामा भने लक्षित वर्गको पहुँच पुग्न सकेको छैन ।

केहीले नेपालमा समावेशीतालाई वर्ग र जातिहरूलाई कोटा छुट्याएर सहभागी गराउँने प्रक्रिया मात्र भएकाले लक्षित वर्गसम्म पुग्न सक्दैन भन्ने तर्क पनि गरेका छन् । तर नेपालको सन्दर्भमा लक्षित समुह जाति र वर्ग नै हो ।

राज्यप्रणालीको मेरुदण्ड संसदीय अभ्यासमा पनि समावेशीतालाई ध्यान दिएको छ । दलहरूले उम्मेदवार चयन गर्दा समानुपातिक प्रणालीको पनि व्यवस्था गरेको छ । ती दलहरूले जनजाति, महिला, मध्येशी, दलित, पिछिडेको क्षेत्र, अपांग लगायतको कलस्टर छुट्याएर निश्चित प्रतिशत उम्मेदवार खडा गर्नुपर्दछ तर उम्मेदवार चयन गर्दा नेतृत्वको नजिक वा कुनै स्वार्थसंग जोडिएको मानिसलाई मनोनित गर्ने

प्रवृत्ति छ । यसरी गलत प्रकृतिबाट छनौट भएका व्यक्तिहरु आफ्नो वर्ग र समुदायको उन्नतिभन्दा दलको नेतृत्वको रबर स्ट्र्याम्प बन्ने बाहेक अरु केही उपलब्धी देखिँदैन ।

२०७२ सालमा बनेको संविधान र उक्त संविधानको आधारमा बनाइएको कानुनले समावेशीतालाई बैधानिक रूपमा नै व्यवस्था गरेको छ तर विद्यमान व्यवस्थाले पूर्ण समावेशी बनाउन भने सकेको छैन । हाम्रो राज्यव्यवस्थामा केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तहका सरकारहरु छन् । स्थानीय तहको निर्वाचनमा प्रमुख र उपप्रमुखको उम्मेदवारी तय गर्दा फरक समूहको हुनुपर्ने ग्यारेन्टी गरेको छ । वडा कार्यसमितिमा एक महिला र एक दलित महिला अनिवार्य गरेको छ । त्यसैगरी प्रदेश र केन्द्रको निर्वाचनका लागि समानुपातिक व्यवस्था अन्तर्गत समावेशी उम्मेदवार चयन गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यसप्रकारले जति समावेशी व्यवस्था छ त्यसको कार्यन्चयनमा पनि राज्यको नेतृत्वमा रहेका शासक र दलहरु इमान्दार भएर अधिकतम् प्रयोग गर्ने हो भने राज्यका उपल्लो निकायमा पहुँचविहिनहरूले पनि अवसर पाउँने निश्चित थियो ।

संखुवासभामा समावेशीता

संघीय निर्वाचनका लागि एक क्षेत्र बनाइएको संखुवासभा जिल्लामा जनजातिहरूको जनसांख्यिक बाहुल्य रहे पनि नेकपाका खसआर्य जातिका सांसद राजेन्द्र गौतम निर्वाचित भएका छन् । उसो त उहाँका निकटतम् प्रतिद्वन्द्वी नेपाली काँग्रेसका उम्मेदवार पनि खसआर्य जातिका नै थिए । मुलुक संघीय प्रणालीमा प्रवेश गर्नुभन्दा पहिले संखुवासभालाई दुई निर्वाचन क्षेत्रमा विभाजन गरीएको थियो । पछिलो बहुदलिय व्यवस्थामा हेर्ने हो भने ०५१ मा भएको मध्यवधी निर्वाचनमा दुवै क्षेत्रमा खसआर्यका उम्मेदवारहरू निर्वाचित भएका थिए भने बाँकी सबै निर्वाचनहरूमा एक जनजाति र एक खस आर्यका उम्मेदवार निर्वाचित हुँदै आएका थिए । यता प्रत्यक्ष निर्वाचनतर्फ भने उम्मेदवारी दिए पनि कुनै महिला निर्वाचित हुन सकेको छैन ।

मुलुक संघीय व्यवस्थामा गएपछि भएको प्रदेशसभाको पहिलो निर्वाचनमा एकजना जनजाति अरुण सुसेली, २०७७

र एक खसआर्यका उम्मेदवार विजयी भएका छन् । जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुखमा जनजाति समूहकै व्यक्तिलाई चयन गरेको छ ।

दशवटा स्थानीय निकाय रहेको यस जिल्लामा ५ गाउँपालिका र ५ नगरपालिका छन् । यसको नेतृत्वमा भने जनजातिको उल्लेख्य सहभागिता रहेको छ । प्रमुखमा ७ जना र उपप्रमुखमा ७ जना नै जनजाति छन् भने खसआर्यका ३/३ प्रमुख तथा उपप्रमुख छन् । यहाँ प्रायः सबै प्रमुख दलहरूले प्रमुखमा पुरुष र उपप्रमुखमा महिला उम्मेदवार बनाएका थिए । निर्वाचित हुँदा पनि सोही अनुपातमा प्रमुखमा पुरुष र उपप्रमुखमा महिला निर्वाचित भएका छन् ।

७६ वटा वडाहरु रहेको यस जिल्लामा ५१ जना जनजाति र २५ जना खसआर्यका वडाध्यक्षहरु बहाल रहेका छन् । कानुनले दलित महिलाको व्यवस्था गरेका पनि मकालु गाउँपालिका वार्ड नं. १ र भोटखोला वार्ड नं. १ मा दलित महिलाको उम्मेदवारी नै परेको थिएन ।

यसरी जिल्लाको समावेशीतालाई हेर्दा अन्य समूहहरूले अवसर नपाए पनि स्थानीय निकायहरूमा जनजातिहरूले नेतृत्वमा राम्रै अवसर पाएको देखिन्छ । यसको निरन्तरता र वृद्धिका लागि भने सरोकारवालाहरु जागरूक हुन अवस्य जरूरी छ ।

शुभकामना

गुरुङहरुको महान् चाड तम् ल्होध्वार
(ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण
दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरूमा सुख,
शान्ति र समृद्धिका लागि हार्दिक
मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

लीला गुरुङ, साकिला गुरुङ

मकालु गाउँपालिका ५, माइसिंगा

पर्यटन विकासमा संख्यासभाको सम्भाव्यता

■ सजिब गुरुङ

संख्यासभा जिल्ला पर्यटन सम्भावनाले भरिएको एउटा जिल्ला हो । विश्वको पाँचौ अग्लो मकालु हिमाल यही जिल्लामा पर्दछ । योसंगै अन्य धेरै प्राकृतिक, सांस्कृतिक तथा धार्मिकस्थलहरू पनि प्रशस्तै छन् । लालिगुराँसको राजधानी भनेर समेत चिनिएको तिनजुरे-मिल्के, सबैभन्दा होचो अरुण उपत्यका यतीको पदचिन्ह, खेप्पालझुलगायत यस जिल्लाको थप आकर्षण हो । यहाँ विभिन्न जातजातिका आफै भोषभूषा, मौलिक संस्कार, संस्कृति र परम्परा रहेका छन् । प्रकृतिले बरदान दिएका सुन्दर र अग्ला हिमश्रृंखला, हिमतालरुले मुलुकै सुन्दरतालाई मजबुत बनाएको छ । तथापी यहाँका सुन्दरताको तुलनामा पर्यटकहरू आकर्षित गर्न सकेको देखिँदैन ।

नेपालमा पर्यटन क्षेत्र वैदेशिक मुद्रा आर्जन गर्ने प्रमुख माध्यम हो । देशको विभिन्न हिमाली भागमा पर्यटनद्वारा स्थानीयबासीहरूको जनजीवन र अर्थतन्त्रलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुऱ्याएको छ । पर्यटन गतिविधि र यसको वृद्धिले स्थानीयलाई प्रत्यक्ष रोजगारको सृजना, स्थानीय स्रोतसाधनको परिचालनदेखि अर्थतन्त्रमा ठूलो टेवा पुऱ्याउनेछ । मुख्यतः पर्यटनको विकासले दुर्गम क्षेत्रको पूर्वाधारमा सहयोग, आर्थिक उन्नति र रोजगारको शृजना गर्नेछ ।

आन्तरिक पर्यटनका लागि धेरै गन्तव्यहरू भए पनि विदेशी पर्यटकहरूका लागि संख्यासभाको मकालु आधार शिविरको पदमार्ग एउटा महत्वपूर्ण गन्तव्य बनेको छ । यो बाहेक ताप्लेजुङ्संग जोडिएको लुम्बासुम्बा, सोलुसंग जोडिएको साल्पाभञ्ज्याङ्ग र शेर्पेनी कोल पदमार्गका साथै ग्रेट हिमालय ट्रेलको भाग पनि संख्यासभामा नै पर्दछ ।

यस जिल्लामा यस्ता धेरै पर्यटकीय क्षेत्रहरू भए पनि मकालु हिमाल क्षेत्रमा मात्र पर्यटकहरू आउँनु भनेको ती क्षेत्रहरूको पर्याप्त प्रचार-प्रसार गर्न नसक्नु नै हो । पदयात्रा र हिमाल आरोहण बाहेक कृषि पर्यटन,

न्याफिटड, क्यानोनिङ लगायत धेरै किसिमका पर्यटकीय गतिविधिहरूलाई प्रोत्साहन र प्रचार गर्न सके पर्यटकहरूको संख्यामा वृद्धि गराउन सकिन्छ्यो । यसका लागि सरोकारवाला निकायहरूको ध्यान जान जरुरी छ ।

संख्यासभाको प्रमुख पदमार्गहरू

१. मकालु अधार शिविर पदयात्रा: यो पदयात्रा सेदुवा, टासिगाउँ, खोड्मा, याडलेखर्कहुँदै पुग्न सकिन्छ । यस ट्रेलबाट विश्वको तेस्रो अग्लो कञ्चनजंगा हिमालदेखि मकालु, छाम्लाड लगायतका मनोमहक दृष्टि अवलोकन गर्न सकिन्छ । शिवधारा जस्ता पबित्र स्थल, आमाफुजुङ्ग, बरुण नदी तथा ताल लगायतका स्थानहरूको अवलोकन गर्ने मौका पनि मकालु बेस क्याम्प (आधार शिविर) पदयात्राबाट मिल्छ । प्रायः पदयात्रीहरू एउटै बाटो जान र फर्किन चाहैनन् । त्यसैले मकालु आधार शिविर जाने बाटोलाई हुङ्गुङ्ग अथवा हिटियाबाट शुरू गरेर मुलुङ्गोखरी, कालोपोखरीहुँदै नयाँ रुट खोजी गरेर विकास गर्न सकिन्छ । यो गर्न सके एउटा बाटो गएर अर्को बाटोबाट फर्कन सकिने छ । पदयात्रीले एकै पदयात्राबाट फरक कुरा अवलोकन र अनुभव गर्ने मौका पाउँने छ । यसबाट मकालु आधार शिविर पदयात्रा गर्ने पर्यटकको संख्या अझ बढ्न सक्ने ओँकलन गर्न सकिन्छ ।

२. तिनजुरे मिल्के सभापोखरी पदयात्रा: भविष्यमा एकदमै सम्भावना बोकेको तिन्जुरे-मिल्के-सभापोखरी पदयात्रा एउटा नयाँ गन्तव्य बन्न सक्दछ । लालिगुराँसको राजधानीभनेर चिनिने तिन्जुरे मिल्के, गुफापोखरी, सभापोखरी र कञ्चनजंगादेखि सगरमाथासम्मका हिमालहरू सजिलै अवलोकन गर्न सकिन्छ । यो ट्रेल हिलेबाट सुरु गरेर बसन्तपुर, गुफापोखरी, सभापोखरी, माड्सिमा,

भाटभटेनी, चिचिलासम्म वा हिले, बसन्तपुर, गुफापोखरी, सभपोखरी, थुदाम, च्याम्ताङ्ग, हटिया, नुम अथवा मकालु आधार शिविर पनि जान सकिन्छ।

३. यती पदविन्ह (पाइताला): स्यकिसलादेखि बरुण उपत्यकाहुँदै मकालु जाने बाटोमा यतीको पाइतालाका छापहरु ढुगामा देख्न सकिन्छ। यो बाटो शिवधारा र मकालुसम्म पुग्नलाई कुनै पनि उच्च क्षेत्र भएर जानु पर्दैन। यदि यो बाटोलाई मर्मत गरी यती पदमार्गको रूपमा विकास गर्ने हो भने धर्मिक पदयात्रा बन्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ। निकट भविष्यमा यो पदमार्गमा विदेशी पर्यटक पर्याप्त आकर्षित गर्न सकिन्छ।

४. ग्रेट हिमालय ट्रेल: नेपालको पूर्वी भाग कञ्चनजंगाबाट शुरु भई हिमालको फेदिहुँदै अग्ला र अफ्ट्यारा भञ्ज्याङ्गहरु पार गर्दै पश्चिमको हिल्सासम्मको पदयात्रा ग्रेट हिमालय ट्रेल हो। यो ट्रेल संखुवासभामा लुम्बासुम्बादेखि थुदाम, च्याम्ताङ्ग, हुडगुङ्ग, मुलुङ्गपोखरी, कालोपोखरी, मकालु बेस क्याम्प, शेर्पेनी कोल, वेस्ट कोल पर्दछ। यो ट्रेलसंग लुम्बासुम्बा ट्रेक, मकालु बेस क्याम्प ट्रेक र शेर्पेनी कोल ट्रेक लगायत संखुवासभामा पर्ने हिमाल आरोहणका ट्रेकिङ ट्रेलहरु पर्दछन्। यो ट्रेललाई व्यवस्थित र स्तरोन्नति गर्न सके जिल्लामा धेरै भन्दा धेरै पर्यटकहरु तान्न सकिन्छ।

सरकारले संखुवासभामा रहेका मकालु, छाम्लाङ्ग, बरुण्टसे, तुत्से, पेथाङ्गसे, सर्तसे, सल्लिन सहित २१ वटा हिमालहरु आरोहणका लागि खुल्ला गरेको छ। आरोहणका लागि नखुलाइएको हिमालहरु पनि धेरै संख्यामा रहेका छन्। सम्बन्धित निकायले यी हिमालहरुको आरोहण रुट पत्ता लगाई प्रचार-प्रसार गर्न सके पर्वतीय पर्यटकहरुको संख्यामा बृद्धि गर्न सकिने थियो।

संखुवासभामा नदीहरु, भरनाहरु प्रशस्त मात्रामा भएकाले पर्यटनको सम्भावना बोकेका नदीहरुमा न्याफिट्ङ र कायकिङ अध्ययन तथा भरनामा खेल्न मिल्ने क्यानोनिङ अध्ययन गरी भरना र नदीहरुमा न्याफिट्ङ, कायकिङ, क्यानोनिङजस्ता साहसिक खेलहरुद्वारा हामीले अन्तरिक तथा वाह्य पर्यटकहरु बढाउन सकिन्छ।

(लेखक पर्वतीय पर्यटनका आरोहण पथप्रदर्शक तथा पर्यटनकर्मी हुन् ।)

चिन्तन

कर्ण घले

शासकहरुको निरहुशताभित्र,
जनताहरुले भलाई खोजीरहँदा,
म आफै हराएको पो हुन्छु कि !

चन्द्र र सूर्य अकित भण्डाभित्र,
गोलबन्द शासकहरु,
तिनै भण्डा जलिरहँदा
चुपचाप छन्,
म सप्ना पो देख्दै छु कि !

मेरो देशलाई स्विट्जरल्याण्ड बनाउँछु भन्ने,
सातपत्रे शासकहरु,
चर्की-चर्की बोलिरहँदा,
नरेशहरु हाँसेकै पो देख्छु कि !

समयचक्रसंग राष्ट्रियताहरु जागरुक भईदिँदा,
नसोचेका कल्पनाहरु पुरा हुन्छ भने,
मैले देखेका सप्नाहरु,
कतै भरिभराउ पो हुन्छ कि !

दुःख, पिडा, बेदना बोकेरै भए पनि,
उकाली-ओराली भोको पेट हिँडीरहँदा,
दर्दनाक कथाका घटनाहरु दोहोरिने भए,
कतै मेरो देशमा कचिङ्गल पो हुन्छ कि !

चिन्तामा डुबेको छु म,
मेरो देशमा शान्ति खोजीरहँदा,
म आफै हराएको पो हुन्छु कि !
म आफै हराएको पो हुन्छु कि !!

कोभिड-१९ को लक्षण, सतर्कता र उपचार

■ अमृत गुरुङ(ह.अ.)

साधारणतया रोगहरूलाई दुई प्रकारमा विभाजन गरेर हेर्न सकिन्छ । कुनै पनि माध्यम भएर एक मानिसबाट अर्को मानिसमा सर्ने रागेहरू सरुवा रोग हुन् । रुधा, खोकी, हँजालगायतका रोग सरुवा रोग हुन् । मुटु रोग, क्यान्सर जस्ता रोग चाहिँ एक व्यक्तिबाट अर्को व्यक्तिमा सर्दैन । त्यसैले यस्ता रोगहरूलाई नसर्ने रोग भनिन्छ ।

अहिले विश्वभर महामारीका रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ एक सरुवा रोग हो । श्वासप्रश्वासको माध्यमबाट सर्ने यो रोगलाई कोभिड-१९ नाम दिइएको छ र यो रोगको संक्रमण फैलाउने भाइरसलाई नोबेल कोरोना भाइरस भनिएको छ । पहिलोपटक सन् २०१९ को अन्त्यमा चीनको बुहानमा देखिएको यस रोगको भाइरसले अझै पनि विश्वलाई आतंकित बनाइरहेको छ ।

नेपालमा २३ जनवरी २०२० मा पहिलो संक्रमित भेटिएको थियो । त्यसपछि लामो समय नयाँ संक्रमित नभेटिए पनि गत जुलाई-अगष्टदेखि कोभिड-१९ का संक्रमित हवातौ बढेको थियो । केही सातायता भने कोभिड-१९ संक्रमितको संख्यामा ह्वास आएको छ भने कोभिड-१९ का कारण भएको मृत्युदर पनि विश्वका अन्य मुलुकको तुलनामा कम छ । तथापि विश्वभर लाखौंको ज्यान लिइसकेको कोभिड-१९ बाट सचेत भने हुनु आवश्यक छ ।

कोभिड-१९ का लक्षणहरू

व्यक्तिको सामान्य स्वास्थ्य र उमेरअनुसार कोभिड-१९ को लक्षणमा केही फरक-फरक देखिए पनि अधिकांश लक्षणमा भने समानता भेटिन्छ । कोभिड-१९ संक्रमण भएका सबैमा ज्वरो देखिन्छ । यस्तो ज्वरो १००.४ भन्दा बढी हुन्छ । त्यस्तै रुधाखोकी र श्वासप्रश्वासमा समस्या पनि देखिन्छ । केहीलाई अलि बढी नै सताएको देखिन्छ भने केहीमा त्यत्रो ठूलो समस्याका रूपमा देखा पर्दैन । यद्यपी सामान्य अवस्थाको तुलनामा सास फेर्न अहिले गाहो भने

महसुस हुन्छ । धाँटी दुख्नु, छाती दुख्नु, सिंगान बग्नु, स्वाद र गन्ध हराउनु पनि यसका अन्य लक्षण हुन् । त्यस्तै कोभिड-१९ संक्रमण भएकाहरू प्रायः सबैलाई मांसपेशीमा दुखाई महसुस भएको पनि पाइएको छ ।

संक्रमणबाट बच्ने तरिका

कोभिड-१९ सरुवा रोग रहेको माथि नै उल्लेख गरीसकिएको छ । यो रोग हावाको माध्यमबाट भन्दा पनि प्रत्यक्ष ढुँदा सर्ने भएकाले नियमित रूपमा साबुन पानीले हात धुनुपर्छ । हामीले छोएको कुनै पनि वस्तु, व्यक्तिमा कोभिड-१९ काम भाइरस रहेछ भने पनि साबुनपानीले हात धुँदा ती भाइरसहरू मर्छन् । तर हात धुँदा सामान्य समयमा भन्दा अलि बढी साबुन लगाएर मिच्नु पर्छ । खोक्दा र हाँचिँ गर्दा नाक र मुख छोज्नु पर्छ । रुधाखोकी लागेमा अरुबाट अलगै बस्नुका साथै कोभिड-१९ सँग मिल्दोजुल्दो अन्य लक्षणसमेत देखिएमा चिकित्सकको परामर्श लिनु आवश्यक हुन्छ । त्यस्तै जंगली तथा घेरेलु पशुपन्थीहरूसँग टाढा रहनुपर्छ । त्यसैरी पशुजन्य उत्पादन मासु तथा अण्डा राम्रोसँग पकाएर मात्र खानुपर्छ ।

के हो त कोरोना भाइरस ?

यो नयाँ प्रजातिको भाइरस हो, जुन मानव जातिमा यसअघि पहिचान भएको थिएन । यस भाइरसले मानिस र पशुलाई समेत संक्रमित पार्दछ । सामान्य रुधाखोकीदेखि गम्भीर रूपमा श्वासप्रश्वासमा समस्या ल्याउने यो भाइरस जनावरबाट मानिसमा सरेको चाहिँ अहिलेसम्म पुष्टि भएको छैन । सन् २००३ मा देखिएको सार्स र नोबेल कोरोना भाइरस एकै प्रजातिका भाइरस हुन् । दुवै भाइरसले संक्रमितलाई गम्भीर

बनाउन सक्छ । यो भाइरस कसरी उत्पन्न भयो भन्नेबारे अझै पनि वैज्ञानिक तवरले पुष्टि भएको छैन ।

यो भाइरस एक व्यक्तिबाट अर्को व्यक्तिमा सर्ने विषयमा पनि यकिनका साथ भन्न सकिने अवस्था छैन । एकै परिवारका सदस्यहरू पनि कसैमा सरेको र कसैमा नसरेको पाइङ्गेको छ । त्यसैले मानव-मानवबीचमा पनि सीमित तवरले मात्र सर्ने सम्भावना रहेको अनुमान गरीएको छ । त्यस्तै परिवारका सबै सदस्य एकै स्रोतबाट संक्रमित हुन सक्ने सम्भावना पनि रहेको छ । नोबेल कोरोना भाइरसको खास उपचार अहिलेसम्म पत्ता लागेको छैन । यद्यपी यस भाइरसले निम्त्याएका धेरै लक्षणको उपचार भने गर्न सकिन्छ । त्यसैले उपचार संक्रमितमा देखिएको लक्षणको आधारमा गरीन्छ । यस भाइरसविरुद्धका खोपहरू अहिले पनि परीक्षण कै त्रममा रहेका छन् ।

कोभिड-१९ को खोप र नेपाल

पछिल्लो समय कोभिड-१९ भाइरसविरुद्ध संसारका विभिन्न देशले विभिन्न खोपको उत्पादन तथा परीक्षणलाई तीव्र बनाउन थालेका छन् । ती खोपहरूको प्रभावकारिताबारे अध्ययन गर्ने त्रम सुरु भएको छ । सीमित क्षेत्र र समुदायमा परीक्षण गरीएका केही सफल पनि भएको छ । त्यसैले विश्व स्वास्थ्य संगठनले पनि ती खोपहरूको परीक्षणका लागि अनुमति दिन थालेको छ । नेपाल सरकारले पनि सफल परीक्षण भएका खोपहरूबारे चासोका साथ हेरिरहेको छ भने कोभिड-१९ खोप सम्बन्धी प्राविधिक सुभाव पेस गर्ने विज्ञ सल्लाहकार समिति पनि गठन गरेको छ ।

नेपाल सरकारले कुल जनसंख्याको ७२ प्रतिशतलाई पुग्ने गरी सफल परीक्षण भएका खोप ल्याउने तयारी गरीरहेको छ । त्यसका लागि खोपको द्रुत कार्ययोजना बनाएर विभिन्न आवश्यक कार्य क्षेत्रहरू (खोप सचिवालय गठन, खोपको प्राविधिक कार्य क्षेत्रलाई पूर्णता दिने, पूर्वाधार एसेसमेन्ट आवश्यक आँकलन, सेवाग्राहीकै व्याख्यासहितको प्राथमिकीकरण, डिप्लोइमेन्ट प्लान, खोप कोषको प्रस्ताव आह्वान, सार्वजनिक सूचना प्रवाह निर्देशिका, सामेदारहरूसँग संवाद, अनुगमन, नियमन, अनुसन्धान तथा किलिनिक व्यवस्था) पहिचान गरी कार्यदल बनाएर कार्यहरू गरीरहेको छ ।

कोभ्याक्सको मार्गदर्शनमा आधारित भएर स्रोत अरुण सुसेली, २०७७

परिचालन र लक्षित जनसंख्याको कार्य योजना पनि नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद)बाट स्वीकृत भई अगाडि बढीसकेको छ । आकस्मिक व्यवस्थामा औषधि तथा खोप दर्ता व्यवस्थाका लागि औषधि ऐन २०३५ अध्यादेशमार्फत संशोधन गरीएको छ । त्यस्तै कोभ्याक्स सुविधामा खोप प्रगतिका लागि खोप सम्बन्धि कार्य गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूमा पत्राचार गरीसकेको छ । ती निकायहरूलाई कोभिड-१९ खोप प्राविधिक सहयोग र कोभ्याक्स कोल्डचन उपकरणका लागि पनि अनुरोध गरीएको छ । खोपको भण्डारण र सुरक्षाका लागि आवश्यक क्षमता मूल्यांकनलगायतका आवश्यक कार्यहरू सम्पन्न गरीएको छ । आवश्यक चिस्यान भण्डारण विस्तारका लागि प्रस्ताव पनि तयार भइसकेको छ ।

कोभिड-१९ खोप सम्बन्धी प्राविधिक कार्ययोजना तयार भई राष्ट्रिय खोप सल्लाहकार समितिमा छलफल भई आवश्यक कार्यहरू पनि भइसकेको छ । त्यस्तै खोप खरिद गर्न आवश्यक पर्ने रकमको व्यवस्था गर्नका लागि अर्थ मन्त्रालयमा प्रस्ताव पठाइसकेको छ । खोप आवश्यक व्यवस्थापनका लागि सबै तहका जिम्मेवार निकायहरू तयारी अवस्थामा रहेको व्यवस्था मिलाइएको छ । विश्व स्वास्थ्य संगठन, युनिसेफ र विश्व बैकसँग कोभिड-१९ खोप सम्बन्धमा समन्वयात्मक रूपमा कार्यहरूमेत भइरहेको स्वास्थ्य मन्त्रालयले जनाएको छ ।

शुभकामना

गुरुडहरूको महान् चाड तम् ल्होद्धार
(ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण
दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरूमा सुख,
शान्ति र समृद्धिका लागि हार्दिक
मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

इर्बर गुरुड,

रुकु गुरुड

खाँद्बाटी ४, सेकाहा

अर्ताए समाजसेवी हवल्दार बाजे

■ चंद्र गुरुङ(सम्पादक)

मैले प्राथमिक विद्यालयमा अध्ययन गर्दा १ रुपैया पर्ने १४ पानाको कपी खुब चलनचल्तीमा थियो । पैसा हुनेहस्ते त मोटो कपी चलाउथे, त्यसलाई बुककपी भन्ने चलन थियो । बुककपीमा लेख्ने मेरो पनि खुब ठूलो रहर थियो तर पुरा हुन सकेको थिएन । कक्षा ५ बाट उत्तिर्ण हुँदा म उत्कृष्ट तीनजनाभित्र पर्न । त्यतिबेला पुरस्कार स्वरूप बुककपी पाएको थिएँ, त्यो दिन विद्यालय जीवनकै खुशिको क्षण लागेको थियो । उक्त पुरस्कार हस्तान्तरण गर्न र प्रायोजन गर्न एकजना मान्छे आएका थिए ।

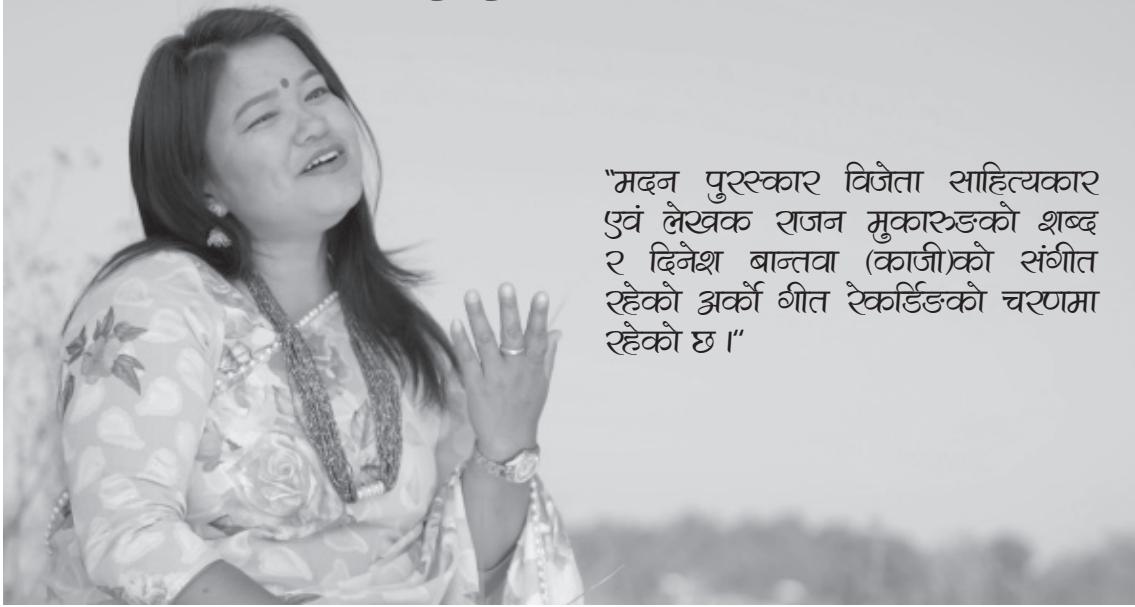
मैले अक्षर चिनेको स्कुल श्री कालिका माध्यमिक विद्यालय हो । उहाँले वर्षनी हाम्रो विद्यालयमा आई विद्यालयलाई केही न केही दिएर जाने गरेको थियो । उहाँको नाम हामीलाई थाहा थिएन तर उहाँलाई सबैले हवल्दार बाजे भन्थे । पछि हाम्रो स्कुलमा थुप्रै भौतिक सामाग्रीहरू दिनुभयो, सरस्वतिको मन्दिर पनि बनाईदिनु भयो ।

काठमाडौंमा संख्वासभा तमू समाज सेवा समिति

स्थापना गर्न र यो संस्थालाई हराभरा बनाउन हवल्दार बाजेको ठूलो भूमिका रहेको छ । समाजको हरेका वैठक तथा कार्यक्रमहरूमा उहाँको उपस्थिती हुने गर्दथ्यो । आर्थिक, भौतिक सहयोग गर्न सधैँ अगाडि रहनुहुन्थ्यो । समाजको बनभोज होस् या ल्होछारको कार्यक्रममा उहाँकै अगुवाइमा निर्णय गरीन्थ्यो । समाजको मुख्यपत्र 'अरुण सुसेली' प्रकाशनका लागि सधैँ खटिनुहुन्थ्यो ।

जीवनको उत्तरार्धसम्म पनि निरन्तर समाजसेवामा खटिरहनुहुने खाँदबारी नगरपालिका, वार्ड नं. ४, सेकाहाका उनै हवल्दार बाजे अर्थात् ब्रिटिश सेनाका भूतपूर्व हवल्दार तथा अथक समाजसेवी अगमबहादुर गुरुङ ८४ वर्षको उमेरमा वि.सं. २०७६ पौष १९ गते निधन भएको छ । उहाँको दुःखद निधनले संख्वासभा तमू समाजलाई अपुरणीय क्षति पुगेको छ । यस्तो दुःखद घडीमा उहाँले देखाउनु भएको समाजसेवाको बाटोमा हामी हिड्न सके उहाँप्रति सच्चा श्रद्धाञ्जली हुनेछ ।

लकडाउनमा कुसुमका तीन गीत

“मदन पुरस्कार विजेता साहित्यकार उवं लेखक राजन मुकार्डको शब्द र दिनेश बान्तवा (काजी)को संगीत रहेको अर्को गीत रेकर्डिङको चरणमा रहेको छ ।”

गत वर्षको मंसिरमा ‘सुनमाया’ बोलको गीतमार्फत सांगीतिक पुनरागमन गरेकी कुसुम गुरुङले लकडाउनको अवधिमा तीनवटा म्युजिक भिडियो सार्वजनिक गरेकी छन् । गत साउनमा उनको आफ्नै युट्युब च्यानल ‘कुसुम गुरुङ’ अफिसियल‘मा सार्वजनिक गरि एको ‘माकुरी माया’मा पारस मुकार्डको संगीत रहेको छ भने चलचित्र ‘कबड्डी’ सिरिजका स्क्रिप्ट राइटर उपेन्द्र सुब्राको शब्द रहेको छ । निकेश राई र बिमला खजुमको अभिनय रहेको म्युजिक भिडियोको निर्देशन आशिष राईले गरेका छन् । गीत पुरुष स्वरमा भ्वाइस अफ नेपालको टिम दीप श्रेष्ठका सांगीतिक कोच भविन दुंगानाले साथ दिएको ‘माकुरी माया’ पूर्वली लोकलयको गीत हो ।

त्यसैगरी गत दसँको समयमा सार्वजनिक गरिएको ‘धान भुलेको’ चाहिँ मारुनी भाकामा आधारित गीत हो । सुरेन्द्र पुलामीको शब्द र संगीत रहेको धान भुलेकोमा चाहिँ कुसुम गुरुङ स्वयंको लिपसिङ अभिनय रहेको

छ । त्यसैगरी तमू ल्होछारको केही दिन अगाडि मात्र सार्वजनिक भएको ‘सोल्टी हजुर’मा बैंकर दिनेश कोरंगी (गुरुङ)को शब्द र संगीत रहेको छ । राजु गुरुङ र सरस्वती गुरुङको मोडलिङ रहेको सोल्टी हजुरको निर्देशन पनि आशिष राईले गरेका छन् । यी तीनवटै गीतको संगीत संयोजन पदम रजन मगरले गरेका छन् । सेवा रेकर्डिङ स्टुडियोमा रेकर्ड गरिएका यी सबै गीतको मास्टरिङ मुस्कान मुकार्डले गरेका छन् ।

त्यस्तै मदन पुरस्कार विजेता साहित्यकार एवं लेखक राजन मुकार्डको शब्द र दिनेश बान्तवा (काजी)को संगीत रहेको अर्को रेकर्डिङको चरणमा रहेको कुसुमले जानकारी दिइन् ।

त्यसैगरी धेरै माया दिँदा ऐ‘छन्’का संगीतकार अर्जुन नेपालीको संगीत र तुलसी बस्नेतको शब्द रहेको तथा महेश खड्काको संगीत तथा रमेश अधिकारीको शब्द रहेको थप दुई गीत पनि रेकर्डिङको चरणमा रहेको उनले बताइन् । भन्छन, ‘मेरो कमब्याकलाई सार्थक बनाउन प्रयासरत छु ।’

शुभकामना

गुरुडहरुको महान् चाड तम् ल्होधार
 (ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
 देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण
 दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख,
 शान्ति र समृद्धिका लागि हार्दिक
 मंगलमय शुभकामना व्यत्क गर्दछौं ।

रामबहादुर गुरुड
 जैसिता गुरुड
 नरिखपोट, लालितपुर

शुभकामना

गुरुडहरुको महान् चाड तम् ल्होधार
 (ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
 देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण
 दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख,
 शान्ति र समृद्धिका लागि हार्दिक
 मंगलमय शुभकामना व्यत्क गर्दछौं ।

सिं.आई. नारायण गुरुड
 कल्पना गुरुड
 कपन, काठमाडौं

शुभकामना

गुरुडहरुको महान् चाड तम् ल्होधार
 (ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
 देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण
 दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख,
 शान्ति र समृद्धिका लागि हार्दिक
 मंगलमय शुभकामना व्यत्क गर्दछौं ।

चन्द्र गुरुड, अनु गुरुड
 अमेरिका

शुभकामना

गुरुडहरुको महान् चाड तम् ल्होधार
 (ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
 देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण
 दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख,
 शान्ति र समृद्धिका लागि हार्दिक
 मंगलमय शुभकामना व्यत्क गर्दछौं ।

जित माझ्यरे, चिजा गुरुड
 अमेरिका

आशिषलाई

संयोगले जुरेको त्यो ऐतिहासिक अवसर

गत मंसिर २३ गते मंगलबार काठमाडौंमा भएको विशेष कार्यक्रममा नेपाल र चीनले एकैपटक विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथाको नयाँ उचाइ सार्वजनिक गरेको छ । जसअनुसार सगरमाथाको उचाइ अब आठ हजार आठ सय ४८ दशमलब ८६ मिटर पुगे को छ । अहिलेसम्म नेपाल र अन्तर्राष्ट्रियस्तरबाट सर्वे अफ इन्डियाले सन् १९५४ मा मापन गरेको आठ हजार आठ सय ४८ मिटरलाई नै आधिकारिक मान्दै आएको थियो । तर सन् २०१५ मा नेपालमा गएको विनाशकारी भूकम्पका कारण सगरमाथाको उचाइमा फेरबदल आएको हुन सक्ने आशंका गरिएको थियो ।

करिब दुई वर्षअघि नापी विभाग नेपालले सगरमाथाको उचाइ मापन गर्न सुरु गरेको थियो । जसका लागि भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, नापी विभागका उपमहानिर्देशक सुशील उंगोलको संयोजकत्वमा सगरमाथा उचाइ मापन सचिवालय टोली गठन गरिएको थियो । सगरमाथाको उचाइ मापन गर्न नापीका दुई जना कर्मचारी खिमलाल गौतम र रविन कार्की मेसिन बोकेर २३ मे २०१९ मा सगरमाथाको चुचुरोसम्म पुगेका थिए ।

सगरमाथाको उचाइ मापनमा संलग्नहरू अरुण सुसेली, २०७७

सगरमाथाको चुचुरोमा पुगेको प्रमाण तस्विरले दिन्छ र त्यस्तो ऐतिहासिक महत्वको तस्विर खिच्ने मौका नेसनल माउन्टेन गाइड एवं पर्वतारोही संखुवासभाका आशिष गुरुङले प्राप्त गरेका छन् । खासमा यो उनलाई संयोगले जुरेको अवसर हो । यो उनको कुनै पूर्वनिर्धारित कार्यक्रममा थिएन । आशिष आफ्नै जापानी समूह लिएर सगरमाथा आरोहणमा गएका थिए । २३ मे २०१९ मा उनी सगरमाथा शिखरमा पुग्दा उनको टोलीभन्दा केही अगाडि गएको सगरमाथा उचाइ मापन टोलीका सदस्यहरू पनि चुचुरोमा पुगेका रहेछन् । सगरमाथा शिखरको सामान्य तापक्रम माइनस ३० डिग्रीभन्दा कम हुन्छ । त्यो चिसोमा क्यामेराको ब्याट्री जोगाउन सक्नु निकै कठिन हुन्छ । एकपटक फुल चार्ज गरेको ब्याट्रीले चुचुरोमा मुसिकलले २० देखि २५ वटा फोटो खिच्न सकिन्छ । आशिषले सगरमाथा उचाइ मापन टोलीको ४५ वटा तस्विर खिचेर दिएका थिए । उनले आफूसँग तीनवटा ब्याट्री लगेका थिए । त्यसरी लगेको ब्याट्रीको चार्ज यथावत राख्न आफ्नो शरीरसँग 'टच' गराएर राख्नु पर्छ । त्यस्तै फोटो खिच्ने बेलामा पनि अत्यन्तै सावधानीका साथ र फोटो खिच्ने बेलामा मात्र क्यामेरामा जोड्नु पर्छ । यस्तो ज्ञान सबैलाई हुँदैन ।

उचाइ मापन टोली चुबुरोमा त पुग्यो । मापन पनि भयो तर त्यो प्रमाणलाई कैद गर्ने अवसरबाट टोली चुकदै थियो । उचाइ मापन टोलीमा आरोहणको नेतृत्व छिरिड जाडबु शेर्पाले गरेका थिए । शेर्पा र आशिषको रामै चिनजानी थियो । त्यसैले शेर्पाले आशिषलाई फोटो खिचेर दिन आग्रह गरे । आशिषले पनि शेर्पाको त्यो आग्रहलाई सहर्ष स्वीकार गरे । सगरमाथाको शिखरमा यस्तो आग्रह हत्तपत्त कसैले स्वीकार गर्दैनन् किनकि सबैलाई आफ्नो टोलीको फोटो खिच्नु सबैभन्दा महत्वपूर्ण हुन्छ । तर आशिषले उचाइ मापन टोली र आफ्नो टोलीको पनि फोटो खिच्न भ्याए ।

आशिषले काठमाडौं फर्किएपछि ती तस्बिरहरू जाडबु शेर्पालाई दिए । त्यसरी फोटो जाडबुलाई दिँदा पनि उनले एक अग्रज दाइको आग्रह स्वीकार गरेर

फोटो खिचिदिएको र त्यो फोटो दिएकोका रूपमा मात्र लिएका थिए । तर त्यसको केही समयपछि उनलाई भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयबाट फोन आयो र उनको थोरै डिटेल माग भयो । अन्ततः आशिषलाई त्यो ऐतिहासिक अवसरको एक सदस्य बन्ने अवसर प्राप्त भयो । उनी पनि २३ मंसिरमा सगरमाथाको नयाँ उचाइ सार्वजनिक गरिएको कार्यक्रममा भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयबाट सम्मानित भए । यस्तो ऐतिहासिक कार्यको एक सदस्यका रूपमा सम्मानित हुने अवसर पाइएला भन्ने आशिषले सोचेका पनि थिएनन् । त्यसैले यसलाई उनी आफ्नो जीवनको एक ऐतिहासिक महत्वको सरप्राइज मान्छन् र त्यो सरप्राइजमा गर्व गर्छन् ।

शुभकामना

गुरुडहरुको महान् चाड तम् ल्होधार (ल्वों ल्हो)
२०७७ को पावन अवसरमा देश-विदेशमा रहनु भएका
सम्पूर्ण दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख, शान्ति र
समृद्धिका लागि हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

रोशन कुमार गुरुड
माइमाया, संखुवासमा

अ. दुर्गाबिहादुर घले
लेलुवा, संखुवासमा

लाल बहादुर गुरुड
हडकड

कर्ण कोरड्गी
हडकड

अपेन्द्र कोरड्गी(दाजु)
हडकड

प्रेम कुमार कोरड्गी
वैलायत

संख्यासभामा गुरुङहरूको वर्तमान अवस्था

■ मित्र कुमार गुरुङ

मकालुको काखमा रहेको सुन्दर जिल्ला हो संख्यासभा । गुरुङहरूको मुख्य थलो गण्डक क्षेत्र भए पनि संख्यासभामा धेरै पहिलेदेखि नै गुरुङहरू बसोबास आएको छ । यो पूवकै धेरै गुरुङहरू बसोबास गर्ने जिल्ला पनि हो । भूगोलको हिसावले पूर्वमा तेहथुम तथा ताप्लेजुङ, पश्चिममा भोजपुर तथा सोलुखुम्बु र दक्षिणमा धनकुटा रहेका छन् भने उत्तरतर्फ चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत रहेको छ । स्थानीय निकायको रूपमा यस जिल्लामा पाँच नगरपालिका एवं पाँच गाउँपालिका रहेका छन् । गुरुङहरू संख्यासभाको विभिन्न स्थानहरूमा छरिएर रहेका छन् । सेकाहा, मत्स्यपोखरी, सित्तलपाटी, मान्छिङ, मादी, नुनढाकीलगायतका गाउँहरूमा गुरुङहरूको बाकलो बस्ती रहेको छ ।

२०६८ सालको जनगणना अनुसार जिल्लाको जनसंख्या पुरुषको ७५,२२५ र महिलाको ८३,५९७ गरी जम्मा १,५८,७४२ रहेको छ । यसमध्ये गुरुङहरूको जनसंख्या पुरुषको ४,००३र महिलाको ४,६२० संख्या गरी कुलजनसंख्या ८,६२३ रहेको छ । यो जिल्लाको समग्र जनसंख्या ५,४३ प्रतिशत हुन आउँछ । जिल्लाको सामाजिक, अर्थिक तथा राजनीतिक गतिविधिमा उल्लेख्य सहभागीता जनाउँदै संख्यासभाको विकासमा गुरुङहरूले पनि महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेका छन् ।

यहाँ कृषिका लागि उर्वरभूमि रहेको हुँदा खेती, पशुपालन तथा उद्योग, कलकारखाना लगायतको क्षेत्रमा पनि गुरुङहरू अग्रपंक्तिमा रहेका छन् ।

यसेगरी कला र मनोरञ्जन क्षेत्रमा पनि हात्रो समुदायको उल्लेख्य सहभागीता रहेको छ । स्व. खेमराज गुरुङ गीत संगीत क्षेत्रमा मुर्धन्य व्यक्ति थिए । कुसुम गुरुङ, पवित्रा गुरुङ, दिनेश गुरुङलगायत संगीत क्षेत्रमा जन्मै गएका छन् । मनिराज गुरुङ, नवीन गुरुङलगायत पत्रकारिता क्षेत्रमा अगाडि बढेका गुरुङ समुदाय व्यक्तिहरू हुन् । राजनीतिमा पर्शु मेघि गुरुङ, तारामान गुरुङ, चन्द्र घोण्डे गुरुङ, भविश्वर गुरुङ, जीतमान

गुरुङ लगायतको अभै क्रियाशीलता रहि आएको छ । पर्यटन र आरोहण क्षेत्रमा मोतिलाल गुरुङ, टीकाराम गुरुङ, बाबुराम गुरुङलगायतको योगदान कसैले भुल सक्दैनन् । यी दृष्टान्तहरूले संख्यासभामा सबै क्षेत्रमा गुरुङहरू अब्बल छन् भन्ने देखाउँछ ।

स्थानीय निकायका आधारमा गुरुङहरूको घरधुरी संख्या
(१) खाँदबारी नगरपालिका:

वार्ड नं १ खाँदबारीमा घरधुरी संख्या १८, वार्ड नं. २ कोकलेबेसी, चेवामा गुरुङ घर संख्या २ रहेको छ । वार्ड नं. ३ मा गुवाबारी, तमू चोक रलहरेबर ३४ घर, मानेभञ्ज्याङ, चिसोपानी, चुच्चेदुङ्गाठ० घर समेत जम्मा गुरुङ घर संख्या, ११४ रहेको छ । वार्ड नं. ४ मा सेकाहा माभगाउँ १८ घर, भाड्खर्क ४२ घर, देविथान २४ घर, भिरगाउँ, गौडे मुखियागाउँ २१ घर, बरडाँडा टारलीगाउँ, ढाँडागाउँ २५ घर, जौखरे, ढाँडाबारी ६ घर, बगलेगाउँ र छभायगाउँ २४ घर, चिप्लेगाउँको हेलुवाली, घोण्डे र कोतेगाउँ ३९ घर समेत गरी २०३ रहेको छ । वार्ड नं. ५ मा रमिते ७, भोटतला ३, भिरकुना ४, माल्टा गुरुङगाउँ १६, लेलुवाचालिसे ३, लेलुवा १२ घर समेत गरी ४५ रहेको छ । वार्ड नं ६ मा जोगिडाँडा, हिगुवाबेसी समेतमा ४ घर रहेको छ । वडा नं ७ मा नयाँ बजार लगायतको बस्तीमा १६ घर रहेको छ । वार्ड नं ८ मा रातमाटे १, अर्चले १, दर्सनेधारा १ समेतमा गरी ३ घर रहेको छ । वार्ड नं ९ तुम्लिङ्गटार, दुड्गेबिसौना २, तुम्लिङ्गटार ५ घर समेत गरी घरधुरी संख्या ७ रहेको छ । वार्ड नं १० मा हेलुवाबेसी १, सुनखानी ३, बतासे २, चन्दनपुर १, सिरीसे २, बिचारीडाँडा ५, गैरीगाउँ १०, तपासे ६, डिड्गागाउँ १२, पन्चे ११, खर्तुवा ४ समेत गरी घरधुरी संख्या ६७ रहेको छ । वार्ड नं. ११ मा

आङ्गला, लामागाउँ २५, कात्तिके ११ डाङ्डासौरा, चारधारा घलेगाउँ १३ समेत गरी घरधुरी संख्या ४४ रहेको छ ।

(७) वैनपुर नगरपालिका:

वार्ड नं १ नुनढाकीमा सिङ्गरी १५, डाङ्डागाउँ गैरीगाउँ ७, लिबाङ्टार ८ घर समेत गरी ३० घर रहेको छ । वार्ड नं. २ मा चित्तलाङ्ग ४०, महिम २५ समेत गरी घरधुरी संख्या ६५ रहेको छ । वार्ड नं ३२ ४ मा कोक्सावताङ्ग, पौखरी, मैदाने, प्याङ्कोट, आरीढुङ्गा समेतमा गरी १५ घर रहेको छ ।

(८) मादी नगरपालिका:

वडा नं. १ मा चौकीडाङ्डा । वडा नं २ ठूलो ओझराङ्ग । वडा नं ३ चिरैतेगाउँ ३ । थामखर्कगाउँ ४ । आहाले टारलीमा गरी १८ । मुलाबारी ८ । मादी माचखर्क ३६ । सिगाने भिरगाउँ १४ । मादी मुलखर्कपुङ्गर २० । लसीटार १ । होपिखोप शिद्धपोखरी १० । वडा नं ४ श्रीजुङ्ग ओखर बोटे ४ वडा नं ७ बाघा ५१ । वडा नं ८ मावादिन २२ । वडा नं ९ फाबिङ्ग १० समेत गरी घरधुरी संख्या १९१ रहेको छ ।

(९) पाँचखपन नगरपालिका:

तेर्से ८ घर, कुसुवा १ घर, वाना १ वाना चिंखुवा ४ समेत गरी १४ घर रहेको छ ।

(१०) भोटखोला गाउँपालिका:

स्याकिसला ७ घर, इलामे २, लिंगाम १४, डिमा १, सिबुङ्ग ५ समेत गरी घरधुरी संख्या २९ रहेको छ ।

(११) मकालु गाउँपालिका:

वडा नं २ मा नाभागाउँ १, मुर्मिडाङ्डा सेदुवा ५, सेकेदेम १ समेत गरी घरधुरी संख्या ७ रहेको छ । वडा नं ३ को सिस्ने ठूलोबारी ७, सिस्ने ९, चम्लुङ्ग ६, र मिते ४, माथेगाउँ २, बागलेख ४, सिम्मा २९, आक्चेवा ११, सजुवा २, हेदाङ्गनागढी ४ समेतमा ७७ घरधुरी रहेको छ । वडा नं ४ को बैदे ४८, रुङ्टाली १, ढोडेनी २, सिरुटार १० समेतमा ६१ घर रहेको छ । वडा नं ५ मांसिमाको पातलगाउँ १७, राहुलगाउँ ३१, पुच्छरगाउँ १२, भदौरेगाउँ १८, डाङ्डागाउँ ९, गुवा माल्टालिगाउँ

७, गैरिगाउँ १९ सिमालिपारी ८, नुमबजार, आम्राङ्ग, मुडे ३६ घर समेत गरीघरधुरी संख्या १५७ रहेको छ ।

(१२) चिचिला गाउँपालिका:

वडा नं. १ चिचिला बजार १८ पोखरीगाउँ, मुलाबारी, नयाँबस्ती, सिंहेडाङ्गागाउँ समेतमा ३५, तल्लोबर्खे ६, मगरबारी ३, माथिल्लो बर्खे १४, कार्कीगाउँ २, तल्लो भिरकुना १४, डाङ्डागाउँ २२, कोकेगाउँ ५ गरी घरधुरी संख्या ११९ रहेको छ । वडा नं. २ याफूडाङ्डा ५, आहालेगाउँ १४ घरधुरी संख्या १९ रहेको छ । वडा नं ४ को बलैटेगाउँ १५, कागतेगाउँ ३१, डाङ्डागाउँ ८, खार्मिलेगाउँ २१, मत्स्यपोखरी ७०, धजे मुलगाउँ २२, भाङ्टारगाउँ १२, कब्दने १ देउराली ७ समेतमा गरी घरधुरी संख्या १८७ रहेको छ । वडा नं ५ को माङ्गमाया पातलगाउँ ८, टारलीगाउँ ५, मादिलेगाउँ ३, चिहानेडाङ्डा ५, लामागाउँ ९, डाङ्डागाउँ ५, मुखियगाउँ ४, तल्लोबिम्सेनिगाउँ ७, बाक्सिदा १, बाक्सिदा घलेगाउँ २७, थेबे ३, इबादेविटार ५, देविटार १० समेत गरी जम्मा १२ घरधुरी रहेको छ ।

(१३) सभापोखरी गाउँपालिका:

वडा नं. १ धुपु लेब्राङ्ग २ । वडा नं. २, फाक्चुवा २ । वडा नं. ३ पावागाउँ ११, फुकामगाउँ १३, बाह्विसे बजार ८, चलेवा १२, पिखुवा ४ । वडा नं. ६ वल्लो स्वाची १०, स्वाची राहुलगाउँ ४, दल्पेगाउँ ११, खोकराङ्ग ४, बधबारे ३ समेत गरी घरधुरी संख्या ८९ रहेको छ ।

(१४) धर्मदेवी नगरपालिका:

वडा नं. ३ तेल्लोक ५, ओखरे, टाकुरे १०५, लुङ्खुमुलुङ्ग १०, मुदेशनिश्चरे ११ समेत गरी घरधुरी संख्या १३१ रहेको छ । वडा नं ५ ढोण्कुन्ताङ्गमा ८७ घर रहेको छ । धर्मदेवी नगरपालिकामा घरधुरी संख्या २०८ घर रहेको छ ।

दश वटामध्ये एकमात्र सिलिचोड गाउँपालिकामा गुरुडबस्ती रहेको छैन । तर गुरुडहरूको भेडा, बाख्वा, गाई, भैसी लगायतको पशुपक्षी चरनका लागि यो गाउँपालिका अन्तर्गतको खर्कहरू माङ्गतेवा सिरान, सल्लेरी हिमाली क्षेत्रहरू प्रयोग गर्ने गरेको छ । (लेखक तमू ह्युल छोंज धीं गुरुड राष्ट्रिय परिषद, संखुवासभाका जिल्ला अध्यक्ष हुनुहन्छ ।)

संख्यावासमा तमू समाजलाई शुभदिपावली २०७७ को अवसरमा प्राप्त दक्षिणाको विवरण

क्र.सं.	नाम र थर	ठेगाना	रकम(रुपैया)	क्र.सं.	नाम र थर	ठेगाना	रकम(रुपैया)
७५.	दिलकुमारी गुरुङ	रानिबारी	१,१००	११२.	पवन गुरुङ	ललितपुर	५००
७६.	हरीमाया गुरुङ	रानिबारी	१,०५५	११३.	कमला गुरुङ	ललितपुर	४००
७७.	प्रभुराम गुरुङ	बानेश्वर	१,०५०	११४.	सम्पन्ना गुरुङ	जाउलाखेल	१,०९०
७८.	पदमकुमारी गुरुङ	काप्रेस्थली	१,५००	११५.	मनिता गुरुङ	ज्योतिनगर	१,००५
७९.	इन्द्र गुरुङ	धर्मस्थली	१,११५.११	११६.	शान्ति गुरुङ/जीवन श्रेष्ठ		१,०००
८०.	बिरेन्द्र घले/कोपिला	गुरुङ, साततले	१,००५	११७.	बिमला गुरुङ	ज्ञानेश्वर	५०५
८१.	टीकाराम/कलुमाया	गुरुङ बानेश्वर	३,५००	११८.	रोमी गुरुङ	ज्ञानेश्वर	५०५
८२.	संजिव गुरुङ	रानिबन	१,२४०	११९.	भीम/हिमला घले	रानिबारी	१,५००
८३.	रेखा गुरुङ	बानेश्वर	१,००५	१२०.	दलबहादुर/सीता गुरुङ	धापासी	३,०९०
८४.	बिनोद गुरुङ		१०५	१२१.	उत्तम/बन्दना घले	गोकर्ण	५,००५
८५.	टीका गुरुङ	अनामनगर	१,५००	१२२.	रोशनकुमार गुरुङ	कपन	५,१८२
८६.	सूर्य गुरुङ	नारायणथान	५००	१२३.	जितमान गुरुङ	कपन	१,५०९
८७.	नारायण/सविन गुरुङ	सातदोबाटो	१,०००	१२४.	प्रवीण गुरुङ (मच्छिन्द्र)	कपन	१,५००
८८.	मिरा गुरुङ	मैतीदेवी	१,५००	१२५.	सरिता गुरुङ	मादी	१,५००
८९.	श्रीराम गुरुङ	लाजिम्पाट	१,५००	१२६.	जियना गुरुङ	सामाखुशी	१,५००
९०.	सुदर्शन गुरुङ	चाड्गाथली	५१०	१२७.	भुमिरा गुरुङ	भम्सिखेल	५,०००
९१.	नरीमाया गुरुङ	मुडेली माइली	१,००५	१२८.	भोलाराम गुरुङ	भत्कपुर	१,५००
९२.	गंगाराम र कृष्ण कुमारी	गुरुङ रातोपुल	१,५००	१२९.	टीकामाया/चन्द्र गुरुङ	कपन	५०५
९३.	हिमा गुरुङ	लाजिम्पाट	१,०००	१३०.	कमला गुरुङ	लाजिम्पाट	२,१००
९४.	भीम/शिला गुरुङ	जोरपाटी	५,५६३	१३१.	रामचन्द्र गुरुङ	बेलायत	२,०००
९५.	मनरूपा गुरुङ	बानेश्वर	५५०	१३२.	रेखा गुरुङ	कपन	१,०५०
९६.	मोतीलाल/किपा गुरुङ	बालाजु	१,०००				
९७.	संजिव गुरुङ	चाड्गाथली	१,०५०				
९८.	टीकाराम गुरुङ	आड्ला सित्तलपाटी	१,००५				
९९.	बेदुमाया गुरुङ	साततले	२,०००				
१००.	टीका गुरुङ	पाँचथर	५०५				
१०१.	सिआईनारायण/कल्पना	गुरुङ, ज्योतिनगर	५,१००				
१०२.	कृष्णकुमार/कृष्णमाया	गुरुङ, ज्योतिनगर	५,१००				
१०३.	पूर्णकुमार गुरुङ	भंगाल	५,१००				
१०४.	मीनाकुमारी गुरुङ	कपन	१,००५				
१०५.	प्रवीण गुरुङ	कपन	१,००५				
१०६.	चन्द्रकुमारी गुरुङ	ज्योतिनगर	१,००५				
१०७.	गीता/याम गुरुङ	ज्योतिनगर	१,००५				
१०८.	सुनमाया गुरुङ	ज्ञानेश्वर	१,००५				
१०९.	सूर्य गुरुङ	रातोपुल	१,०९०				
११०.	उमेश कोरड्गी गुरुङ	कपन	१,०००				
१११.	टीका गुरुङ	ज्योतिनगर	१,००५				

शुभकामना

गुरुङहरुको महान् चाड तमू ल्होघार
(ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण
दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख,
शान्ति र समृद्धिका लागि हार्दिक
मंगलमय शुभकामना व्यत्त गर्दछौं ।

महाबीर गुरुङ

बिमला गुरुङ

बुलानिलकण्ठ, काठमाडौं

संख्यासभा तमू समाजको अगुवाईमा मृगौला पीडित कर्ण घलेलाई प्राप्त आर्थिक सहयोग

क्र.सं. नाम, थर र ठेगाना	रकम(रुपैयां)	क्र.सं. नाम, थर र ठेगाना	रकम(रुपैयां)
१. संख्यासभा तमू समाज	१५,०००	३८. सञ्जिब गुरुङ, रानिबन	१,०००
२. संख्यासभा तमू समाज(आमा समूह)	१०,०००	३९. सन्तकुमार गुरुङ	१०,००५
३. रश्मी गुरुङ (अध्यक्ष)	२,०००	४०. राजेन्द्र घले	५,००५
४. प्रभुराम गुरुङ (उपाध्यक्ष)	१,०००	४१. लीला/शिलु गुरुङ, मच्छेगाउँ	५,५००
५. डम्बरसिंह गुरुङ (महासचिव)	४,०००	४२. मनिराज गुरुङ	१,०००
६. भीम गुरुङ (सचिव)	७,०००	४३. युबराज/ताराकुमारी गुरुङ	२,०००
७. दुर्गमाया गुरुङ (कोषाध्यक्ष)	५,०००		
८. मिनु बम्जन गुरुङ	२,०००		
९. मकरध्वज गुरुङ	२,०००		
१०. आशिष गुरुङ	१,५००		
११. गोबिन गुरुङ	१,५००		
१२. पवन गुरुङ	५०५		
१३. राजकुमार गुरुङ	४,०००		
१४. गंगा गुरुङ	१,०००		
१५. बाबुराम गुरुङ	२,०००		
१६. टीका गुरुङ	२,०००		
१७. पंखा गुरुङ	१,०००	४४. महाबीर गुरुङ	२,०००
१८. मिरा गुरुङ	५००	४५. हरिमाया गुरुङ	१,०००
१९. कमला गुरुङ	१,०००	४६. धनबहादुर गुरुङ, बानेश्वर	१,०००
२०. साबित्रा गुरुङ	१,०००	४७. मनिता घले, नुनढाकी	२,०००
२१. रोमी गुरुङ	१,०००	४८. मेहरमान/मिना गुरुङ	१,५००
२२. बिमला गुरुङ	१,०००	४९. चन्द्रकुमारी गुरुङ	१,०००
२३. कृष्णकुमारी गुरुङ	१,५००	५०. अनिता गुरुङ	१,०००
२४. टीकाराम गुरुङ, बानेश्वर	५,०००	५१. भुवन गुरुङ, फ्रान्स	६,०६०
२५. जैसिता गुरुङ	५,०००	५२. सविता घले, एकताबस्ती	२,०००
२६. बलभद्र गुरुङ	५,०००	५३. जितमान गुरुङ	२,०००
२७. लोकप्रसाद गुरुङ	५,०००	५४. टीका गुरुङ, कपन	१,०००
२८. मनरूपा गुरुङ	२,०००	५५. बिनेश/पदमकुमारी गुरुङ, हातिबन	१,०००
२९. युबराज आमा, बानेश्वर	१,००५	५६. दिलकुमारी गुरुङ, हातिबन	१,०००
३०. नैनासिंह घले	२,०००		
३१. पदमकुमारी गुरुङ	१,०००		
३२. दीलकुमारी गुरुङ	२,२००	३२. संख्यास तमू समाजको अनुरोध विदेशबाट प्राप्त रकमहरू	
३३. चक्र गुरुङ	१,०००	१. अमेरीका रु. ८९,२४०	
३४. डिना गुरुङ	१,५००	२. हड्कड रु. ५,७५,९००	
३५. राजन गुरुङ	१,०००	३. बेलायत(यु.के.) रु. ७,७०,५३६.९४	
३६. कुबिर गुरुङ	१,१००	४. दक्षिण कोरीया रु. १,९८,२००	
३७. राजेन्द्र कोरड्गी गुरुङ	२,०००		

संख्यासभा तमू समाजको अगुवाईमा अग्नी पीडित कर्णबहादुर गुरुङलाई प्राप्त आर्थिक सहयोग

क्र.सं. नाम, थर र ठेगाना	रकम(रुपैयां)	क्र.सं. नाम, थर र ठेगाना	रकम(रुपैयां)
१. संख्यासभा तमू समाज	५,०००	१७. टीका गुरुङ, अनामनगर	२,०९०
२. संख्यासभा तमू समाज(आमा समुह)	५,०००	१८. बाबुराम गुरुङ, रानिबारी	१,६००
३. डम्बर/स्कूल गुरुङ	१,०९०	१९. लीला/शिलु गुरुङ, मच्छेगाउँ	२,०००
४. मिनु बम्जन गुरुङ	१,०००	२०. टिकाराम/देवी गुरुङ, लाजिम्पाट	१,५००
५. पंखा गुरुङ	२,०००	२१. टीकाराम/कलु गुरुङ, बानेश्वर	१,०००
६. मिरा गुरुङ, रातोपुल	५०५	२२. डम्बरसिंह गुरुङ, कपन	२,१०५
७. रश्मी गुरुङ	१,०००	२३. डिल्लीकुमारी गुरुङ, कोटेश्वर	१,०००
८. प्रभुराम गुरुङ	१,०००	२४. दीलकुमारी गुरुङ	५५०
९. जैसिता गुरुङ	२,५००	२५. पूर्णकुमार गुरुङ, कपन	१,५००
१०. मकरध्वज/गीता गुरुङ	१,०००	२६. सि.आई.नाराण/कल्पना गुरुङ, कपन	१,०००
११. गंगा गुरुङ	५००	२७. चक्र गुरुङ, हात्तिबन	१,०००
१२. भीम/शिला गुरुङ	५,०००	२८. मेहरमान/मिना गुरुङ, कपन	१,५००
१३. दुर्गामाया गुरुङ	२,५००	२९. राजेन्द्र कोरड्गी गुरुङ, पासीकोट	१,०००
१४. घनश्याम/तारा गुरुङ	५००	३०. कृष्णकुमारी गुरुङ	७४०
१५. आशिस गुरुङ	१,०००	३१. सिता गुरुङ, खाँदबारी	१,०००
१६. सबिन (चन्द्रपाल) गुरुङ	१,०००		

संख्यासभा तमू समाजको अगुवाईमा क्यान्सर पीडित तिलराज गुरुङलाई प्राप्त आर्थिक सहयोग

क्र.सं. नाम, थर र ठेगाना	रकम(रुपैयां)	क्र.सं. नाम, थर र ठेगाना	रकम(रुपैयां)
१. संख्यासभा तमू समाज	५,०००	२०. मीरा गुरुङ, रातोपुल	१,०००
२. प्रभुराम गुरुङ	१,०००	२१. डम्बरसिंह गुरुङ	२,०००
३. जैसिता गुरुङ, निखिलपोट	५,०००	२२. सिता गुरुङ, सिता मेडीकल	१,०००
४. हिमा गुरुङ, लाजिम्पाट	१,०००	२३. टीका गुरुङ, अनामनगर	२,०००
५. सूर्य गुरुङ, नारायणथान	५००	२४. दुर्गामाया गुरुङ, बानेश्वर	१,०००
६. युबराज/तारा गुरुङ, कपन	१,०००	२५. रश्मी गुरुङ	१,०००
७. यम/गीता गुरुङ, कपन	१,०००	२६. अमृता गुरुङ, माल्टा	५००
८. पंखा गुरुङ	१,१००	२७. चन्द्रकुमारी गुरुङ, ज्योतिनगर	१,०००
९. मकरध्वज/गीता गुरुङ, चाड्गाथली	१,०००	२८. मेहरमान/मिना गुरुङ, ज्योतिनगर	१,०००
१०. गंगा गुरुङ, कपन	५००		
११. बिनोदकुमार राई, बेलायत	५,०००		
१२. आशिष गुरुङ	१,०००		
१३. गोपाल/साबित्रा गुरुङ	५०५		
१४. विष्णु घले/रिता गुरुङ	५००		
१५. बिरु गुरुङ, मानेभञ्ज्याड	५००		
१६. बाबुराम गुरुङ	१,५००		
१७. पुष्पा/मनोज गुरुङ	१,०००		
१८. भीम/शिला गुरुङ	५,०००		
१९. डिना गुरुङ	१,०००		

संख्यासमा तमू समाजको अगुवाईमा क्यान्सर पीडित तारामणी गुरुङलाई प्राप्त आर्थिक सहयोग

क्र.सं. नाम, थर र ठेगाना	रकम(रुपैयां)	क्र.सं. नाम, थर र ठेगाना	रकम(रुपैयां)
१. संख्यासभा तमू समाज	५,०००	२७. सुनमाया गुरुङ	१,०००
२. संख्यासभा तमू समाज(आमा समूह)	५,०००	२८. मनी गुरुङ, ज्योतिनगर	१,०००
३. रश्मी गुरुङ	१,०००	२९. मीनबहादुर गुरुङ, ढोलाहिटी	५,०००
४. पंखा गुरुङ	१,५००	३०. सूर्य गुरुङ, नारायणथान	५००
५. प्रभुराम गुरुङ	५००	३१. भोलमान/लक्ष्मी गुरुङ, बेलायत	५,०००
६. जैसिता गुरुङ	२,०००	३२. मेहरमान/मिना गुरुङ, कपन	१,००५
७. मिनु बम्जन गुरुङ	१,०००	३३. भद्रकुमारी गुरुङ, मैतिदेवी	५००
८. मकरध्वज गुरुङ	१,०००	३४. टीकाराम/देवी गुरुङ, लाजिम्पाट	१,५००
९. युवराज/तारा गुरुङ	१,५००	३५. गणेशकुमार गुरुङ, धुम्बाराही	५००
१०. राजेन्द्र कोरड्गी गुरुङ	५००	३६. सुनिला घले गुरुङ, कपन	१,०५०
११. गंगा गुरुङ, कपन	५००	३७. टेकबहादुर गुरुङ, भक्तपुर	५०५
१२. आशिष गुरुङ	१,०००	३८. प्रकाश गुरुङ, मैतिदेवी	१,०००
१३. टीका गुरुङ, घट्टकुलो	२,०००	३९. जिविका/थमबहादुर गुरुङ, स्याडजा	१,०००
१४. मिरा गुरुङ, रातोपुल	१,०००	४०. भक्तबहादुर गुरुङ, कपन	१,०००
१५. अनिता गुरुङ, इमाडोल	५००	४१. बेनबहादुर गुरुङ, कपन	१,०००
१६. मनिता गुरुङ, कालोपुल	१,०००	४२. कृष्णबहादुर/कृष्णमाया गुरुङ	२,५००
१७. रोमी गुरुङ, कालोपुल	१,०००	४३. भीम/हिमला घले	१,०००
१८. भीम गुरुङ, जोरपाटी	३,०००	४४. बुद्धिमान गुरुङ, भक्तपुर	५,५५५
१९. कृष्णकुमारी/गंगाराम गुरुङ	१,०००	४५. मिना गुरुङ, इजरायल	५,०००
२०. बाबुराम गुरुङ	१,५००	४६. रबि/मेनुका घले, कपन	५०५
२१. जुना गुरुङ, धरान	१,००५		
२२. चन्द्रकुमारी गुरुङ, कपन	१००५	समाजको अगुवाईमा जम्मा रु. ७३,२४० संकलन गरिएको	
२३. मनिता गुरुङ, कपन	१,००५	थियो भने क्रमशः रु. २४,००० उहाँका दाजुभाई मार्फत,	
२४. टीका गुरुङ, ज्योतिनगर	१,००५	रु. २७,५०० बहाराइनबाट, रु. १५,००० कुवेतबाट र	
२५. दुर्गामाया गुरुङ	१,०००	रु. १,१८,३६४ दक्षिण कोरियाबाट संकलन भई प्राप्त	
२६. सकिला गुरुङ, कपन	६००	रकम समाजको रोहबरमा हस्तान्तरण गरिएको थियो ।	

शुभकामना

गुरुङहरूको महान् चाड तमू ल्होछार (ल्वों ल्हो)

**२०७७ को पावन अवसरमा देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण दाजुभाइ तथा
दिदीबहिनीहरूमा सुख, शान्ति र समृद्धिका लागि हार्दिक मंगलमय शुभकामना
व्यक्त गर्दछौं ।**

मा. पर्शु मेघी गुरुङ^१
सभापति, विधायन समिति

तारामान गुरुङ^२
पूर्व स्वास्थ्य राज्यमन्त्री

संख्यासमा तमू समाजको अगुवाईमा करेन्टमा परी घाइते भएका अनिल घलेलाई प्राप्त आर्थिक सहयोग

क्र.सं. नाम, थर र ठेगाना	रकम(रुपैयां)	क्र.सं. नाम, थर र ठेगाना	रकम(रुपैयां)
१. संख्यासभा तमु समाज तथा आमा समूह	१०,०००	३१. कुबिर गुरुङ, काप्रेस्थली	७००
२. मिनु बम्जन गुरुङ	१,०००	३२. सन्त/सिता गुरुङ, काप्रेस्थली	५००
३. भीम/शिला गुरुङ, जोरपाटी	५,०००	३३. तारालाल/मिना गुरुङ, काप्रेस्थली	५००
४. जैसिता गुरुङ, नखिपोटे	५,०००	३४. पवित्रा गुरुङ, कपन	१,१००
५. मकरध्वोज/गिता गुरुङ	१,०००	३५. सबिता घले, कपन	१,०००
६. आशिष/कल्पना गुरुङ	१,०००	३६. अदुर्गाबहादुर घले	१,०००
७. डम्बरसिंह गुरुङ	२,०००	३७. बिष्णु घले/रिता गुरुङ, सितलपाटी	१,५००
८. मनिराज/कुसुम गुरुङ	१,०००	३८. सज्जिब गुरुङ, चाङ्गाथली	२,०००
९. टीका गुरुङ, घट्टेकुलो	२,०००	३९. प्रभुराम गुरुङ, शान्तिनगर	१,०००
१०. लाक्पा शेर्पा (एल.पी.), रानिबारी	१०,५००	४०. मोतिलाल गुरुङ, बालाजु	१,०००
११. अबिन गुरुङ	१,५००	४१. दलबहादुर गुरुङ, सुकेधारा	१,०००
१२. दुर्गामाया गुरुङ, बानेश्वर	१,०००	४२. टीका गुरुङ, कपन	१,०००
१३. रश्मी गुरुङ	१,०००	४३. मेहरमान/मिना गुरुङ, कपन	१,०००
		४४. कमला गुरुङ, कपन	१,०००
१४. पंखा गुरुङ	१,१००	४५. सबिता घले, कपन	१,०००
१५. मिरा गुरुङ, रातोपुल	१,०००	४६. चन्द्रकुमारी गुरुङ, कपन	१,०००
१६. लीला/शिलु गुरुङ, मच्छेगाउँ	३,०००	४७. देवीभक्त गुरुङ, सुकेधारा	५००
१७. अनिता गुरुङ, इमाडोल	१,०००	४८. इश्वरकुमार गुरुङ, मादी	५००
१८. दिलकुमारी गुरुङ, हातिबन	१,०००	४९. सूर्यकुमार गुरुङ, मादी	५००
१९. मिरा/कल्पना गुरुङ, रानिबारी	१,५००	५०. टीका गुरुङ, भंगाल	५००
२०. गणेशकुमार गुरुङ, धुम्बाराही	५००	५१. डाकबहादुर गुरुङ, मणिधखाटार	७००
२१. मनिता घले, कपन	५००	५२. फुलमति गुरुङ, गोंगबु	५००
२२. सन्तकुमार गुरुङ, कपन	५,०००	५३. कृष्णमाया गुरुङ, इलाम	५००
२३. युवराज/ताराकुमारी गुरुङ, कपन	१,०००	५४. निता गुरुङ, सुन्दरबस्ती	१,०००
२४. दुर्गा गुरुङ, कपन	५००	५५. जितमान गुरुङ, कपन	५००
२५. भोलामान गुरुङ, कपन	१,०००	५६. सनम गुरुङ, हड्कड	२,०००
२६. गंगाराम/कृष्णकुमारी गुरुङ	१,०००	५७. नानिमाया गुरुङ, सुकेधारा	५००
२७. दीलकुमारी गुरुङ, रानीबारी	२,०००	५८. लिला/सकिला गुरुङ, कपन	१,०००
२८. हरिमाया गुरुङ, रानीबारी	१,०००	५९. टीकाराम गुरुङ, बानेश्वर	५००
२९. डम्बरबहादुर/रुकु गुरुङ, बालाजु	१,५००	६०. गोपाल/सावित्रा गुरुङ	५००
३०. पदमकुमारी गुरुङ, काप्रेस्थली	१,५००	६१. बिनेश/पदमकुमारी गुरुङ, हातिबन	१,०००
		६२. ठगेन्द्र गुरुङ, मच्छेगाउँ	२,०००
		६३. कुमार गुरुङ, मनोहरा	१,५००
		६४. श्री गुरुङ, लाजिम्पाट	५,०००
		६५. हिमा गुरुङ, लाजिम्पाट)	५,०००
		६६. देवीमाया गुरुङ, ज्योतिनगर	१,००५
		६७. राजकुमार गुरुङ	१,०००

संख्यासमा तमू समाज सेवा समितिको आ.व.२०७६/०७७ को आय/व्यय विवरण

क्र.सं.	मिति	बिवरण	आय(रुपैया)	व्यय(रुपैया)	जम्मा (रुपैया)
०१.	२०७६/०४/०१ र ३ महिनाको रहेको मौज्दात	हिमाल ज्वेलर्समा रहेको मौज्दात ब्याज र सानिमा विकास बैंकमा एकमुच्च(१,५६,८५०+१,०७,५००)	२,६४,३५०		२,६४,३५०
०२.	२०७६/०४/११	आजीवन सदस्यता मार्फत	३९,४००		३,०३,७५०
०३.	२०७६/०४/०१	सदस्यता कार्ड बितरण खर्च		१३,०००	२,९०,७५०
०४.	२०७६/०४/०१	साधारण सभा सहयोग आय	५७,६८०		३,४८,४३०
०५.	२०७६/०४/०१	साधारण सभा सहयोग खर्च		१०,५८५	३,३७,८४५
०६.	२०७६/०५/१५	मायाको चिनो खरिद		६,५००	३,३१,३४५
०७.	२०७६/०७/	देउसीभैलो दक्षिणा	२,२३,६६०		५,५५,००५
०८.	२०७६/०७/	देउसीभैलो कार्यक्रम खर्च		३४,८८०	५,२०,९२५
०९.	२०७६/०६/२३	तमू अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन सहयोग एवं प्रतिनिधि खर्च		२६,०००	४,९४,९२५
१०.	२०७६/०७/०२	गुरुङ पर्यटन व्यवसायी संघ नेपाल, शुभकामना सहयोग		५,०००	४,८९,९२५
११.	२०७६/०७/०२	बिरामीलाई सहयोग प्रदान		५,०००	४,८४,९२५
१२.	२०७६/०७/०२	तमू ह्युल छोंज धीमार्फत प्रशिक्षण भर्ना शुल्क		१,०००	४,८३,९२५
१३.	२०७६/०९/१५	ल्होछार कार्यक्रम खर्च		२,६००	४,८०,५२५
१४.	२०७६/०८/१८	समाजको बनभोज कार्यक्रम आम्दानी	२,०९,९००		६,१०,४२५
१५.	२०७६/०८/१८	समाजको बनभोज कार्यक्रम खर्च		१,४६,०६०	५,४४,३६५
१६.	२०७६/०७/०९	संस्था लेखापरीक्षण/नविकरण शुल्क		१,५०३	५,३४,८६२
१७.	२०७६/०७/७	पाँचवटा समवेदना पत्रहरूको लागत खर्च		२,८५०	५,३२,०९२
१८.	२०७६/०८/०८	चिचिला दारीलामा कोष बृद्धीमा सहयोग		५,०००	५,२७,०९२
१९.	२०७६/०७/२२	हिमाल ज्वेलर्सबाट ब्याज	१५,२१५		५,४२,२२७
२०.	२०७६/१०/२९	हिमाल ज्वेलर्सबाट ब्याज प्राप्त	१८,७३०		५,६०,९५७
२१.	२०७७/०२/१०	मृगौला पीडित कर्ण घलेलाई सहयोग		१५,०००	५,४५,९५७
२२.	२०७७/०२/१०	बिरामी बिरबहादुर गुरुङलाई सहयोग		५,०००	५,४०,९५७
२३.	२०७७/०२/१०	बिरामी पूर्णबहादुर गुरुङलाई सहयोग		५,०००	५,३५,९५७
२४.	२०७७/०२/१०	बिरामी तिलराज गुरुङलाई सहयोग		५,०००	५,३०,९५७
२५.	२०७७/०३/०४	अग्निपीडित कर्ण गुरुङलाई सहयोग		५,०००	५,२५,९५७
२६.	२०७६/११/१०	ताप्लेजुङमा भएको पार्षद भेला प्रतिनिधिहरूको सहभागी खर्च		१६,०००	५,०९,९५७
२७.	२०७६/०७/७	विविध आम्दानी	१,०००		५,१०,९५७
२८.	२०७६/०७/७	बिभिन्न समयमा चियापान खर्च		३,२९०	५,०७,७४७
२९.	२०७७/०३/०४:	हिमाल ज्वेलर्सबाट ब्याज प्राप्त	२४,०५०		५,३१,७९७
३०.	२०७६/०७/०२	बिरामीलाई सहयोग		५,०००	५,२६,७९७
		जम्मा	८,५३,९८५	३,२७,९८८	५,२६,७९७

संखुवासभा तमू समाज (आमा समूह)को आ.व.२०७६/०७७ को आय/व्यय विवरण

क्र. स.	मिति	विवरण	आय(रुपैया)	व्यय (रुपैया)	जम्मा (रुपैया)
०१	२०७६/०४/०१	गोर्खा मिलियन फाइनान्स बानेश्वरमा रहेको आमा समूहको खातामा	२,४०,०८८		
०२	२०७६/०४/०१	साधारण सभामा खाजा व्यवस्थापन खर्च		५,९४०	२,३४,९४८
०३	२०७६/११/११	बिभिन्न विवाहमा उपहार तथा व्यवस्थापन		८,७५०	२,२५,३९८
०४	२०७६	ल्होछार कार्यक्रममा सहयोग		१,७९५	२,२३,६८३
०५	२०७६/११/११	आमा समूहलाई देवी तथा हरीमाया			
०६	२०७६/११/२०	गुरुङबाट छोरीको विवाहमा प्राप्त	२२,०५०		२,४५,७३३
०७	२०७६/०७/	आमा समूहलाई लोकप्रसाद तथा लक्ष्मीदेवी			
		गुरुङबाट छोराको विवाहमा प्राप्त	४७,०००		२,९२,७३३
		आमा समूहको कार्यसमितिहरूको मासिक			
		लेभी संकलन मार्फत			
		आमा समूहलाई पुर्व अध्यक्ष पदमकुमारी	७,९००		२,९९,८३३
		गुरुङज्युबाट सहयोग	१,०००		३,००,८३३
०९		आमा समूहको संयोजकत्वमा विभिन्न			
		समयमा १२ जना भन्दा बढी बिरामीहरूको			
		स्थलगत भेटधाट गर्दाको खर्च			
१०	२०७६/०७/	आमा समूहको संयोजकत्वमा विभिन्न		१०,५८०	२,९०,२५३
		समयमा बिरामीहरूलाई नगद सहयोग		२०,०००	२,७०,२५३
		जम्मा	३,९७,२३८	४६,९८५	२,७०,२५३

हार्दिक वधाई

विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथाको उचाइ मापनका लागि खटिएको नापी विभागको सर्वेक्षण टोलीलाई तस्बिर खिचि उत्कृष्ट योगदान गरेवापत नेपाल सरकारद्वारा सम्मानित हुनुभएकोमा संखुवासभा तमू समाज सेवा समिति, काठमाडौंका सदस्य श्री आशिष गुरुङलाई हार्दिक वधाई ज्ञापन गर्दछौं ।

संखुवासभा तमू समाज सेवा समिति, काठमाडौं परिवार

संख्यासमा तमू समाज(अरुण सुसेली)को आ.त.२०७६/०७८ को आय/व्यय विवरण

सि. न.	विवरण	आमदानी(रुपैया)	खर्च(रुपैया)	मौज्दात(रुपैया)
०१.	मौज्दात	१,७१,०००		
०२.	ब्याज	२१,०००		
०३.	छात्रवृत्ति वितरण		१०,०००	
०४.	लुम्बिनी ट्राभल्स	५,०००		
०५.	गगबहादुर गुरुङ	५,०००		
०६.	देउमाया गुरुङ	५,०००		
०७.	धर्मराज गुरुङ	२,५००		
०८.	जित/ चिजा गुरुङ	१०,०००		
०९.	जैसिता गुरुङ	५,०००		
१०.	धन बहादुर/भद्रा गुरुङ	२,५००		
११.	आस्था विद्या स्कुल	२,५००		
१२.	कमल/निर्मला गुरुङ	५,०००		
१३.	ज्ञान बहादुर गुरुङ	५,०००		
१४.	लिला बहादुर गुरुङ (ट्रिप हिमालय ट्रेक्स)	८,०००		
१५.	छबिलाल गुरुङ	५,०००		
१६.	पत्नामाया गुरुङ	५,०००		
१७.	छत्रबहादुर गुरुङ	२,५००		
१८.	त्रिरत्न खादा लुङ्द्वा	७,०००		
१९.	हिमाल ज्वेलरी	७,०००		
२०.	प्रकाशन खर्च		१४,०००	
	जम्मा	२,७४,०००	१,०४,०००	१,७०,०००

शुभकामना

गुरुङहरुको महान् चाड तमू ल्होष्ठार
(ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण
दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख,
शान्ति र समृद्धिका लागि हार्दिक
मंगलमय शुभकामना व्यत्क गर्दछौं ।

रामाचन्द्र गुरुङ सलबष्ठादुर गुरुङ^१
अध्यक्ष सचिव

संख्यासमा तमू समाज, यु.के.

शुभकामना

गुरुङहरुको महान् चाड तमू ल्होष्ठार
(ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण
दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख,
शान्ति र समृद्धिका लागि हार्दिक
मंगलमय शुभकामना व्यत्क गर्दछौं ।

चन्द्रबहादुर गुरुङ सुजन घले
अध्यक्ष सचिव

गुरुङ(तमू) समाज संख्यासमा, हुक्कड

शुभकामना

गुरुडहरुको महान् चाड तमू ल्होछार (ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख, शान्ति र
समृद्धिका लागि हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यत्कु गर्दछौं ।

पंचामाया गुरुड
अध्यक्ष

मीरा गुरुड
उपाध्यक्ष

कमला घले गुरुड
सचिव

रोसी गुरुड
सह-सचिव

सावित्रा गुरुड
कोषाध्यक्ष

चन्द्रकुमारी गुरुड
सह-कोषाध्यक्ष

कुसुम गुरुड
सदस्य

आनिता गुरुड
सदस्य

मीना गुरुड
सदस्य

कृष्णकुमारी गुरुड
सदस्य

टीकामाया गुरुड
सदस्य

मनिता गुरुड
सदस्य

दीलमाया गुरुड
सदस्य

संखुवासमा तमू समाज सेवा समिति(आमा समूह) परिवार

शुभकामना

गुरुडहरुको महान् चाड तमू ल्होछार (ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख, शान्ति र
समृद्धिका लागि हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यत्कु गर्दछौं ।

शोभा गुरुड
अध्यक्ष

सञ्जु गुरुड
उपाध्यक्ष

पूजा गुरुड
सचिव

अम्रता गुरुड
कोषाध्यक्ष

ऐजु गुरुड
सदस्य

मञ्जु गुरुड
सदस्य

सरस्वती गुरुड
सदस्य

संखुवासभा तमू समाज सेवा समिति(युवा उपसमिति) परिवार

शुभकामना

गुरुडहरुको महान् चाड तमू ल्होछार (ल्वों ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख, शान्ति र
समृद्धिका लागि हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यत्कु गर्दछौं ।

डम्बर गुरुड, सन्तोषी गुरुड
मकालु गाउँपालिका, वार्ड नं. ४, वैदे, संखुवासभा
हाल: कोटेश्वर, काठमाडौं

संस्थाको सांक्षिप्त प्रगति विवरण

सम्पूर्ण आदरणीय तमू दाजुभाइ तथा
दिदीबहिनीहरू,

सर्वप्रथम गुरुडहरूको नयाँ वर्ष एवं महान् चाड ल्होछार ल्वों ल्हो (गाई वर्ष) २०७७ को पावन अवसरमा मेरो व्यक्तिगत तथा संखुवासभा तमू समाज सेवा समिति, काठमाडौंको तर्फबाट यहाँहरू सबैमा सु-स्वास्थ्य, समृद्धी, दीर्घायु सहितको उत्तरोत्तर प्रगतिको मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्न चाहन्छु । यहाँहरू सबैलाई अवगतै छ, गतवर्षको जनवरी महिना देखि नै विश्वमा कोभिड १९ को महामारी फैलिएको छ, हाप्रो देश पनि महामारीले आक्रान्त छ । रोग नियन्त्रण गर्नका लागि सरकारले गरेको करिब ४ महिनाभन्दा बढी समयको लकडाउनका कारण यातायात, बन्दव्यापार तथा कार्यालयहरूको काम ठप्प हुन गयो । केही समययता लकडाउन खुले पनि होटल, पर्यटन व्यवसाय, विद्यालय, कलेज अर्भै राम्ररी सकेको छैन । यसबाट मानिसको दैनिक जीवन गुजारा गर्न निकै कठिन परेको छ । मानव हुनुको नाताले यसबाट हामीलाई पनि असर गरेको छ । यस कठिन घडीमा अर्भै पनि आउने केही महिनासम्म स्वास्थ्य सावधानी अपनाउनु पर्ने अवस्था छ । यसका लागि अनिवार्य मास्क लगाउँने, साबुनपानीले कम्तिमा २० सेकेण्ड मिचिमिची हात धुने, स्यानिटाइजर लगाउने, भौतिक दूरी कायम गर्ने, अनावश्यक भिड्भाडमा नजानेजस्ता स्वास्थ्य सुरक्षा अपनाउन जरूरी छ । विकसित देशहरूमा यस रोगका विरुद्ध भ्याविसनहरूको परिक्षण पनि भइरहेको छ । कोभिडको महामारीका कारण प्रत्यक्ष भेटघाट गर्ने, अन्तरक्रिया गर्ने र संस्थाको नियमित कामलाई गत वर्षहरूमा गरिए जस्तो उल्लेख्य काम गर्न नसकिएको व्यहोरा यहाँहरूलाई जानकारी गराउन चाहन्छु । यस अर्थिक वर्षमा सम्पन्न गरिनु पर्न संस्थाको साधारणसभा पनि गर्न नसकिएको व्यहोरा समेत अनुरोध गर्दछु । यद्यपि हाप्रो कार्यसमितिले यस्तो प्रतिकुल समयमा पनि निम्न अनुसारका केही कार्यहरू

■ डम्बरसिंह गुरुड, महासचिव
संखुवासभा तमू समाज सेवा समिति

गरेको जानकारी गराउने अनुमति चाहन्छु :

(१) भर्चुअल माध्यमबाट कार्यसमिति, सल्लाहकार, आमा समूह तथा युवा समितिहरूबीच नियमित बैठकको आयोजना गरी आवस्यक सूचनाहरू आदनप्रदान गर्ने तथा आवस्यक कामहरूको प्राथमिकिकरण गरी कार्य सम्पन्न गरियो ।

(२) संखुवासभाबाट काठमाडौं आई बसोबास गरेका, जिल्लाबाट बिरामी भई उपचारका लागि काठमाडौं आएका र संखुवासभामा आगलागी एवं दैवि विपत्तीमा परेका गुरुडहरूको लागि निम्न अनुसारको आर्थिक सहयोग संकलनको अभियान संचालन गरी सहयोग जुटाउने र पीडितहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने कार्य गरियो :

(क) समाजका सल्लाहकार एवं अरुण सुशेली छात्रवृत्ति कोषका संयोजक खाँदबारी-५, लेलुवा स्थायी निवासी हाल काठमाडौं बसोबास गर्नु हुने कर्ण घले (मृगौलापीडित)लाई समाज तथा आमा समूहको तर्फबाट रु. २५,००० सहित आर्थिक सहयोग अभियान सञ्चालन गरी नेपालभित्रबाटे रु. १,४७,३८०, साथै विदेशमा रहेको संस्थाहरूमा पत्राचार तथा अनुरोध गरी अभियानमार्फत बेलायतबाट रु. ७,९०,५३६, हड्डकडबाट रु. ५,७५,९००, दक्षिण कोरिया एवं जापानबाट रु. १९८,२०० र अमेरिकाबाट रु. ८९,२४० सहयोग जुटाइ हस्तान्तरण गरियो ।

(ख) मकालु-५, मांसिमाका क्यान्सर पीडित बालक तिलराज गुरुडलाई समाजको तर्फबाट रु. ५,००० र अभियानद्वारा रु. ४३,६०५ संकलन भएको रकम हस्तान्तरण गरियो ।

(ग) करेण्टमा परी गम्भिर घार्इते भएका चिचिला-५ का अनिल घलेलाई समाजको तर्फबाट रु. ५,०००, आमा समूहबाट रु. ५,००० र अभियानबाट संकलित

रकम रु. १,०७,६०० हस्तान्तरण गरियो ।

(घ) यसैगरी बिरामी भई आर्थिक समस्या रहेकाहरु बीरबाहुर गुरुडलाई रु. ५,०००, पूर्ण बहादुर गुरुडलाई रु. ५,००० र तारामणी कोरड्गी गुरुडलाई समाज र आमा समूहको तर्फबाट रु. १०,००० सहित जम्मा रु. ७३,२४० आर्थिक सहयोग प्रदान गरियो ।

(ङ) दैवि विपत्तीमा परेका अग्निपीडित कर्ण बहादुर गुरुडलाई रु. ५०,०२० सहयोग गरियो ।

(३) विगत भैं यस वर्ष भौतिक रूपमा उपस्थित भई देउसीभैलो खेली सास्कृतिक पर्व मनाउनुका साथै मनोरञ्जनात्मक कार्य महामारीका कारण नसकिए पनि संस्था संचालनका लागि आवश्यक पर्ने कोष जुटाउन सबैलाई स्वैच्छिक दानको अनुरोध गरियो । यसमा यहाँहरुको पूर्ण विश्वास र सहयोग प्राप्त भएको छ । यसवापत दुइलाख रुपैयाभन्दा बढी संकलन भएको छ । यसको विवरण यसै मुख्यपत्रमा प्रकाशित गरिएको छ ।

(४) समाजको अगुवाईमा निर्माण भएको काठमाडौं उपत्यका गुम्बा संचालनको लागि पनि आवश्यक पर्ने सल्लाह, सुफाव र सहयोग प्रदान गर्दै आइरहेको छ ।

आगामी प्राथमिकता र कार्यक्रमहरू

(१) कोभिड १९ को महामारीका कारण सम्पन्न बाँकी रहेको साधारण सभा एवं अधिवेशन आगामी माघ १० गते भित्र सम्पन्न गर्ने ।

(२) संस्थालाई आवश्यक पर्ने रकमहरुका लागि सबै पक्षसंग राम्रो समन्वय राख्ने र सम्भावित श्रोत साधनको

पहिचान गर्ने । जस्तै : बचतको अवधारणा ।

(३) संस्थाको साधारण सदस्यहरुको सदस्यता अद्यावधिक र नविकरण गर्ने साथै आजीवन सदस्यता लिन चाहनु हुने इच्छुक महानुभावहरुलाई धेरैभन्दा धेरै आजीवन सदस्यता प्रदान गर्ने ।

(४) सचिवालय सुधार र कार्यालय व्यवस्थापनमा ध्यान दिने । सम्भव भएसम्म गुम्बा व्यवस्थापनसंग समन्वय गरी गुम्बा र अफिसको सरसफाई, कार्यालय व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने । त्यसैगरी गुम्बा तथा कार्यालयको रेखदेख गर्ने गरी एक जना सहयोगीको व्यवस्था गर्ने पहल गर्ने ।

(५) संस्थाको कार्यसमिति, आमा समूह, युवा समूह र युवाहरु भाइबहिनीहरुका क्षमता अभिवृद्धी हुने खालका तालिम, गोष्ठी र अन्तरक्रियाहरु कार्यक्रमहरुको आयोजना गर्ने ।

(६) समाजको गतिविधिहरुलाई प्रचार-प्रसार गर्नका लागि मुख्यपत्र अरुण सुसेली नियमित प्रकाशन गर्नुका साथै सामाजिक सञ्जाल र वेबसाइटलाई प्रभावकारी बनाइने ।

अन्त्यमा, धेरै दुःख कष्टका साथ संख्यावासभा तमू समाजलाई यहाँसम्म ल्याई पुन्याउनु हुने संस्थापक अध्यक्ष, सदस्यज्यूहरु, पूर्व अध्यक्षज्यूहरु तथा पदाधिकारीज्यूहरु, सल्लाहकारज्यूहरु, आमा समूह, युवा समितिका पदाधिकारीज्यूहरु एवं सम्पूर्ण शुभचिन्तक महानुभावहरुमा हार्दिक आभार प्रकट गर्दै धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु । अमै केही समय महामारीको जोखिम कायमै रहेको हुँदा स्वास्थ्य सुरक्षाको उपायहरु अवलम्बन गरी सुरक्षीत रहन अनुरोध गर्दछु । जय बुद्ध ! जय तमू !!

शुभकामना

गुरुडहरुको महान् चाड तमू ल्होछार (ल्वों
ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण दाजुभाइ
तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख, शान्ति र
समृद्धिका लागि हार्दिक
मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

लीला गुरुड, शिला गुरुड
चिचिला-१, पोखरी गाउँ

अरुण सुसेली, २०७७

शुभकामना

गुरुडहरुको महान् चाड तमू ल्होछार (ल्वों
ल्हो) २०७७ को पावन अवसरमा
देश-विदेशमा रहनु भएका सम्पूर्ण दाजुभाइ
तथा दिदीबहिनीहरुमा सुख, शान्ति र
समृद्धिका लागि हार्दिक
मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

लाक्पा (एल.पी.) शेर्पा
रानिबारी, काठमाडौं